

Investiciona strategija Zapadnobačkog okruga sa trogodišnjim akcionim planom

Projekat finansira Evropska Unija

HRVATSKA-SRBIJA
PREKOGRAĐIČNA SURADNJA ZA POKICANJE ULAGANJA
PREKOGRAĐIČNA SARADNJA ZA PROMOCIJU INVESTICIJA

NACIONALNA ALIJansa za lokalni ekonomski razvoj
 NALED
NATIONAL ALLIANCE FOR LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT

 SEEDEV

Sektorske analize i investicione strategije za opštine Zapadnobačkog okruga

LOT 3 – Investiciona strategija sa trogodišnjim akcionim planom u pogledu investicionih mogućnosti

Strategija investicija za opštine Kula i Odžaci

Analizu uradio

Tomislav Novović

2013. godine

Projekat finansira
Evropska Unija

Projekat implementira
NALED

Sadržaj

Uvod.....	5
Zapadnobački upravni okrug	5
I. Geografski položaj Zapadnobačkog okruga	5
II. Prirodni resursi Zapadnobačkog okruga	6
III. Stanovništvo i zaposlenost u Zapadnobačkom okrugu.....	6
IV. Privreda u Zapadnobačkom okrugu	8
Opština Kula	9
V. Geografski položaj opštine Kula	9
VI. Prirodni resursi opštine Kula	10
VII. Stanovništvo opštine Kula	10
VIII. Zapošljavanje i tržište rada u opštini Kula	11
IX. Privreda u opštini Kula.....	18
X. Komunalna i putna infrastruktura u opštini Kula	22
XI. Finansijska i budžetska sredstva opštine Kula	23
XII. Definisanje investicione strategije i mogućnosti za investicije	26
Opština Odžaci	28
XIII. Geografski položaj opštine Odžaci	28
XIV. Prirodni resursi opštine Odžaci	28
XV. Stanovništvo opštine Odžaci	29
XVI. Zapošljavanje i tržište rada u opštini Odžaci	29
XVII. Privreda u opštini Odžaci.....	33
XVIII. Komunalna i putna infrastruktura u opštini Odžaci.....	37
XIX. Finansijska i budžetska sredstva opštine Odžaci	38
XX. Upravljanje investicijama u opštini Odžaci.....	40
XXI. Prioritetne oblasti za investicije za opštine Kula i Odžaci	41

Graf 1: Broj radno sposobnih u Zapadnobačkom okrugu regionima (15-64 godine).....	6
Graf 2: Broj zaposlenih u Zapadnobačkom okrugu	6
Graf 3: Opadanje i rast broja zaposlenih u posmatranim regionima (2007 – 2012).....	7
Graf 4: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima	7
Graf 5: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u Zapadnobačkom okrugu	7
Graf 1: Broj stanovnika u opštini Kula	11
Graf 2: Trend rasta broja stanovnika u odabranim regionima	11
Graf 3: Broj dece predškolskog uzrasta (0-6 godina).....	11
Graf 4: Broj osnovaca (7-14 godina).....	11
Graf 5: Broj radno sposobnih u posmatranim regionima (15-64 godine)	12
Graf 6: Broj zaposlenih u opštini Kula.....	12
Graf 7: Rast broja zaposlenih u posmatranim regionima (2007 – 2012)	12
Graf 8: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima	13
Graf 9: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u opštini Kula	13
Graf 10: Struktura zaposlenih u posmatranim regionima (2011.)	13
Graf 11: Zaposleni po delatnostima u opštini Kula (2011.)	14
Graf 12: Zaposleni po delatnostima u posmatranim regionima (2011.)	15
Graf 13: Prosečna zarada po zaposlenom u posmatranim regionima	15
Graf 14: Struktura nezaposlenih u opštini Kula (2013.)	16
Graf 15: Struktura nezaposlenih u opštini Kula	16
Graf 16: Rast broja nezaposlenih u posmatranim regionima	17
Graf 17: Broj nezaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima	17
Graf 18: Broj firmi u posmatranim regionima (2012.)	19
Graf 19: Privredna društva u opštini Kula	20
Graf 20: Broj privrednih društava u izabranim regionima	20
Graf 21: Rast broja privrednih društava u posmatranim regionima (2010 = 1).....	20
Graf 22: Preduzetnici u opštini Kula	21
Graf 23: Broj preduzetnika u izabranim regionima.....	21
Graf 24: Rast broja preduzetnika u posmatranim regionima (2010 = 0).....	21
Graf 25: Rast budžetskih prihoda u posmatranim regionima	23
Graf 26: Rast budžetskih prihoda u odnosu na Srbiju	24
Graf 27: Rast budžetskih prihoda po stanovniku u posmatranim regionima	24
Graf 28: Rast budžetskih rashoda u posmatranim regionima	25
Graf 29: Rast budžetskih rashoda po stanovniku u posmatranim regionima	25
Graf 30: Rast budžetskih rashoda u posmatranom regionu.....	26
Graf 31: Profit budžeta u posmatranim regionima (prihod – rashod)	26
Graf 32: Struktura obradivog zemljišta u opštini Odžaci.....	28
Graf 33: Broj stanovnika u opštini Odžaci.....	29
Graf 34: Trend rasta broja stanovnika u odabranim regionima	29
Graf 35: Broj zaposlenih u opštini Odžaci	29
Graf 36: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u opštini Odžaci	29
Graf 37: Rast broja zaposlenih u posmatranim regionima	30
Graf 38: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima	30
Graf 39: Struktura zaposlenih u posmatranim regionima (2011.)	30
Graf 40: Zaposleni po delatnostima u opštini Odžaci (2011.)	31
Graf 41: Prosečna zarada po zaposlenom u posmatranim regionima	32
Graf 42: Struktura nezaposlenih u opštini Kula (2013.)	32
Graf 43: Nezaposleni na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima	33
Graf 44: Broj privrednih društava u posmatranim regionima.....	35
Graf 45: Trend broja privrednih društava u posmatranim regionima	35
Graf 46: Preduzeća prema delatnostima u opštini Odžaci (2011.)	35
Graf 47: Organizaciona struktura preduzeća u opštini Odžaci	36
Graf 48: Broj preduzetnika u posmatranim regionima	36
Graf 49: Trend broja preduzetnika u posmatranim regionima	36
Graf 50: Budžetski prihodi u posmatranim regionima	38
Graf 51: Budžetski prihodi po stanovniku u posmatranim regionima	38
Graf 52: Rast budžetskih prihoda u odnosu na Srbiju u posmatranim regionima	39
Graf 53: Rast budžetskih rashoda u posmatranim regionima	39
Graf 54: Rast budžetskih rashoda po stanovniku u posmatranim regionima	39
Graf 55: Profit budžeta u posmatranim regionima (prihod – rashod).....	40

Uvod

Strane direktnе investicije predstavljaju značajan oblik finansiranja globalne ekonomije. U poređenju sa drugim oblicima međunarodnog kretanja kapitala (zajmovni capital i portfolio investicije), strane direktnе investicije su najzastupljenije u finansiranju nacionalnih privreda zemalja u razvoju i zemalja u tranziciji.

Dva osnovna oblika direktnih stranih ulaganja su tzv. greenfield investicije tj. izgradnja "na ledini" pogona kompanija u drugim zemljama i strana ulaganja koja se ostvaruju spajanjem i preuzimanjem, odnosno tj. M&A direktna strana ulaganja ("Mergers and Acquisitions"). Osnovna razlika između spajanja i akvizicije, s jedne strane, i greenfield ulaganja, s druge, zasniva se na činjenici da kod spajanja i akvizicije dolazi do promene vlasništva postojećih potencijala i što, bar u prvoj fazi, spajanja i akvizicije ne doprinose povećanju proizvodnih kapaciteta zemlje.

U ovom dokumentu bavili smo se analizom mogućnosti za veće investicije u opština Kula i Odžaci. Analiza strateških prioriteta za ove dve opštine i ključnih makroekonomskih parametara sugerše da su prioritetne oblasti za dalje investicije:

- poljoprivreda (uključujući proizvodnju, preradu i plasman)
- obnovljivi izvori energije (uključujući analize mogućnosti za proizvodnju i korišćenje)
- industrija, sa posebnim fokusom na automobilsku industriju

Istovremeno, razvoj ljudskih kapaciteta u prioritetnim sektorima značajnim za privlačenje i sprovođenje investicija, opšte unapređenje konkurentnosti i stvaranje pozitivnog okruženja za provlačenje i sprovođenje investicija ostaju prioriteti za opštine Kula i Odžaci.

U cilju ostvarenja investicija u pomenutim sektorima, opštine Kula i Odžaci i čitav Zapadnobački region bi trebalo da sproveđe niz aktivnosti i projekata. U ovoj strategiji su predstavljene analize situacije u ovim opštinama, kao i tzv. nezavisni projekti od kojih svaki po sebi predstavlja značajnu investiconu mogućnost za ove dve opštine odnosno za čitav Zapadnobački upravni okrug. Projekti su grupisani u celine koje su u skladu sa prioritetnim oblastima za investicije.

Zapadnobački upravni okrug

I. Geografski položaj Zapadnobačkog okruga

Zapadnobački okrug se nalazi u zapadnom delu Vojvodine, odnosno severnom delu Srbije. Prema

rezultatima popisa iz 2011 godine, u Zapadnobačkom upravnom okrugu živi 191,044 stanovnika, što je za 15,579 manje u odnosu na prethodni popis (u 2002 godini, bilo je 206,623 stanovnika).

- Opština Sombor mesto Sombor
- Opština Apatin mesto Apatin

Po gustini naseljenosti region spada u red srednje naseljenih u Vojvodini sa 88 stanovnika/km² (u Srbiji 85 stanovnika/km², u AP Vojvodini 94 stanovnika/km²) što je ispod prosečnog vojvodanskog nivoa.

Zapadnobački okrug obuhvata sledeće opštine:

- Opština Odžaci mesto Odžaci
- Opština Kula mesto Kula

II. Prirodni resursi Zapadnobačkog okruga

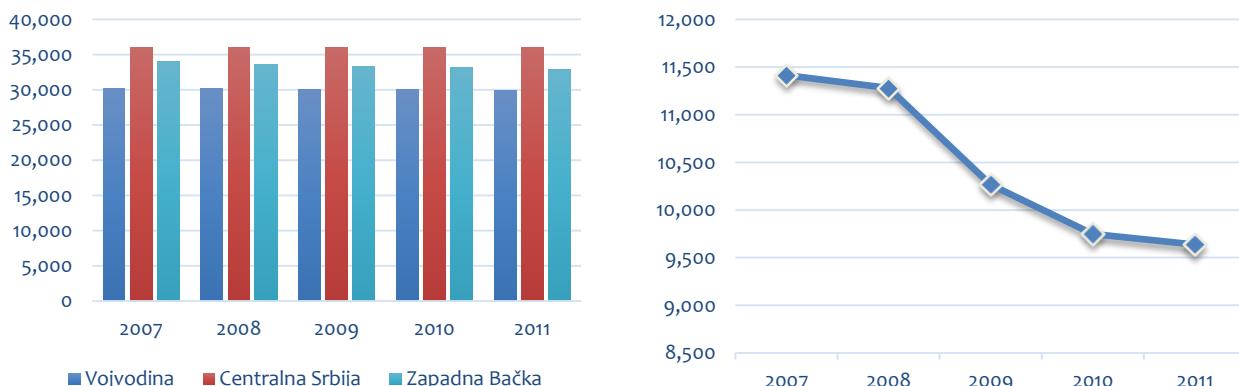
Po svom geografskom položaju teritorija Regiona raspolaže prirodno geografskim prostorom koji se skoro u celosti može privesti poljoprivrednoj proizvodnji, što je uticalo da Region svoju privrednu aktivnost uglavnom usmeri kuglavnom u tom pravcu. Obradive površine su na prostoru od 185.628 ha, od čega: Sombor 90.188 ha; Apatin 21.323 ha; Odžaci 31.195 ha i Kula 42.922 ha.

Šumske površine na području Regiona zahvataju 11.621,15 ha ili 4,83 % sa prosečnom godišnjom drvnim masom 83.964 m³. U strukturi šumskih površina dominiraju lišcari: hrast, bagrem i topola. Drvo se većim delom koristi kao ogrevni materijal, a manjim delom kao tehničko drvo. Za uzgoj, zaštitu i eksploraciju šuma organizovano je Javno preduzeće "Vojvodinašume".

III. Stanovništvo i zaposlenost u Zapadnobačkom okrugu

Najveći deo populacije u Zapadnobačkom okrugu je radno sposoban, sa 131,223 stanovnika između 16 i 64 godina starosti. U poređenju sa Vojvodinom, Zapadnobački okrug ima veći broj radnospособnih i nešto manje nego u Srbiji.

Graf 1: Broj radno sposobnih u Zapadnobačkom okrugu **Graf 2: Broj zaposlenih u Zapadnobačkom okrugu regionima (15-64 godine)**

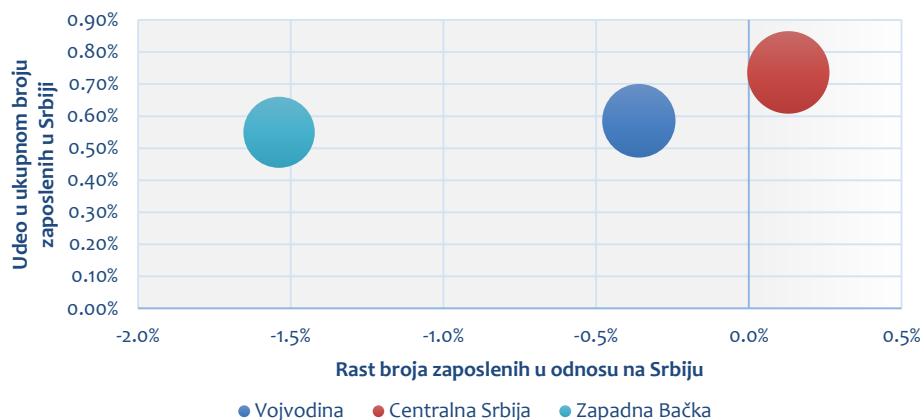
Izvor: Republički zavod za statistiku

Broj radno sposobnih u Zapadnobačkom okrugu je iznad proseka u Vojvodini, i nešto ispod proseka u Srbiji

U poslednjih 6 godina broj zaposlenih u Zapadnobačkom okrugu beleži negativan trend

U Zapadnobačkom okrugu je, prema dostupnim podacima iz 2012. godine, bilo registrovano 36,312 zaposlenih, što je za gotovo deset procenata manje od broja zaposlenih u 2010 godini (oko 39,000 u 2010 i 38,546 u 2011 godini). Posmatrano u periodu od poslednjih pet godina, broj zaposlenih u Zapadnobačkom okrugu sa oko -1.5%, opada brže nego u Vojvodini (oko 0.5%) i Centralnoj Srbiji (oko 0.3%).

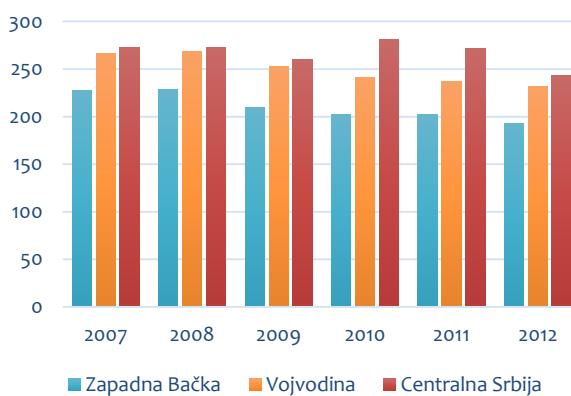
Graf 3: Opadanje i rast broja zaposlenih u posmatranim regionima (2007 – 2012)

Izvor: Republički zavod za statistiku i Agencija za privredni razvoj

Broj zaposlenih u Zapadnobačkom okrugu raste sporije nego u Vojvodini i Centralnoj Srbiji

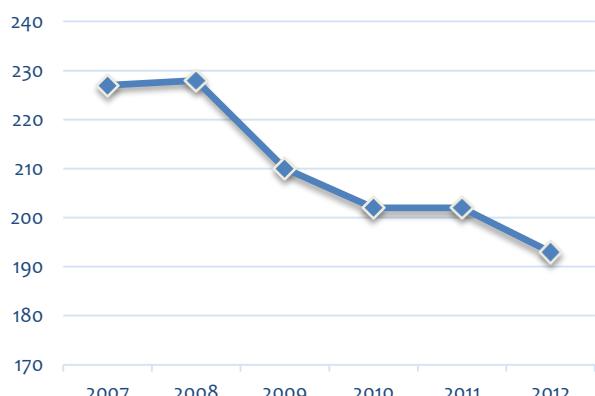
Graf 4: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima

Izvor: Republički zavod za statistiku i Agencija za privredni razvoj

U Zapadnobačkom okrugu je 2012. godine najmanji broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranom kontekstu

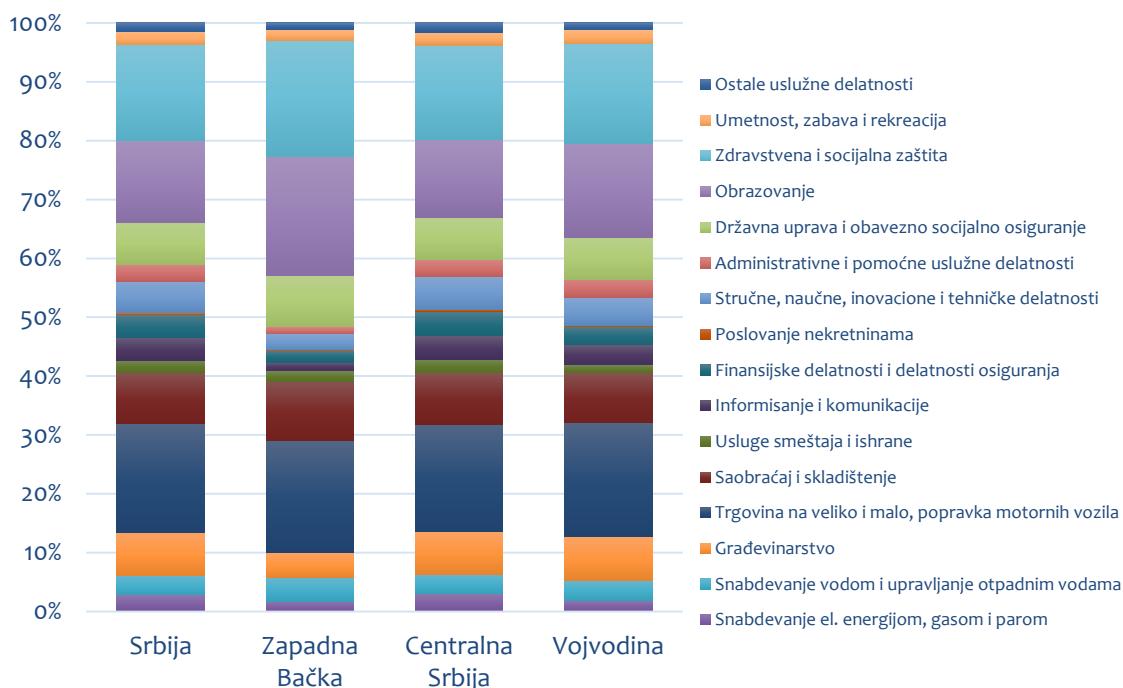
Graf 5: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u Zapadnobačkom okrugu

Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u Zapadnobačkom okrugu pokazuje negativan trend i u 2012 godini je dostigao najnižu vrednost u poslednjoj deceniji

U 2013. godini, broj zaposlenih na 1000 stanovnika u Zapadnobačkom okrugu bio je 193, što je znatno manje od ovog pokazatela na republičkom (241) i pokrajinskom nivou (237). Najveći deo od gotovo dve trećine zaposlenih radi u privrednim društvima, dok jednu trećinu predstavljaju samostalni preduzetnici. Opadanje broja zaposlenih u najvećem obimu se registruje u privrednim društvima.

Graf 6 Zaposleni po delatnostima koje obavljaju u 2011 godini

Izvor: Republički zavod za statistiku i Agencija za privredni razvoj

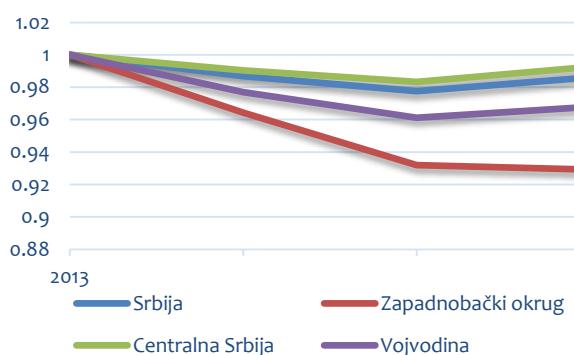
Struktura zaposlenih u Zapadnobačkom okrugu je slična sa onom u poređenim regionima

IV. Privreda u Zapadnobačkom okrugu

Među zaposlenima, najveći broj je radno angažovan u javnom sektoru (obrazovanje, zdravstveno i socijalno obrazovanje i državna uprava).

Poljoprivredna proizvodnja je glavna privredna delatnost, i to sa sledećom strukturom: ratarstvo 80%; stočarstvo 6%; povrtarstvo 10%; voćarstvo 2%; vinogradarstvo i ribarstvo po 1%. Sem manjih kompleksa šuma i manjih podvodnih površina, cela teritorija (2.074 km² ili 85,7%) je poljoprivredno zemljište relativno dobrog boniteta (kvaliteta) i razmeštaja.

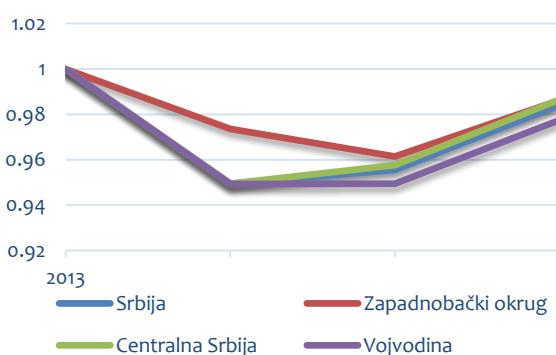
Graf 7: Preduzetnici u 2013 godini

Izvor: Republički zavod za statistiku i Agencija za privredni razvoj

Broj preduzetnika u Zapadnobačkom okrugu je niži nego u posmatranim delovima zemlje, i pokazuje blagi negativni trend

Graf 8: Privredna društva u 2013 godini

Broj privrednih društava raste brže nego u poredbenim regionima

S obzirom na dobru sirovinsku bazu na Regionu je razvijena prehrambena industrija sa kapacitetima za proizvodnju: ulja i biljnih masti; mleka, sira i sladoleda; klanje stoke i proizvodnju i preradu mesa; za proizvodnju pića; proizvodnju brašna, hleba i konditorskih proizvoda; te proizvodnju šećera i doradu semenskog materijala. Najznačajniji prehrambeni kapaciteti su: - "Apatinska pivara" Apatin - Fabrika ulja i biljnih masti "Sunce" Sombor - Fabrika šećera "Crvenka" Crvenka - AD "Somboled" Sombor - Fabrika alkohola "Panon" Crvenka - Fabrika biskvita "Jaffa" Crvenka - Mlinovi (13) sa ukupnim kapacetetom oko 200.000 t/god; - Pekare - dnevni kapacitet 68.000 vekni hleba - Mešaone stočne hrane (17) kapaciteta 120.000 t godišnje; - Sušare (kapaciteta 7000 t/24 čas) i silosi (kapaciteta 232.000 t) za žito.

Na području Regije značajni su kapaciteti u: metaloprerađivačkoj industriji, mašinskoj i elektroindustriji i proizvodnji poljoprivrednih mašina i privrednih vozila. Poznata preduzeća u ovim granama su: Koncern Farmakom MB Šabac AD Fabrika akumulatora "Sombor"; DD "Tehnika" Kula; "Poljostroj" Odžaci; "Zastava specijalni automobili" Sombor; DP "Metal" Apatin.

Retko koji Region može da se pohvali sa tri brodogradilišta, koliko ih ima na području Regiona: "Apatin" u Apatinu; "TERRATRADE BRODOREMONT" AD u Bačkom Monoštoru i "Dunav" u Bezdaru.

Značajni su kapaciteti u proizvodnji kože i kožne obuće: "Boreli" Sombor; "Fiorano" Sombor; "Aska" AD Kula; "Vero" doo Apatin. Tekstilna industrija je važna grana u privredi Regiona. Poznati proizvođači su: "Bimdi" Odžaci; "Kulski štofovi" Kula.

U oblasti drvne industrije i prerade papira istice se nekoliko preduzeća: "Tra-duga" Sombor; "Aleksandro" Sombor; "Dunav" industrija nameštaja Apatin; "Papirus" doo Odžaci; "Pagal" doo Ratkovo.

U proizvodnji i preradi hemijskih proizvoda poznati su: "Hipol" Odžaci; "Niveta" Bački Brestovac.

U privrednoj strukturi nalaze se i proizvođači građevinskog materijala: opeke (silikatne i glinene), prefabrikata i materijala za završne radove u građevinarstvu. Najznačajniji proizvođači su: "Rapid" Apatin; "Jedinstvo" Crvenka; "Betonjerka" Sombor. Region raspolaže značajnom građevinskom operativom: - "Somborputevi" Sombor; "Blaško" doo Kula; "Napredak" AD Apatin i "Novogradnja" Bezdaru.

U oblasti trgovine je najveći broj privrednih subjekata, pretežno u maloprodaji. Značajne trgovačke kuće su: "Stork group" Kula; "Zastava-promet" Sombor; "Sinagoga" Sombor; "Produktkomerc" doo Sombor; "Kallos" doo Sombor; "Total" Sombor.

Opština Kula

V. Geografski položaj opštine Kula

Opština Kula se nalazi u Zapadnobačkom okrugu, zauzimajući prostor od 481 km² sa 43,803 stanovnika (2011. godine) i čini je šest katastarskih opština: Kula, Crvenka, Sivac, Ruski Krstur, Kruščić i Lipar. Po prostoru koji zahvata spada u opštine srednje veličine u Autonomnoj Pokrajini Vojvodina (APV). U fizičkom i geografskom smislu, njen položaj je jednim delom na Bačkoj lesnoj zaravni (Telečka), i drugim na Bačkoj lesnoj terasi.

Sedište opštine je Kula, koja zauzima najjužniji deo opštine. Lipar i Crvenka su locirani na lesnoj zaravni (Telečka); apsolutna visina iznosi oko 115 m, a Nove Crvenke oko 111 m. Naselja Sivac (88 m), Crvenka (86 m) i Kula (86 m) smeštena su dodirnoj zoni lesne terase i lesne zaravni, dok su Ruski Krstur (84 m) i Kruščić (87 m) na lesnoj terasi.

Opština Kula se graniči sa opštinama Vrbas, Odžaci, Sombor, Bačka Topola i Mali Iđoš.

VI. Prirodni resursi opštine Kula

Najveći prirodni potencijal jeste visokoplodno obradivo poljoprivredno zemljište, površine oko 41.000 ha. Pored ovoga, opština Kula ima potencijal termalnih voda, koje do sada nisu značajnije korišćene. U izradi je projektna dokumentacija za lokaciju "Razvala" na Planinarskom domu u Kuli, koja bi mogla da bude osnova za razvoj banjskog turizma. Mineralna voda se flašira u okviru kompanije Rodić ("Akva bela").

Na teritoriji opštine postoje nalazišta gline, sirovine za opekarsku industriju (Kula, Crvenka, Sivac). U opštini nema većih prirodnih vodotokova, ali kroz nju prolaze kanali osnovne kanalske mreže: Bezdan-Vrbas, Mali Stapar-Kosančić i Bogojevo-Bečeј. Opština Kula i njena naselja, izuzev Lopara i Nove Crvenke, locirana su neposredno uz ove kanale.

Životna sredina

Najzagađeniji vodotok Evrope je Veliki bački kanal na potezu Crvenka–Kula–Vrbas. Na nivou države formirano je radno telo sa ciljem rešavanja problema zagađenja kanala. Jedan od najznačajnijih rezultata rada ovog radnog tela je i izrada projekta "Konačno rešavanje problema zagađenja i čišćenja Velikog bačkog kanala".

Zbog svoje kompleksnosti, čitav projekat je podeljen u tri dela. Prvi deo podrazumeva izgradnju magistralnog kolektora, koji će spojiti opštine Vrbas i Kula i prikupljati sve komunalne i industrijske otpadne vode. Ministarstvo zaštite životne sredine je raspisalo tender za izgradnju 2 km magistralnog kolektora i radovi na kolektoru su počeli početkom maja 2008. godine, a završeni su i projektni zadaci za završetak magistralnog kolektora od 4 km do Kule.

Drugi deo obuhvata izgradnju Centralnog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u Vrbasu, koji će prikupljati i prečišćavati sve otpadne vode koje se dovode putem magistralnog kolektora.

Treća faza je čišćenje i remedijacija Velikog bačkog kanala, kao najkompleksniji i najsloženiji deo projekta. Najpre su svi zagađivači ovog vodotoka, izuzev Fabrike alkohola "Panon" u Crvenki i Fabrike za preradu kože "Eterna" u Kuli ugradili prečistače.

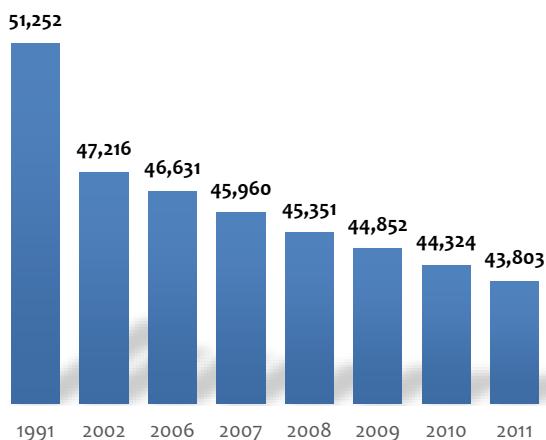
Izgradnja kanalizacionog kolektora i Potisnog voda od Crvenke do Kule predstavlja konačno rešavanje problema Velikog Bačkog kanala, jer se na ovaj način rešava i problem otpadnih fekalnih voda koje dolaze iz Crvenke.

U cilju rešavanja ekoloških problema u opštini je formiran Fond za zaštitu životne sredine u Kuli i uvedena je ekološka taksa na nivou cele opštine.

VII. Stanovništvo opštine Kula

Prema podacima sa Popisa stanovništva iz 2011. godine, u opštini Kula živi 43,803 stanovnika, gotovo deset procenata manje u odnosu na 2002. Godinu, kada je u opštini bilo popisano 47,216 stanovnika.

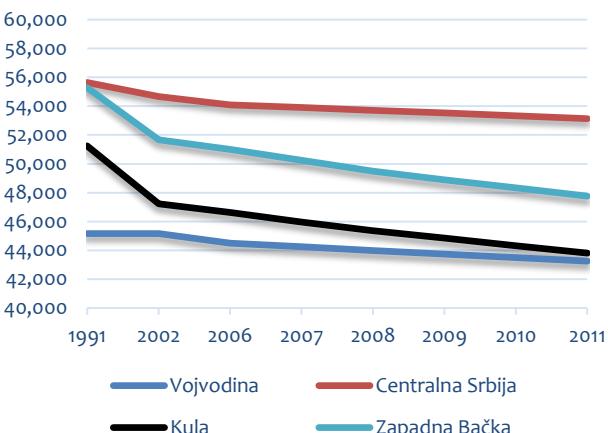
Graf 6: Broj stanovnika u opštini Kula

Izvor: Republički zavod za statistiku

U poslednjih 20 godina broj stanovnika u Kuli smanjio se za skoro 15%

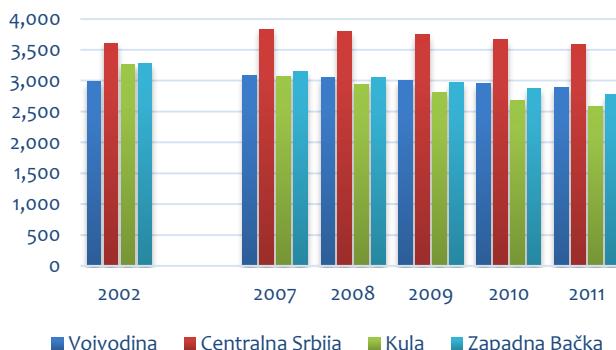
Graf 7: Trend rasta broja stanovnika u odabranim regionima

U odnosu na posmatrani region, broj stanovnika u Kuli uvedljivo najbrže opada i 2011. godine dostiže nivo proseka Vojvodine

Negativan demografski trend se beleži u poslednjih dvadeset godina, i u najvećoj meri je posledica ekonomskih i socijalnih migracija prema glavnim privrednim centrima u Srbiji i Vojvodini i prema zemljama zapadne Evrope i Sjedinjenim Američkim Državama. Smanjenje broja stanovnika u oštini Kula može da se posmatra u širem kontekstu Zapadnobačkog okruga odnosno Vojvodine u kojima se takođe beleži opadanje stanovnika. Ipak, smanjenje broja stanovnika u Kuli dešava se po stopi koja je veća nego ona u Vojvodini i Centralnoj Srbiji.

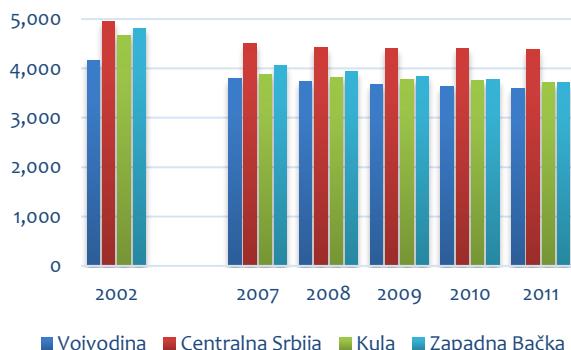
Graf 8: Broj dece predškolskog uzrasta (0-6 godina)

Izvor: Republički zavod za statistiku

Broj predškolske dece najbrže opada u Kuli. Pre 10 godina u Kuli je bilo 8% više dece nego u prosečnoj opštini u Vojvodini, a 2011. ih je bilo 10.4% manje

Graf 9: Broj osnovaca (7-14 godina)

Broj osnovaca u Kuli poslednjih godina neznatno opada i 2011. je po prvi put u poslednjih 10 godina veći od proseka Zapadnobačkog okruga

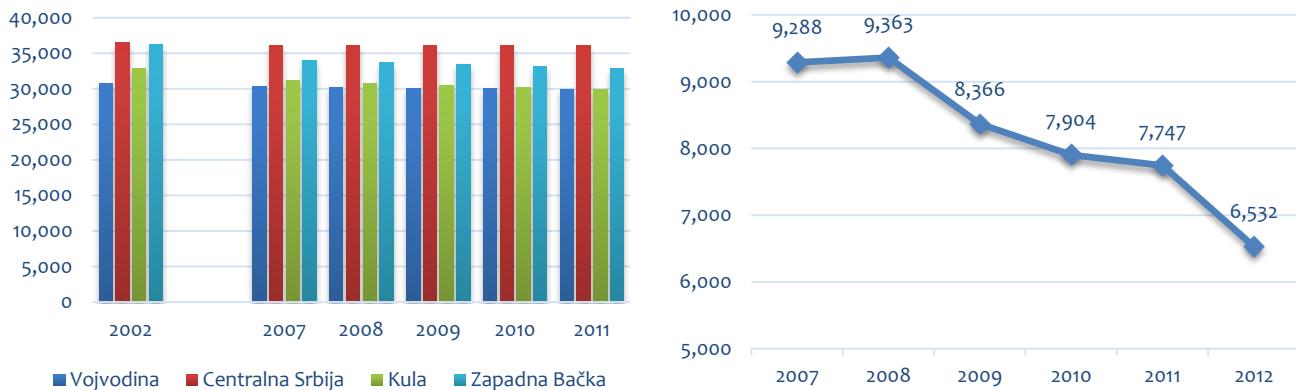
Najveći deo stanovništva je punoletan, (35,996) dok je najmlađih (0-6 godina) stanovnika svega 2,587. Prosečna starost stanovništva u Kuli je preko 40 godina, što je svrstava u opštine sa starom populacijom. Ovo ima negativan uticaj na dostupnost, strukturu i konkurentnost radne snage, te socio-ekonomski razvoj i perspektivu opštine Kula.

VIII. Zapošljavanje i tržište rada u opštini Kula

Najveći deo populacije u opštini Kula je radno sposoban. Naime, u kategoriju između 16 i 64 godina starosti spada 29,894 stanovnika. Posmatrano u vremenskom kontekstu, ovaj indikator nema značajnih

oscilacija. Ovo može da se tumači kao posledica migracije radnospособног dela populacije, ali i kao posledica sveupnog porasta starije populacije u opštini Kula.

Graf 10: Broj radno sposobnih u posmatranim regionima (15-64 godine) **Graf 11: Broj zaposlenih u opštini Kula**

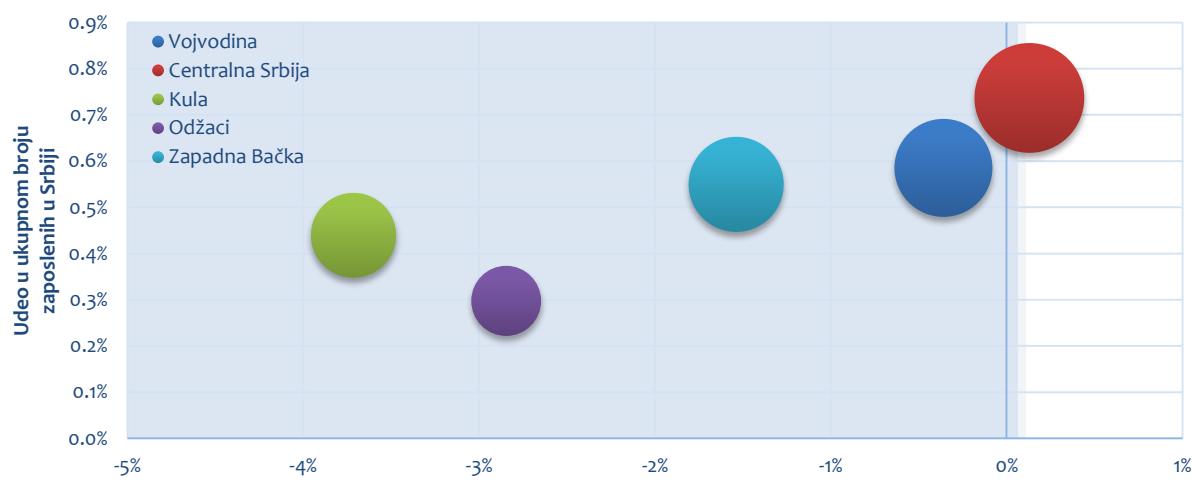
Izvor: Republički zavod za statistiku

Broj radno sposobnih u Kuli je u poslednje vreme konstantan

U poslednjih 6 godina broj zaposlenih u Kuli opao je za trećinu

U opštini Kula je, prema dostupnim podacima iz 2012. godine, bilo registrovano 6,532 zaposlenih. Ovaj podatak ukazuje na dramatično smanjenje broja zaposlenih za preko 1,200 u odnosu na 2011. godinu kao prethodnu kada je zvanično bilo 7,747 zaposlenih. Posmatrano u periodu od poslednjih pet godina, jedino je 2008. obeležena diskretnim rastom zaposlenih, da bi nakon toga počelo značajno i kontinuirano opadanje. Ako se u tom smislu 2008. godina uzme kao referentna sa ostvarenim maksimalnim brojem zaposlenih od 9,363, onda statistika pokazuje da se u 2012. godini broj zaposlenih smanjio za gotovo tri hiljade - do broja od 6,532. Ili, ukoliko se napravi inverzija, onda se može reći da je u odnosu na 2012. godinu, u 2008. godini bilo gotovo pedeset procenata više zaposlenih.

Graf 12: Rast broja zaposlenih u posmatranim regionima (2007 – 2012)

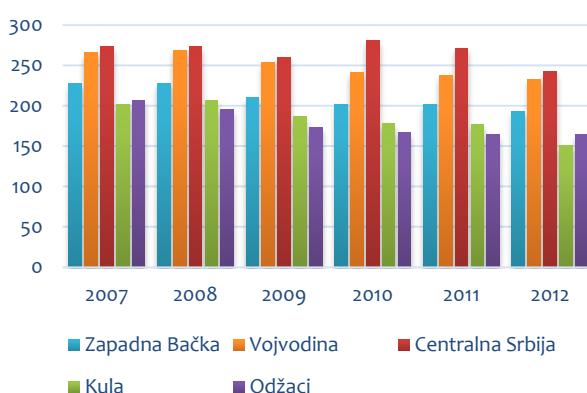

Izvor: Republički zavod za statistiku i Agencija za privredni razvoj

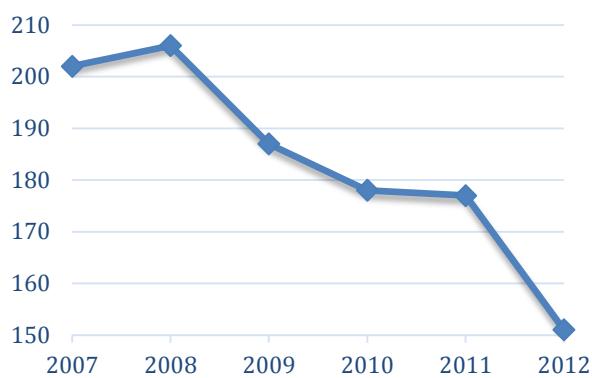
Najveći pad broja zaposlenih u poslednjih 6 godina zabeležen je u Kuli

Posmatrano i u širem kontekstu, broj zaposlenih u Kuli opada brže nego u Zapadnobačkom Odžacima (~-3%) u Zapadnobačkom okrugu (oko -1.5%), Vojvodini (oko 0.5%) i Centralnoj Srbiji (oko 0.3%).

Graf 13: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima

Graf 14: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u opštini Kula

Izvor: Republički zavod za statistiku i Agencija za privredni razvoj

U Kuli je 2012. godine najmanji broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranom regionu

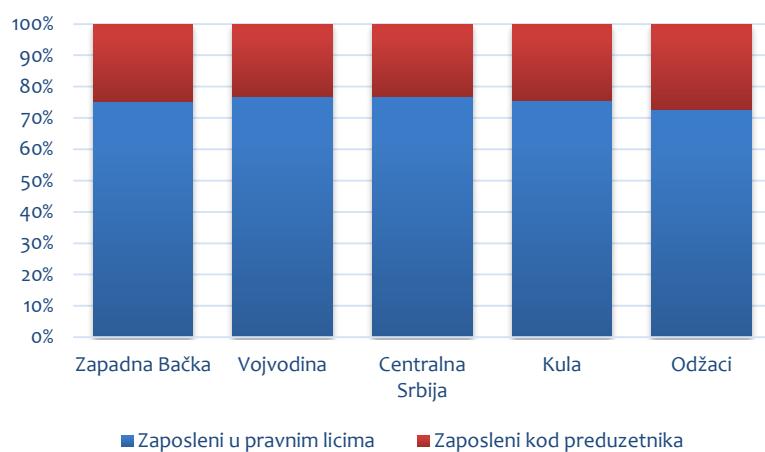
Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u Kuli konstantno opada u poslednjih pet godina i 2012. godine ih je 15% manje nego prethodne

U 2013. godini, broj zaposlenih na hiljadu stanovnika u opštini Kula iznosio je 151, što je znatno manje od ovog pokazatelja na republičkom (241) i pokrajinskom nivou (237). Broj zaposlenih na 1000 stanovnika u opštini Kula je najniži u Zapadnobačkom okrugu- naime, niži je od proseka na nivou okruga (202) ali i od ovog pokazatelja za opštini Odžaci, gde je na 1000 stanovnika zaposleno 164.

Najveći deo od gotovo dve trećine zaposlenih radi u privrednim društvima (5,851 u 2011. godini), dok jednu trećinu (1,896 u 2011. godini) predstavljaju samostalni preduzetnici. Smanjenje broja zaposlenih uglavnom se odnosi na privredna društva.

Među zaposlenima, najveći broj je radno angažovan u prerađivačkim delatnostima, zatim u trgovini na veliko malo i poljoprivredi. Ove tri delatnosti čine primarnu usmerenost za preko 55% svih preduzeća.

Graf 15: Struktura zaposlenih u posmatranim regionima (2011.)

Izvor: Republički zavod za statistiku

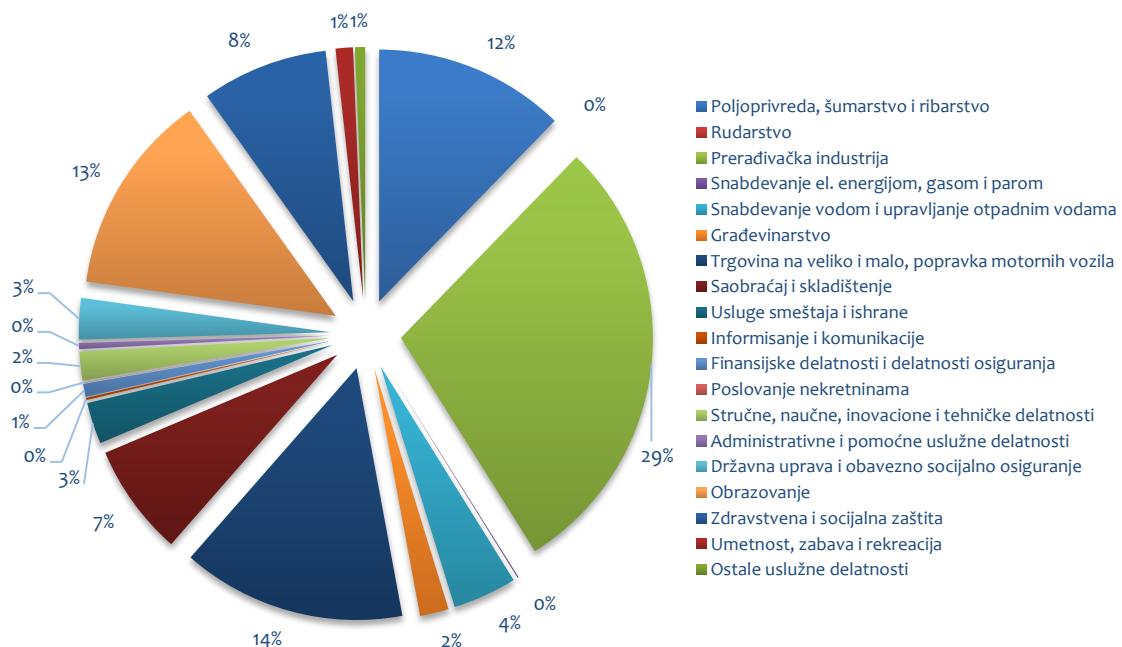
Najveći broj zaposlenih u Kuli radi u javnim preduzećima

Broj preduzetnika je relativno stabilan, i tu se ne registruju značajnije oscilacije. Ipak, preduzetništvo i razvoj malih i mikro preduzeća ostaje i dalje mogućnost za opština Kula. U tom smislu, prioritet je jačanje preduzetničkih kapaciteta i unapređenje upravljačkih sposobnosti sadašnjih i potencijalnih preduzetnika. Ovo zahteva sveobuhvatni pristup koji uključuje obuku o mogućnostima korišćenja fondova za

započinjanje posla, najpovoljnijem pravnom obliku preduzetništva, postupku registracije, poreskim i drugim finansijskim obavezama, načinu izrade biznis planova kao i o samom prepoznavanju preduzetničke sklonosti i poslovnih ideja.

Kao što je već navedeno, najveći prihodi su generisani i najveći broj radno angažovanih je u industriji (prerađivačka Industrija), poljoprivredi i trgovini .

Graf 16: Zaposleni po delatnostima u opštini Kula (2011.)

Izvor: Republički zavod za statistiku

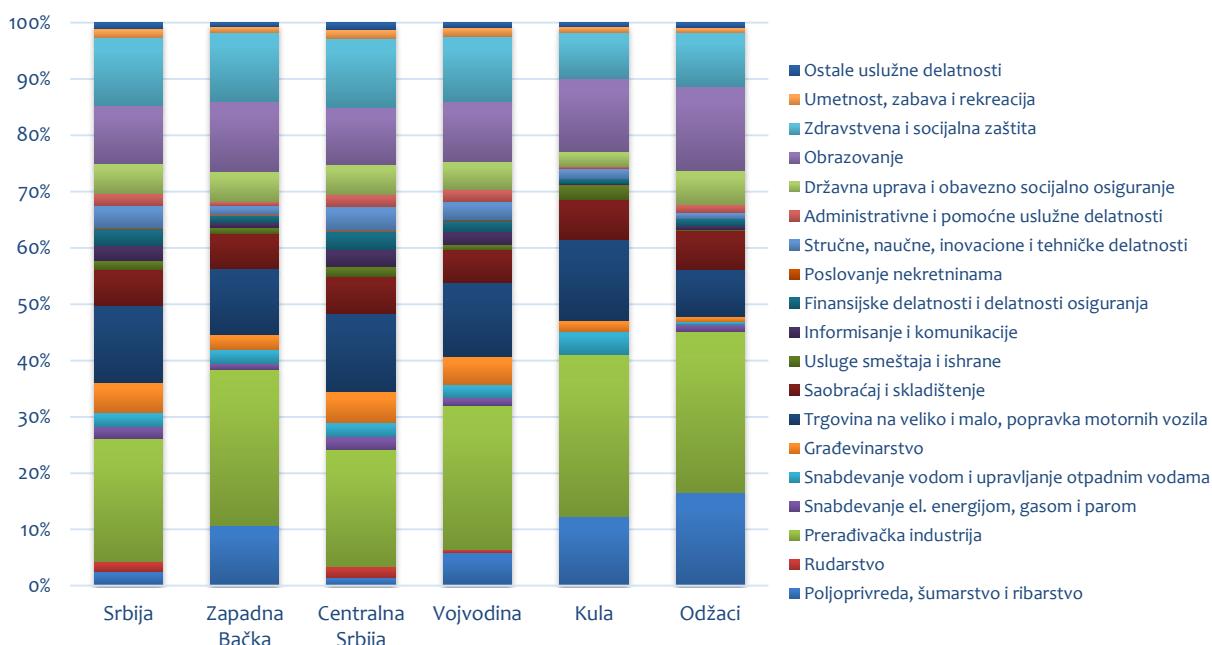
U Kuli dominira prerađivačka industrija u kojoj je zaposlena trećina stanovništva

U okviru industrije zastupljene su: metalska industrija, industrija prerađe kože, proizvodnja cipela, tekstilna i prehrambena industrija.

Ako se struktura zaposlenih u Kuli poredi sa istom u Srbiji, Vojvodini i Zapadnobačkom okrugom, uočava se da je znatno veći procenat ljudi zaposlen u prerađivačkoj industriji i poljoprivredi i šumarstvu.

Ostale privredne delatnosti su zastupljene u sličnim proporcijama kao i u okrugu, Vojvodini i Srbiji.

Graf 17: Zaposleni po delatnostima u posmatrаним regionima (2011.)

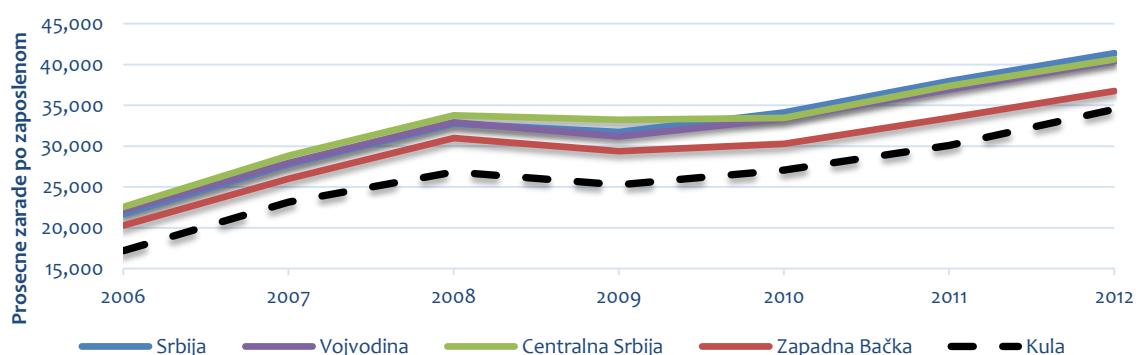

Izvor: Republički zavod za statistiku

U Kuli, kao i čitavoj Srbiji, najviše je zaposlenih u prerađivačkoj industriji

Činjenica da se smanjuje broj zaposlenih nije uticala na nivo zarada. Prosečna neto zarada po zaposlenom u Kuli je povećana sa 30,084 dinara u 2011. na 34,532 dinara u 2012. godini.

Graf 18: Prosečna zarada po zaposlenom u posmatraniм regionima

Izvor: Republički zavod za statistiku

Prosečne zarade u Kuli prate trend ostalih regiona, uz nešto brži rast u 2012. godini

Trend rasta iz prethodne godine se nastavio i u prvom polugodištu 2013. godine, jer je prosečna neto zarada u opštini Kula (prema podacima Regionalne privredne komore Sombor) iznosila je 36,496 dinara. Ovim rastom, prosečna neto zarada u Kuli se izjednačila sa prosekom zarada na nivou čitavog Zapadnobačkog okruga. Ipak, ovaj iznos je i dalje ispod republičkog proseka (42,817 dinara) i proseka neto zarada u Vojvodini (od približno 40,000 dinara).

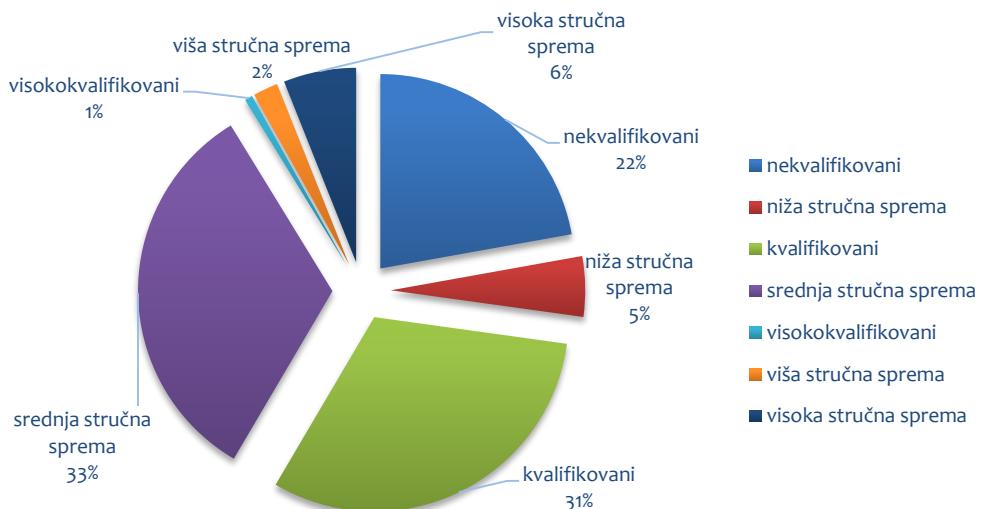
Nezaposlenost

Ukupan broj registrovanih nezaposlenih na teritoriji opštine Kula u 2013. godini bio je 5844; ovo se odnosi samo na registrovane nezaposlene u Nacionalnoj službi za zapošljavanje. Prepostavlja se da ovaj broj i veći, posebno u ruralnim područjima .

Struktura nezaposlenih je relativno nepovoljna, jer dominiraju nezaposleni sa srednjom stručnom spremom, zajedno sa kvalifikovanim (1,828) i nekvalifikovanim (1,296) radnicima.

Najmanje je nezaposleno visokokvalifikovanih radnika, svega njih 38.

Graf 19: Struktura nezaposlenih u opštini Kula (2013.)

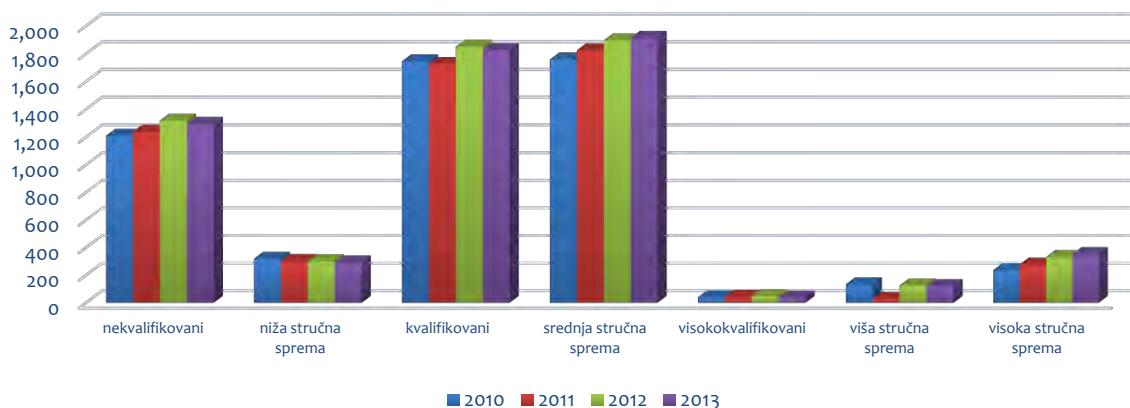

Izvor: Agencija za privredne registre

Najviše nezaposlenih je među onima sa srednjom stručnom spremom i kvalifikovanim radnicima, dok je najmanje visokokvalifikovanih radnika bez zaposlenja

Analiza podataka o strukturi nezaposlenih u 2010. i 2013. godini sugerije rast broja nezaposlenih u gotovo svim posmatrаниm kategorijama. U određenim kategorijama (visokokvalifikovani i niža stručna sprema, na primer) postoje izvesne oscilacije, dok je broj nezaposlenih kontinuirano rastao među onima sa srednjom i visokom stručnom spremom.

Graf 20: Struktura nezaposlenih u opštini Kula

Izvor: Agencija za privredne registre

Broj nezaposlenih najbrže raste među onima sa srednjom stručnom spremom, dok zaposlenost raste u kategoriji više stručne spreme

Ukoliko se ovaj podatak uporedi, rast broja nezaposlenih u opštini Kula je na nivou rasta nezaposlenih u Vojvodini, a niži od rasta broja nezaposlenih u Zapadnobačkom okrugu i Odžacima.

Graf 21: Rast broja nezaposlenih u posmatranim regionima

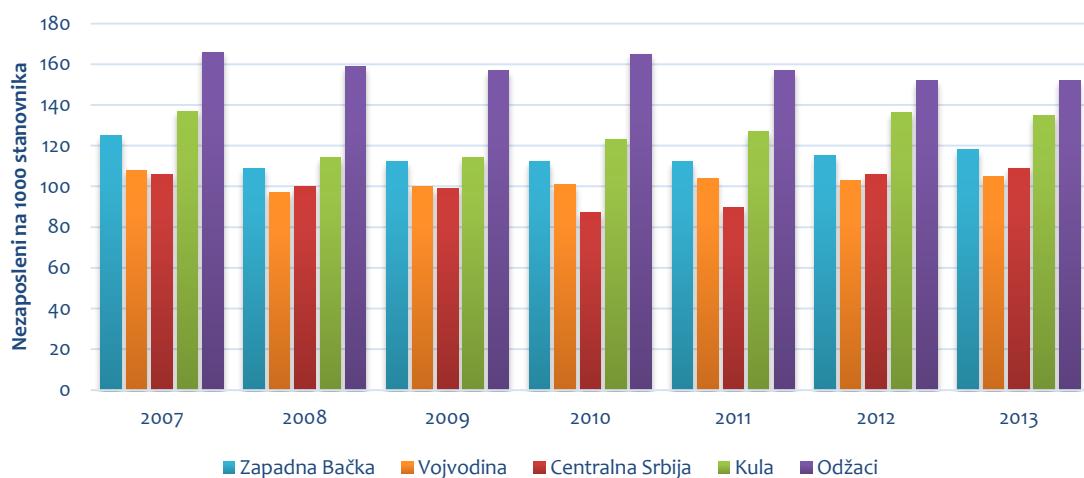

Izvor: Republički zavod za statistiku

Rast broja nezaposlenih najbrže raste u opštinama Centralne Srbije. Broj nezaposlenih sporije raste u Kuli i na nivou je prosečne opštine u Vojvodini

Opština Kula se sa 138 nezaposlenih na hiljadu stanovnika nalazi iznad republičkog proseka (102 nezaposlena/1000 stanovnika), Vojvodine sa 105, Zapadnobačkog okruga sa 1118; jedino susedna opština Odžaci ima nepovoljniji odnos koja ima 152 nezaposlenih na 1000 stanovnika.

Graf 22: Broj nezaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima

Izvor: Republički zavod za statistiku

U poslednjih šest godina broj nezaposlenih na 1,000 stanovnika u Kuli konstantno raste i od 2009. godine porastao je preko 15%

Najugroženije grupe nezaposlenih lica su osobe sa invaliditetom, Romi, izbegla i raseljena lica i korisnici socijalnih davanja.

IX. Privreda u opštini Kula

Značajan period po ostvarenim rezultatima u razvoju privrede u Kuli bio je od 1971. do 1980. godine. Naime, ovaj period je bio obeležen industrijalizacijom i rastom u svim privrednim granama. U deceniji nakon toga beleži se stagnacija, da bi dve hiljadite bile obeležene kolapsom industrije i opadanjem privredne delatnosti po svim makroekonomskim indikatorima.

Industrija koja je nekada bila obeležje Kule je u opadanju. Fabrika armature "Istra", nekada najveći predstavnik metalske industrije, trenutno se nalazi u bankrotu. Fabrika kože "Eterna" u Kuli sa kapacitetom proizvodnje od 400.000 m² gornje goveđe kože i 100.000 m² đonske kože i izvoznom orientacijom trenutno ne radi. Nekada poznata fabrika "Kulski štofovi" čiji je proizvodni kapacitet bio i do 220.000 m vunene tkanine trenutno ne radi. Industrija nameštaja DP "Kramer" u Kuli, koja trenutno proizvodi samo građevinsku stolariju, sa obimom proizvodnje od 24.000 komada je u bankrotu.

Fabrika obuće "Aska" Kula sa proizvodnjom gotove obuće od 60.000 pari i gornjišta 124.000 pari godišnje radi za inostranog kupca. U industriji građevinskog materijala ostvaruje se proizvodnja od 40 miliona uslovnih jedinica normalnog formata razne vrste građevinske opeke.

U opštini Kula postoji nekoliko prehrambenih fabrika koje se bave preradom poljoprivrednih proizvoda.

Šećerana – "Crvenka" - EBZ, jedna od najvećih prerađivača šećerne repe u zemlji. Njeni preradni kapaciteti su 6–6.500 tona šećerne repe godišnje. Glavna sirovina za preradu je šećerna repa. Zauzima oko 15.000 do 15.500 ha pod šećernom repom da bi ispunila svoj preradni kapacitet.

"ABC Food" - Ruski Krstur - fabrika smrznutog voća i povrća. Dugogodišnji je izvoznik graška i kukuruza šećerca u zemlje EU. Prošle godine je značajno investirano u proširenje ove fabrike, tako da je skoro duplirala svoje kapacitete. U okviru fabrike postoji fond zemljišta koji se koristi za proizvodnju sirovina za ovu fabriku, značajna količina sirovina se proizvede. Nedavno je privatizovano ovo preduzeće.

"Žito Bačka" – Kula - Pekara, sušara i mlin. Preradni kapacitet je 30.000 t pšenice godišnje. Osnovna sirovina je pšenica. Vrši se otkup od drugih poljoprivrednih preduzeća i individualnih poljoprivrednika roda sa 6.500 do 7.000 ha obradive površine. Preduzeće je privatizovano i vlasništvo je „MK“. Zapošljava veliki broj radnika pekarske, mlinarske i tehnološke struke.

Fabrika biskvita „Jaffa“ u Crvenki ima poslovnu tradiciju dužu od 35 godina i trenutno zapošljava preko 350 radnika. Jaffa predstavlja jedan od najznačajnijih brendova u regionu, a najprepoznatljivija je zbog prozvodnje keksa "Jafa" i "Munchmallow". Proizvodi Fabrike biskvita "Jaffa" stižu do četiri kontinenta. Pored Evrope, Jaffa svoje proizvde izvozi u Severnu Ameriku, Aziju i Australiju. Planovi Jaffe su vezani i za izvoz na afričkom tržištu. U Srbiji je najprodavaniji "Jaffa keks". Godišnje se u „Jaffi“ proizvede između 4.000 i 5.000 tona ovog keksa

SIGMA d.o.o Kula se bavi proizvodnjom HLOROGEN® postrojenja i automatskog dozirnog sistema (uređaja za dezinfekciju piјače vode u gradskim vodovodima), postavljenih na preko 80 lokacija u Srbiji i Crnoj Gori. Razvijen je novi uređaj koji na mestu potrošnje, na potpuno bezbedan i ekološki održiv način iz soli i vode uz pomoć električne energije proizvodi mešoviti dezinfektant. Novorazvijeni uređaj nosi naziv OksiHLOROGEN®. SIGMA d.o.o. Kula je jedini proizvođač ovakve tehnologije u jugoistočnoj Evropii.

Animal Comerce doo – Krušić: je savremena živinarska farma čiji je kapacitet 123.000 koka nosilja. Animal Commerce je od početka 2012. godine stalno prisutan na tržištu konzumnih jaja u Srbiji sa svojim brendom NAJ jaje. Animal Comerce doo je prvi u Srbiji svoju celu proizvodnju zasnovao na poštovanju evropskih standarda u eksploataciji koka nosilja.

Poljoprivreda

Na osnovu visine ostvarenog društvenog proizvoda i narodnog dohotka po pojedinačnim oblastima, odnosno prema broju stanovnika koje zapošljava, poljoprivreda u opštini Kula predstavlja jednu od najznačajnijih privrednih delatnosti. Poljoprivredno zemljište u strukturi ukupnog zemljišta zauzima

43.797,06 ha ili 90,97% ukupne teritorije opštine, što je iznad prosečnih vrednosti za AP Vojvodine (83,20%). Takođe je i učešće obradivog i plodnog zemljišta, u ukupnom, iznad prosečnih vrednosti za AP Vojvodinu, dok je učešće šumskog zemljišta znatno ispod prosečne vrednosti za Pokrajinu.

Ukupno obradivo zemljište učestvuje sa 97,77% (APV-92,04) u ukupnom poljoprivrednom zemljištu, oranice (njive i vrtovi) pokrivaju 94,48% (APV 87,97%), dok je pod neobradivim poljoprivrednim zemljištem 2,23% što je manje od proseka za AP Vojvodinu (7,96%).

U strukturi obradivog zemljišta voćnjaci i vinogradi pokrivaju svega 0,44%. Analizirajući učešće poljoprivrednog zemljišta u opštini, kao i strukturu korišćenja ovog zemljišta, može se zaključiti da je ona veoma povoljna i da predstavlja značajan potencijal za dalji razvoj poljoprivredne proizvodnje kao sirovinske baze prehrambene industrije.

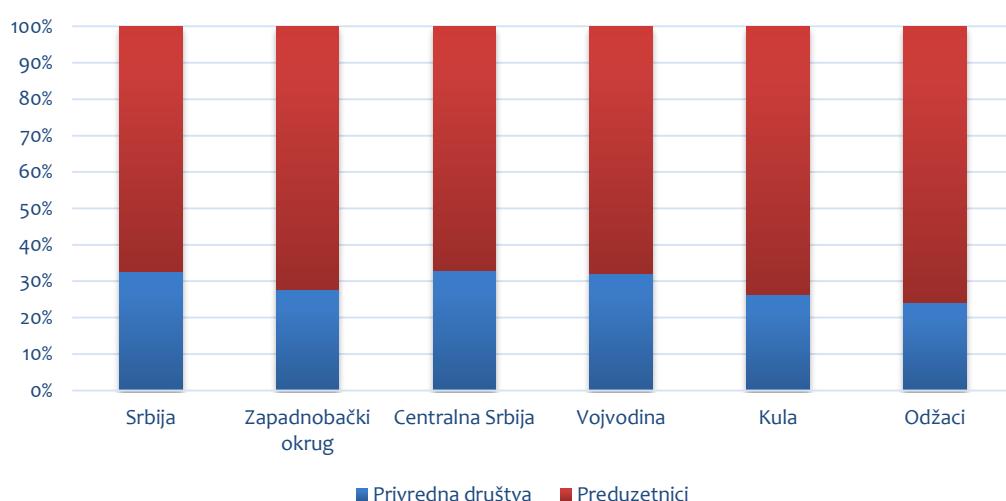
Određen broj poljoprivrednih zadruga je privatizovan, a na teritoriji opštine Kula trenutno je registrovano 18 manjih zadruga. Izuzev edukacije, poljoprivredni proizvođači uviđaju potrebu za formiranjem savremenih zadruga.

Razvoj malih i srednjih preduzeća

U Kuli je u 2013. godini registrovano 373 privrednih društava i 1040 samostalnih preuzetnika.

Struktura privrednih subjekata, predstavljena kroz odnos broja privatnih preuzentika i privrednih društava u ukupnom broju privrednih subjekata u opštini Kula je približna strukturi privrednih subjekata u opštinama Zapadnobačkog okruga, Vojvodine i Srbije.

Graf 23: Broj firmi u posmatranim regionima (2012.)

Izvor: Republički zavod za statistiku

Broj preuzetnika u Kuli je ispod republičkog nivoa sa 26% od ukupnog broja registrovanih firmi

U 2013. godini u opštini Kula registrovano je da posluje 373 privrednih društava (uključujući velika, srednja i mala preduzeća).

Graf 24: Privredna društva u opštini Kula

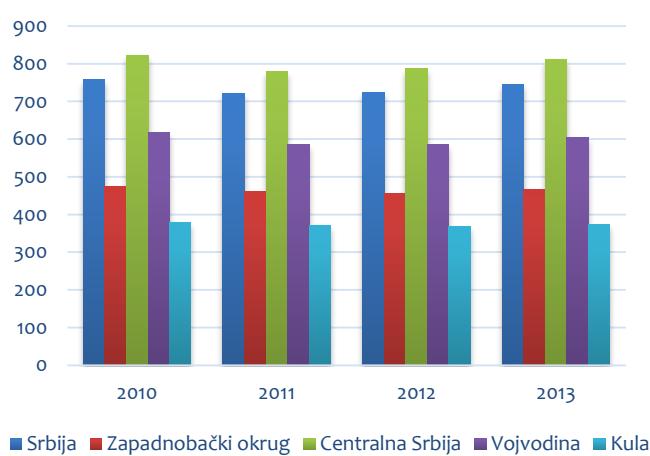

Izvor: Agencija za privredne registre

Broj aktivnih privrednih društava je uglavnom konstantan, dok broj novoosnovanih i ugašenih osciluje iz godine u godinu

Ovaj broj je značajno ispod proseka u Srbiji i Vojvodini i najbliži je proseku Zapadnobačkog okruga, iako i dalje značajno ispod tog proseka.

Graf 25: Broj privrednih društava u izabranim regionima

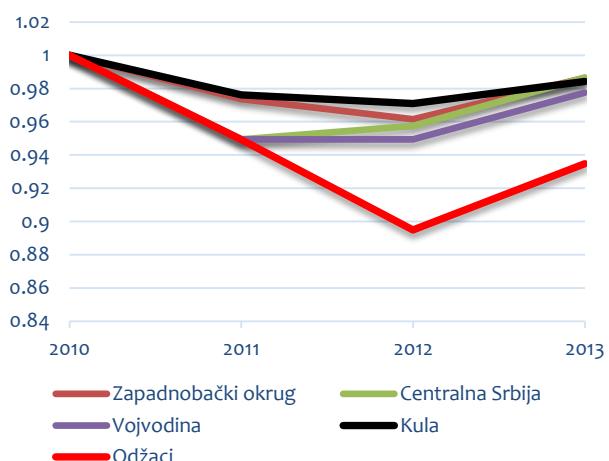
Izvor: Agencija za privredne registre

U odnosu na posmatrani region, broj privrednih društava u Kuli je uvedljivo najmanji. Broj privrednih društava u Kuli beleži najmanji pad u odnosu na 2010. godinu.

Broj privrednih društava u opštini Kula je na stabilnom nivou, uz registrovani blagi rast u poslednjih par godina. Naime, broj privrednih društava porastao je sa 370 u 2011. odnosno 368 u 2012, na 373 zvanično registrovanih i aktivnih u 2013. godini.

Takođe, u 2013. godini je zabeležen pozitivan trend u odnosu na prethodne godine koji se odnosi na broj novoosnovanih (17) prema broju ugašenih (samo 1) preduzeća: na primer, u 2011. godini 33 novoosnovanih, 47 brisanih, a u 2012. bio je 4 novoosnovana, a 26 je obrisano. Ipak, broj ugašenih privrednih društava od 2010. do danas je 134, a novoregistrovanih je 85.

Graf 26: Rast broja privrednih društava u posmatranim regionima (2010 = 1)

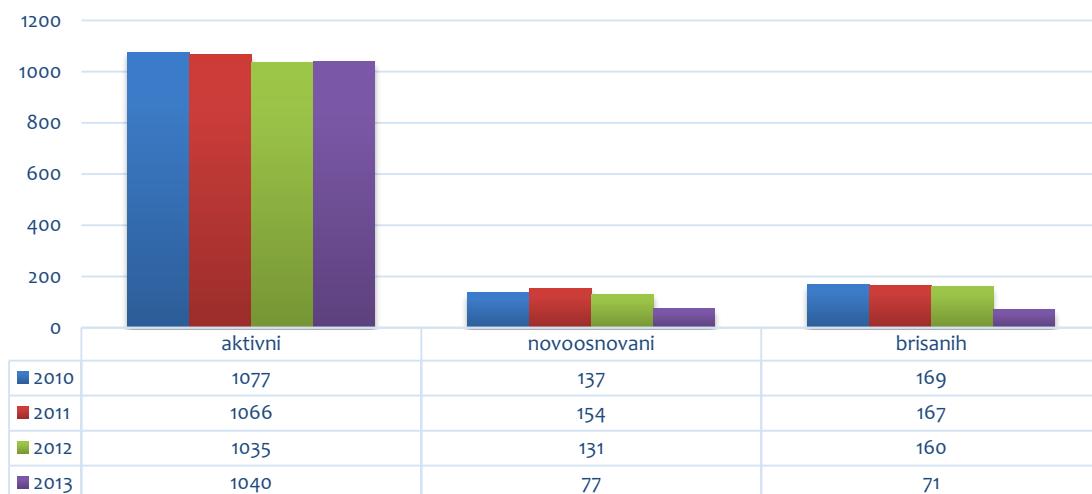
Podaci pokazuju da je najveći broj registrovanih privrednih društava aktivan u oblasti trgovine na veliko i malo (oko 30% od ukupnog broja registrovanih preduzeća), a to su i privredna društva koja se bave proizvodnjom i preradom (oko 20% od ukupnog broja registrovanih preduzeća).

Razvoj preduzetništva

U 2013. godini u opštini Kula registrovano je ukupno 1040 preduzetnika, što predstavlja rast u odnosu na 2012. godinu, kada je bilo 1035 registrovanih. Istovremeno, ovo je registrovani rast u odnosu na prethodne godine.

Broj preduzetnika je znatno ispod proseka u Srbiji i Vojvodini i ispod proseka Zapadnobačkog okruga.

Graf 27: Preduzetnici u opštini Kula

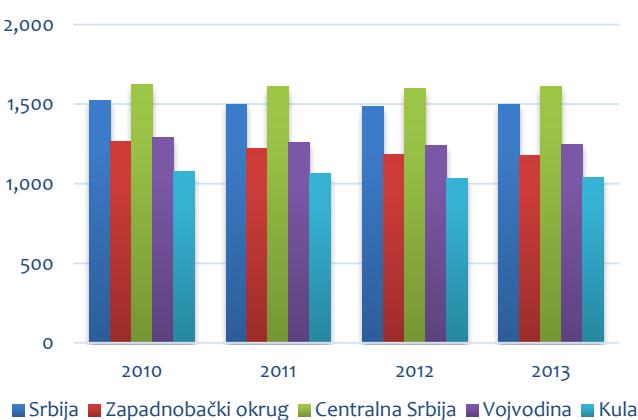

Izvor: Agencija za privredne registre

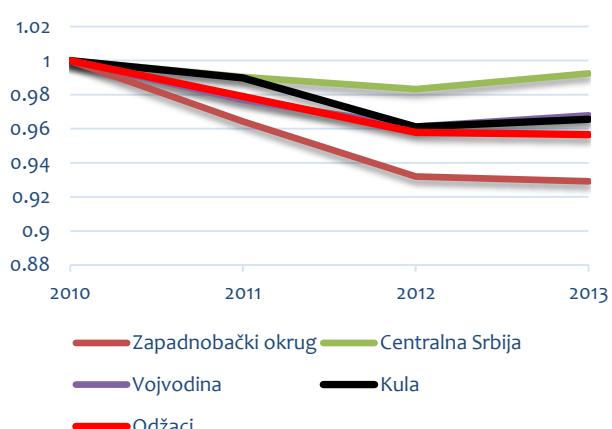
Broj novih preduzetnika u opštini Kula opada, ali zahvaljujući smanjenju broja ugašenih, to se ne odražava na ukupan broj aktivnih preduzetnika koji je 2013. godine zabeležio blagi rast

Ipak, broj brisanih preduzetnika je značajno veći od broja novoosnovanih, s tim što je ovaj trend bolji nego u Zapadnobačkom okrugu; ovaj pokazatelj korespondira sa onim na nivou Vojvodine.

Graf 28: Broj preduzetnika u izabranim regionima

Graf 29: Rast broja preduzetnika u posmatrаниm regionima (2010 = 0)

Izvor: Agencija za privredne registre

Pored broja privrednih društava, u Kuli je i najmanje preduzetnika u odnosu na posmatrani region

U 2013. godini broj preduzetnika u Kuli je porastao prvi put od 2010. godine

Prema vrsti preduzetničkih odnosa, od ukupnog broja samo 7 je ortačkih radnji, dok ostatak predstavljaju samostalne radnje. Kada je u pitanju delatnost preduzetnika, najviše ih je registrovano za delatnost usluga, čak 47%. Nakon toga slede preduzetnici koji se bave trgovinom na veliko, sa 32%, zatim preduzetnici koji se bave proizvodnjom i preradom sa 20%. Samo jedan procenat preduzetnika se bavi delatnošću povezanom sa poljoprivredom, šumarstvom i ribolovom.

Turizam

Turistički resursi opštine Kula su limitirani. Od osnovnih smeštajnih kapaciteta zastupljen je samo motel prve kategorije u Kuli koji raspolaze sa 25 opremljenih soba tj. 49 ležaja i Vinska kuća (na Malom Staparu, u blizini naseljenog mesta Sivac) i ima 5 dvokrevetnih soba i 5 pomoćnih ležaja.

Mali Stapar je zaselak od jedne ulice i predstavlja jedno od najmanjih, ali po prirodnim lepotama, jedno od najlepših mesta u Vojvodini. Mali Stapar je naseobina formirana oko kompleksa koji prate postanak i razvoj Velikog Bačkog kanala: prevodnica, stari mlin (jedini mlin na mirnim vodama u ovom delu Evrope), upravna zgrada i spomenik Panoniji. Posebnost ovog prostora je kompleks objekata koji čini kulturno-istorijsku celinu i predstavlja neprocenjivo blago industrijske baštine.

Vinarija Milisavljević u svojim podrumima u Liparu na Telečkoj visoravni je 2008. god. odlučila da obnovi vinsku tradiciju "Telečke visoravni" i proizvede vino po tehnologiji iz doba Marije Terezije uvažavajući, naravno, sve neophodne uslove savremene tehnologije proizvodnje vina. Vinarija Milisavljević na ulazu u selo Lipar podigla je zasad najkvalitetnijih sorti grožđa na sopstvenom zemljištu površine 12,5 hektara koje se nalazi tik uz selo jer i grožđe kao i vino obožava društvo. U proizvodnji vina vinarija Milisavljević se opredelila za proizvodnju vrhunskih vina, pa se u tom smislu i proizvodnja grožđa po čokotu ograničava na maksimalnih 1,2 kg. Važno je naglasiti da su sva vina iz podruma Milisavljević zaštićenog geografskog porekla. Već na prvim smotrama vina, vina iz podruma Milisavljević su osvojila zlatne medalje, a Šardone i Specijalnu nagradu kao najbolje belo vino na smotri.

U sklopu Sportsko zabavnog centra Kula se nalaze 4 teniska terena, košarkaški tereni i karting staza, koja je prva profesionalna staza u Srbiji i dugo je bila jedino mesto održavanja prvenstva u kartingu. Kapacitet restorana "Čarda" je 160 mesta, a "Kupola" sa kapacitetom od 650 mesta dobar je prostor za koncerte.

X. Komunalna i putna infrastruktura u opštini Kula

Komunalna infrastruktura

Opštine Kula i naseljena mesta se snabdevaju iz duboko bušenih bunara, koji kaptiraju po nekoliko vodonosnih izvora. Vodosnabdevanje je uglavnom sirovom, neprerađenom vodom. Mreža za distribuciju vode je u lošem stanju, što uzrokuje velike gubitke vode u sistemu. Istovremeno, najveći deo sistema je napravljen od azbest-cementnih cevi, koji imaju kancerogeno delovanje.

Kontrolisano prikupljanje otpadnih voda iz naselja započeto je jedino u Kuli i Crvenki. Međutim, odvođenje otpadnih voda u opštini Kula ostaje neregulisano. Na teritoriji opštine ne postoji niti jedan prečistač koji je u funkciji, dok je stanje kanala Brbas-Bezdan, odnosno lateralnih kanala I-64 i I-61 preraslo u regionalni problem. Otpadne vode u velikoj meri iz naselja se evakuišu putem autocisterni i potom odlažu na neuredena mesta, ili se upuštaju direktno u podzemlje putem upojnih bunara, odnosno u lateralne kanale I-64 i I-61.

Snabdevanje električnom energijom potrošača obezbeđeno je iz trafo stanice TS 110/20 KV Kula (potrošači u naseljenim mestima Kula i Ruski Krstur) i TS 110/20 KV Crvenka (potrošači u naseljenim mestima Crvenka, Sivac, Kruščić, Lipar i Nova Crvenka). Na datom prostoru postoji izgrađena prenosna srednjenaonska mreža 20 kV. Ova mreža je najvećim delom nadzemna, a samo je delom u Kuli te kraćim deonicama u ostalim mestima izvedena kroz podzemne kablove. U centru Kule i u manjem delu Crvenke, kao i delu novih stambenih blokova, distributivna NN mreža je izvedena kao kablovska, a na ostalim mestima nadzemno.

Postojeće kapacitete elektroenergetske infrastrukture karakteriše neprilagođenost zahtevima stalno rastuće potrošnje. Izgrađenost prenosne i distributivne mreže je zadovoljavajuća u pogledu pokrivenosti prostora, ali ne i u pogledu kapaciteta i tehničkih karakteristika vodova i distributivnih trafo stanica. Potrebno je povećati sigurnost i kvalitet napajanja naselja, sagledavajući savremene opcije sa naročitim osvrtom na proizvodnju topotne i električne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije.

U cilju povećanja energetske efikasnosti urađena je rekonstrukcija kompletne mreže javne rasvete u svim naseljenim mestima. Na teritoriji opštine Kula je sprovedena potpuna gasifikacija, uz potpuno izgrađenu gasovodnu infrastrukturu.

Putna infrastruktura

Geomorfološke i hidrogeološke karakteristike ne predstavljaju ograničavajući faktor za razvoj saobraćajne infrastrukture. Geografski položaj omogućava razvoj svih vidova saobraćajne komunikacije što je preduslov za ekonomski razvoj opštine. Opština Kula je udaljena 54 km od Novog Sada i 132 km od Beograda; udaljenost od auto-puta E75 je 18km. Opština raspolaže sa 91 km kategorisanih puteva sa savremenim kolovozom: 18 km magistralnih, 36 km regionalnih i 37 km lokalnih, kao i 12 km nekategorisanog puta koji povezuju naseljena mesta.

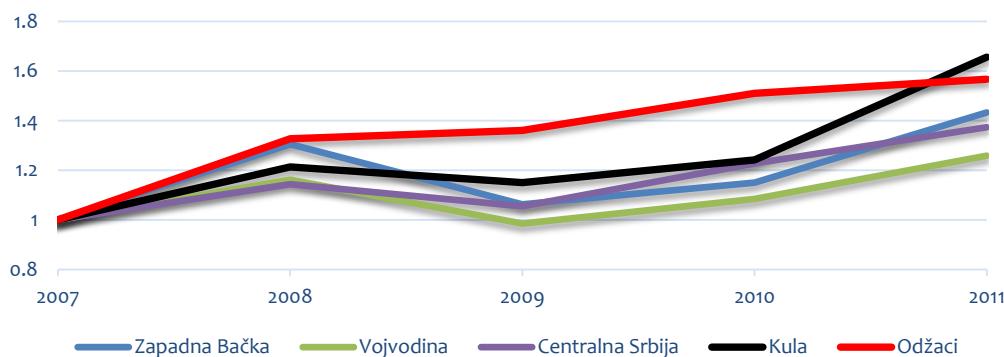
Prostorom opštine prolazi državni put prvog reda (M-3) pravcem: granični prelaz Bogojevo - Odžaci -Kula - Vrbas - Srbočan - E75 - Bečeј - Kikinda - granica Srbije sa Rumunijom. Kula se nalazi u blizini graničnih prelaza sa Mađarskom - i to preko prelaza Bački Breg 66 km; Horgoš 83 km i Kelebija 68 km). Na svim ovim prelazima dozvoljen je saobraćaj putničkih i teretnih vozila. Granični prelaz Horgoš je drumski i železnički prelaz. Udaljenost od međunarodne železničke mreže, Budimpešta-Subotica-Vrbas-Novi Sad-Beograd-Niš-Atina, je 11 km.

Opština Kula u saradnji sa opštinama Vrbas i Sombor već duži niz godina pokreće inicijativu za utvrđivanje koridora međunarodnog putnog pravca E-75 Vrbas-Kula-Sombor-granični prelaz Bački Breg, čijom bi se gradnjom zнатно skratilo putovanje iz zapadne Evrope prema jugu i unapredio privredni razvoj ovog regiona Vojvodine. Takođe, podnet je i zahtev za prekategorizaciju lokalnog putnog pravca Odžaci - Bački Gračac – Kruščić – Crvenka - Nova Crvenka – Duboka – Bajša -Bačka Topola u regionalni putni pravac, s obzirom da postoje značajni industrijski i ljudski resursi i da svi parametri i kriterijumi sigurno idu u prilog ove prekategorizacije.

XI. Finansijska i budžetska sredstva opštine Kula

Budžetski prihodi u 2012. godini, koji su ostvareni u opštini Kula iznosili su 929,289,000 dinara, odnosno 16,996 po glavi stanovnika.

Graf 30: Rast budžetskih prihoda u posmatranim regionima

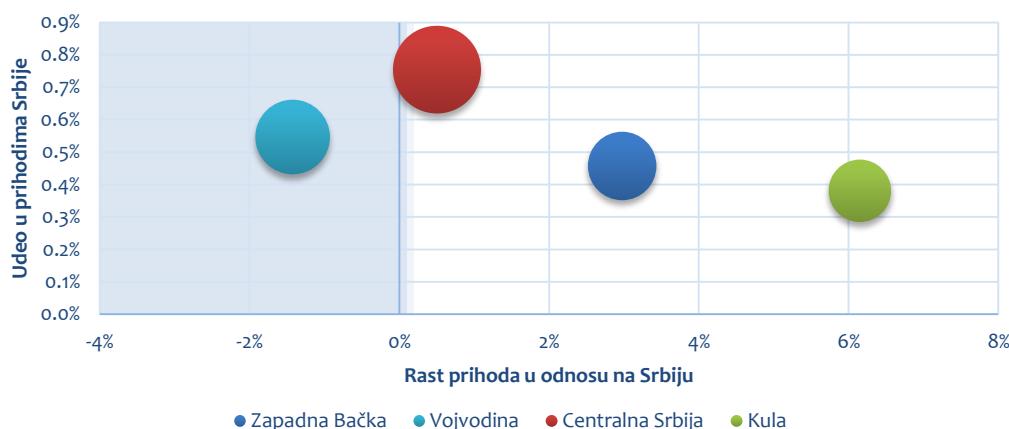
Izvor: Republički zavod za statistiku

Budžetski prihodi u Kuli beleže najveći rast u posmatranom petogodišnjem periodu, najviše zahvaljujući povećanju od čak 25% ostvarenom 2011. godine. Do tada, Odžaci su beležili konstantno najveći rast

Značajno je napomenuti da se registruje kontinuirani rast budžetskih prihoda, i prihoda po glavi stanovnika u Kuli.

Uočava se da budžetski prihodi koji se ostvaruju u opštini Kula rastu brže nego prihodi na nivou Republike Srbije, Vojvodine odnosno Zapadnobačkog okruga. Naime, budžetski prihodi u Kuli beleže najveći rast u posmatranom petogodišnjem periodu najviše zahvaljujući povećanju od čak 25% ostvarenom 2011. godine.

Graf 31: Rast budžetskih prihoda u odnosu na Srbiju

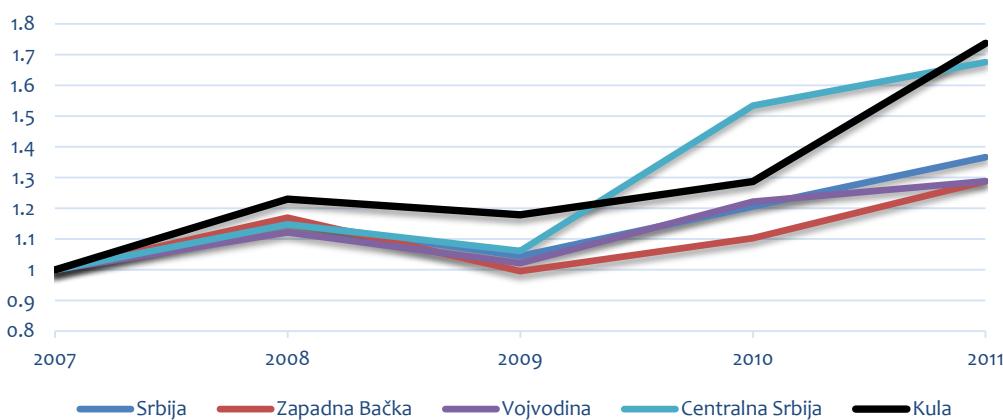

Izvor: Republički zavod za statistiku

Ubedljivo najveći rast, ali najmanji udeo u ukupnom budžetu Srbije u odnosu na posmatrani region, ostvaruje opština Kula

Takođe, prihodi po glavi stanovnika od 21,215 u 2011. godini pokazuju pozitivan trend, približavajući se proseku koji je na nivou Republike Srbije.

Graf 32: Rast budžetskih prihoda po stanovniku u posmatranim regionima

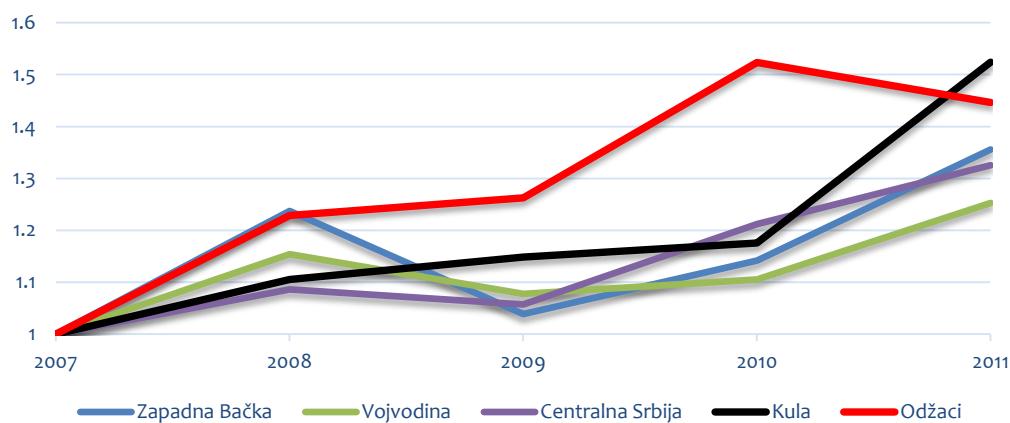

Izvor: Republički zavod za statistiku

Budžetski prihodi po stanovniku takođe beleže najveći rast u Kuli, opet zahvaljujući porastu u 2011. godini za četvrtinu u odnosu na 2010. godinu

Analiza budžetskih rashoda pokazuje da je iste godine (2011.) budžetski rashod bio 873,105,000 dinara, što je znatno više (oko 200,000,000 dinara) nego 2010. godine. Iznos budžetskih rashoda u 2010. godini je bio 673,450,000 dinara.

Graf 33: Rast budžetskih rashoda u posmatranim regionima

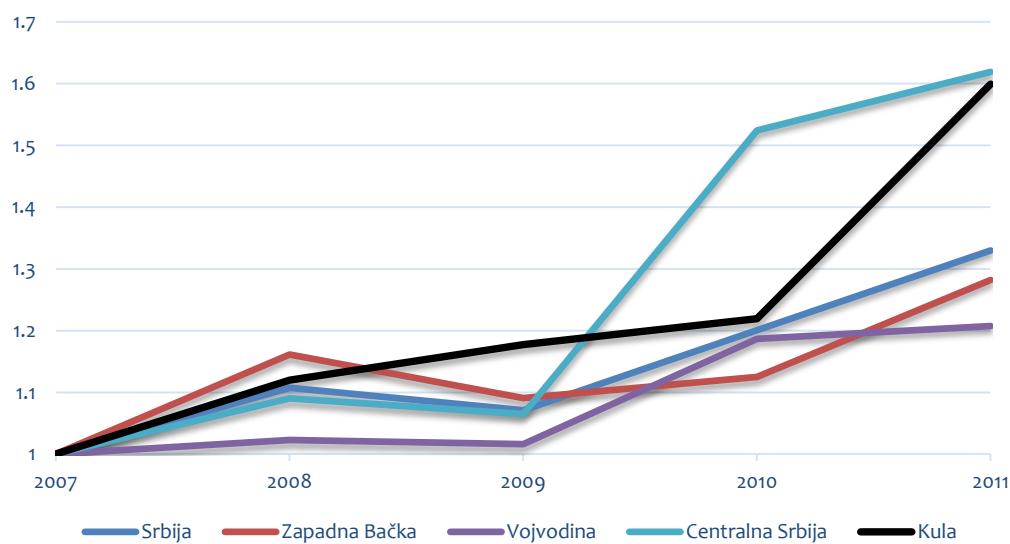

Izvor: Republički zavod za statistiku

Kao posledica naglog rasta budžetskih rashoda u 2011. godini, od 2007. godine rashodi su se najviše povećali u Kuli

Međutim, rashodi po glavi stanovnika nalazili su se u balansu sa prihodima po glavi stanovnika u istom periodu. U 2011. godini rashodi po glavi stanovnika su bili 19,933 dinara ; ovo je značajan rast u odnosu na prethodnu (2010.) godinu kada su rashodi po glavi stnovnika bili 15,194 dinara.

Graf 34: Rast budžetskih rashoda po stanovniku u posmatranim regionima

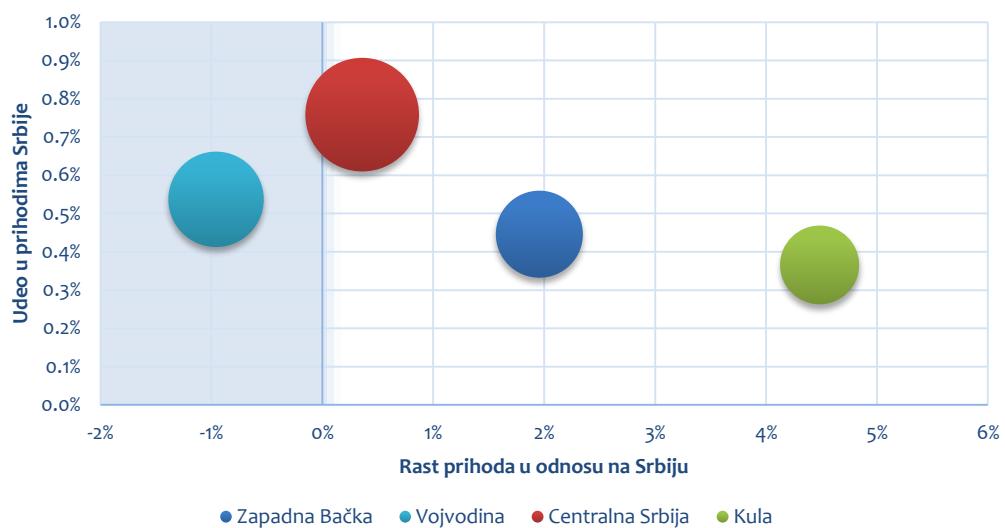

Izvor: Republički zavod za statistiku

Nagli rast budžetskih rashoda po stanovniku u 2010. godini u Kuli nastavio se i naredne godine, tako da u periodu 2007 – 2011 Kula beleži najveći rast i u ovom pokazatelju

Posmatrano u široj perspektivi, budžetski rashodi u opštini Kula su rasli brže nego u Srbiji, Vojvodini i Zapadnobačkom okrugu.

Graf 35: Rast budžetskih rashoda u posmatranom regionu

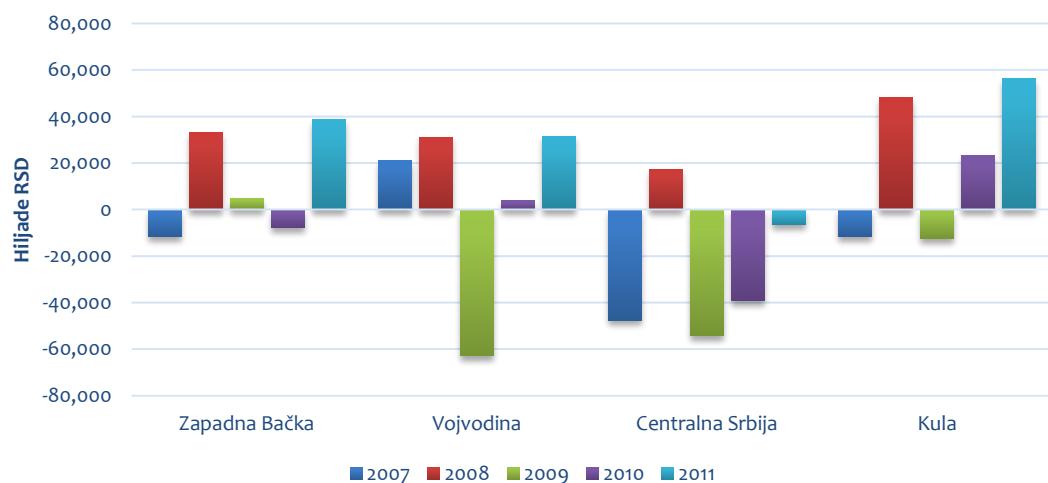

Izvor: Republički zavod za statistiku

Ubedljivo najveći rast budžetskih rashoda u odnosu na Srbiju beleži opština Kula, dok u prosečnoj vojvođanskoj opštini ovaj rast je sporiji od proseka Srbije

Analiza priliva budžetskih sredstava, odnosno budžetske potrošnje pokazuje da je u 2009. godini bilo negativnog balansa. Međutim, već sledeće 2010. godine, budžetski balans se stabilizovao i ponovo se uspostavio pozitivan odnos, gde se više zarađuje nego što se troši.

Graf 36: Profit budžeta u posmatranim regionima (prihod – rashod)

Izvor: Republički zavod za statistiku

Najveći profit budžeta ostvaruje opština Kula

XII. Definisanje investicione strategije i mogućnosti za investicije

Strane direktnе investicije predstavljaju značajan oblik finansiranja globalne ekonomije. U poređenju sa drugim oblicima međunarodnog kretanja kapitala (zajmovni kapital i portfolio investicije), strane direktnе investicije su najzastupljenije u finansiranju nacionalnih privreda zemalja u razvoju i zemalja u tranziciji.

Dva osnovna oblika direktnih stranih ulaganja su tzv. greenfield investicije tj. izgradnja "na ledini" pogona kompanija u drugim zemljama i strana ulaganja koja se ostvaruju spajanjem i preuzimanjem , odnosno tj. M&A direktna strana ulaganja ("Mergers and Acquisitions"). Osnovna razlika između spajanja i akvizicija s jedne strane, i greenfield ulaganja s druge, zasniva se na činjenici da kod spajanja i akvizicija dolazi do promene vlasništva postojećih potencijala i što, bar u prvoj fazi, spajanja i akvizicije ne doprinose povećanju proizvodnih kapaciteta zemlje.

Upravljanje i podrška investicijama

U opštini Kula je uspostavljena **Agenciju za razvoj opštine Kula**, koja je prvi nivo komunikacije sa investitorima i potencijalnim investitorima. Zaposleni u ovoj Agenciji, kao i drugi predstavnici opštinskih struktura koji su zaduženi za lokalni ekonomski razvoj, prošli su kroz brojne obuke.

Opštinsko Veće je na sednici održanoj 15.10.2011. godine usvojilo Javni poziv investitorima da ulažu u opštinstvu Kula.

Opština Kula je pripremila i poslovne podsticaje za investitore kojima nudi i do 50% umanjenja naknade za građevinsko zemljište. Lokalna samouprava nudi i oslobođanje od komunalnih taksi za isticanje firme, naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine u naredne dve godine, kao i oslobođanje od troškova za priključenje objekata na vodovodnu i kanalizacionu mrežu.

Naime, mere za podršku investicijama koje je usvojila opština Kula su sledeće:

- Davanje zemlje ili zakup zemlje po nižim cenama od tržišnih, ili bez naknade, u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji: i) bez naknade, ukoliko investitor zaposli 100 ili više radnika ili ii) po ceni manjoj od tržišne sa umanjenjem od 10 do 90% u zavisnosti od broja novozaposlenih radnika.
- Mogućnost za umanjenje naknade za uređenje građevinskog zemljišta: i) od 10% -75% ako zaposli od 10 do 100 radnika, ii) ukoliko investitor zaposli više od 100 radnika na neodređeno vreme oslobođa se plaćanja naknade.
- Osloboditi investitora od komunalne takse za isticanje naziva firme i naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine u naredne dve godine.
- Osloboditi od troškova za priključenje objekata na vodovodnu i kanalizacionu mrežu.

Opština Odžaci

XIII. Geografski položaj opštine Odžaci

Opština Odžaci nalazi se na severo-zapadu Republike Srbije, na levoj obali Dunava u Zapadnobačkom okrugu. Sastoji se od 9 Katastarskih opština: K.o. Odžaci, K.o. Bački Gračac, K.o. Bački Brestovac, K.o. Srpski Miletić, K.o. Bogojevo, K.o. Karavukovo, K.o. Deronje, K.o. Ratkovo i K.o. Lalić, koje su istovremeno naseljena mesta.

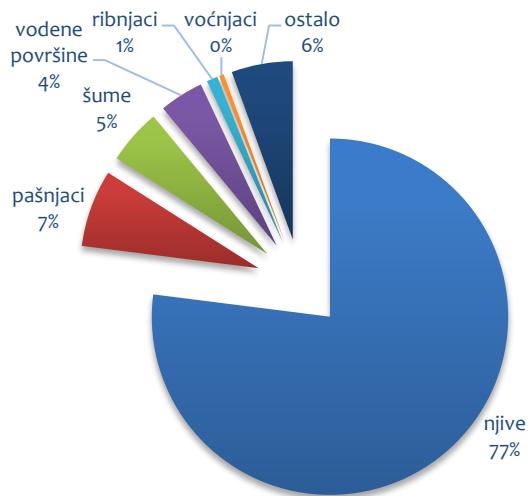
Geografska pozicija opštine Odžaci je značajan resurs za investitore i strateški je dobra kao logistička lokacija za pristup međunarodnim tržištima. Opština je međudržavnim graničnim prelazom Bogojevo povezana sa Republikom Hrvatskom, dok je od graničnog prelaza Bački Breg sa Mađarskom udaljena je 65 km.

Opština Odžaci nalazi se u neposrednoj blizini glavnih železničkih, putnih i vodenih transportnih koridora. Kroz opštini Odžaci prolazi železnička saobraćajna mreža, i udaljena je 35 km od panevropskog drumskog Koridora 10. Istovremeno, izlaznost na Dunav daje mogućnost za korišćenje transportnog koridora 7, koji predstavlja glavni transportni koridor u oblasti vodnog saobraćaja i povezuje zemlje zapadne Evrope sa zemljama centralne i istočne Evrope i Severno more sa Crnim morem. Na Dunavu se nalazi Luka „Dunav-Bogojevo“, koja je strateški locirana uz granični prelaz sa Republikom Hrvatskom, na kojoj se ukrštaju tri modaliteta saobraćaja: drumske, železničke i rečne.

XIV. Prirodni resursi opštine Odžaci

Najznačajniji prirodni resursi opštine Odžaci svakako su poljoprivredni i vodni potencijali. Poljoprivredno zemljište obuhvata 85,24% ukupne teritorije opštine i prostire se na 35,049 hektara. Područje opštine Odžaci je tipično ravnicaarsko, gde od ukupne količine obradivog zemljišta 77% zauzimaju njive. Procenat građevinskog zemljišta je 9,12% od toga 6,98% za naseljena mesta i 2,14% izvan naseljenih mesta. U perspektivi se planira da taj procenat iznosi 10,65 od toga 7,12% naseljena mesta i 3,53% izvan naselja..

Graf 37: Struktura obradivog zemljišta u opštini Odžaci

Izvor: www.odzaci.rs

U opštini Odžaci 77% obradive površine, odnosno 31,478 ha, pokriveno je njivama. Čitava opština nalazi se na 41,116 ha

Ovakva distribucija obradivog zemljišta uslovila je primarnu usmerenost na ratarsku i povrtarsku proizvodnju sa neznatnim površinama pod voćem, vinovom lozom i ribnjacima. Pored oranica zastupljene su i površine pod pašnjacima i livadama, koje su pogodne za uzgoj stoke. Vodni resurs predstavlja značajni razvojni i investicioni potencijal opštine. Teritorijom opštine Odžaci protiče reka Dunav u dužini od 9 km, dok se veštački vodotokovi-magistralni kanali hidrosistema Dunav-Tisa-Dunav prostiru u dužini od 43 km. Područje opštine je na taj način ispresecano tokovima sa dirigovanim režimom proticanja (izuzev Dunava), što omogućava odvođenje suvišnih i dovođenje potrebnih količina vode za navodnjavanje i druge potrebe.

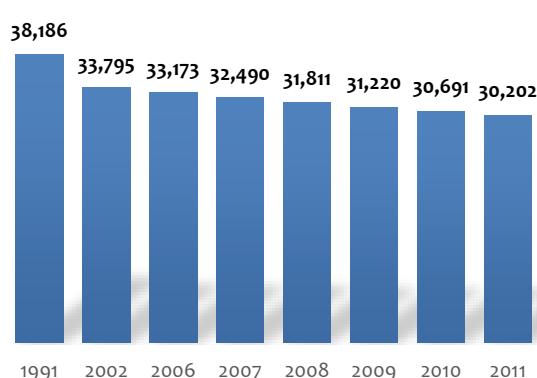
Bogatstvo podzemnih i protočnih voda predstavlja razvojni faktor vodosnabdevanja poljoprivrede i naseljenih aglomeracija. U

ataru Srpskog Milića nalazi se jezero (ribnjak) površine oko 300 ha, a u ataru Bogojeva malo jezero (površine 500 m²), koje je pogodno za izletničko-turističke namene.

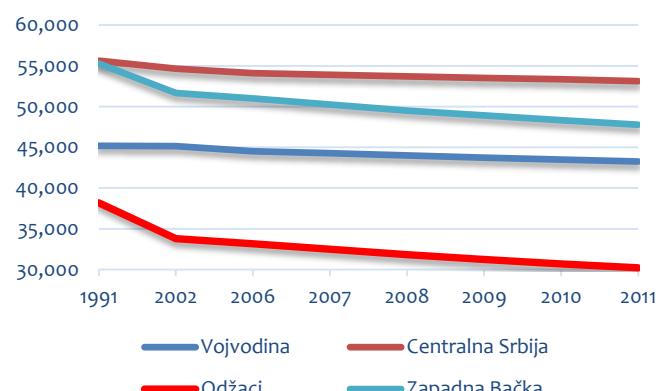
XV. Stanovništvo opštine Odžaci

Prema podacima sa Popisa stanovništva iz 2011 godine, u opštini Odžaci živi 30,202 stanovnika, od kojih je radno sposobno (16-64 godina starosti) njih 20,808.

Graf 38: Broj stanovnika u opštini Odžaci

Graf 39: Trend rasta broja stanovnika u odabranim regionima

Izvor: Republički zavod za statistiku

Broj stanovnika u opštini Odžaci u poslednjih 20 godina opao je za 20%

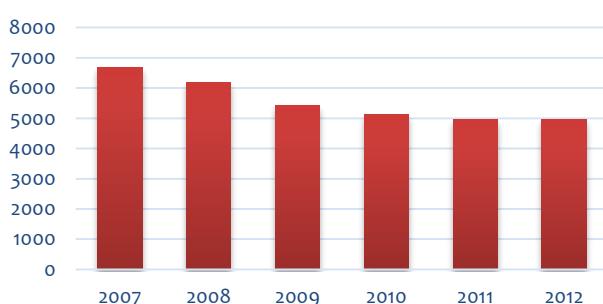
Najbrži pad broja stanovnika u odnosu na posmatrani region zabeležen je u Odžacima

Smanjenje broja stanovnika u poslednjih dvadeset godina je posledica ekonomskih i socijalnih migracija, prema glavnim privrednim centrima u Srbiji i zemljama zapadne Evrope i Sjedinjenim Američkim Državama. Negativan demografski trend koji se registruje u Odžacima je znatno naglašeniji nego Zapadnobačkom okrugu, Vojvodini i Centralnoj Srbiji. Najveći deo stanovništva je punoletan, (25,125) dok je svega 1,713 najmlađih stanovnika (0-6 godina). Prosečna starost stanovništva u Odžacima je preko 40 godina, što je svrstava u opštine sa starom populacijom. Ovo ima negativan impakt na dostupnost, strukturu i konkurentnost radne snage.

XVI. Zapošljavanje i tržište rada u opštini Odžaci

U opštini Odžaci registrovano je 4,952 zaposlenih, i to privatnih preduzetnika 1344 a zaposlenih u pravnim licima 3,597.

Graf 40: Broj zaposlenih u opštini Odžaci

Graf 41: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u opštini Odžaci

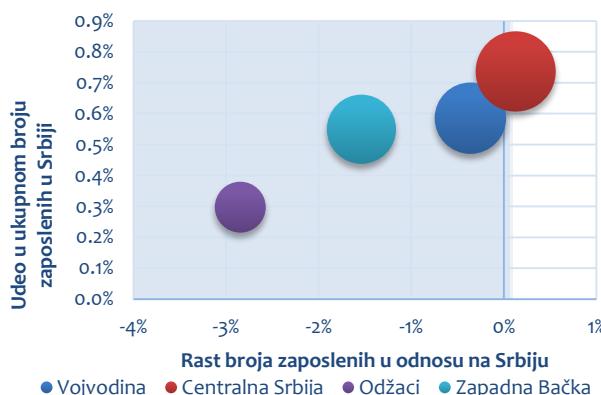
Izvor: Republički zavod za statistiku

Poslednjih godina broj zaposlenih u Odžacima sporije opada, da bi 2012. čak zabeležio blagi rast

Najveći pad broja zaposlenih, od 16%, Odžaci beleže u periodu od 2007. do 2009. godine

Od 2007 godine, registruje se negativan trend u broju zaposlenih, koji je bio do 2012 godine; najveći pad se desio između 2007 i 2009 godine kada se broj zaposlenih smanjio za oko 16%. Međutim, 2013 godina je obeležena otvaranjem novih radnih mesta i rastom broja zaposlenih u odnosu na prethodnu, 2012 godinu. To je primarno zbog ostvarenih investicija u prethodnim godinama; očekivanja su da će se broj zaposlenih povećavati do punih kapaciteta ovih investicija.

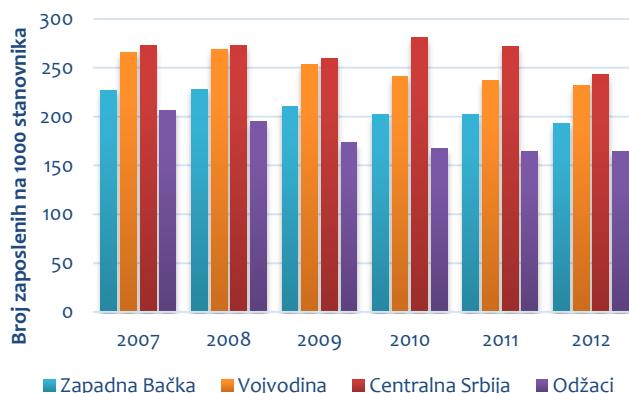
Graf 42: Rast broja zaposlenih u posmatranim regionima (2007 – 2012)

Izvor: Republički zavod za statistiku

Broj zaposlenih u odnosu na prosek Srbije ubedljivo najviše opada u Odžacima, u poređenju sa posmatranim regionima

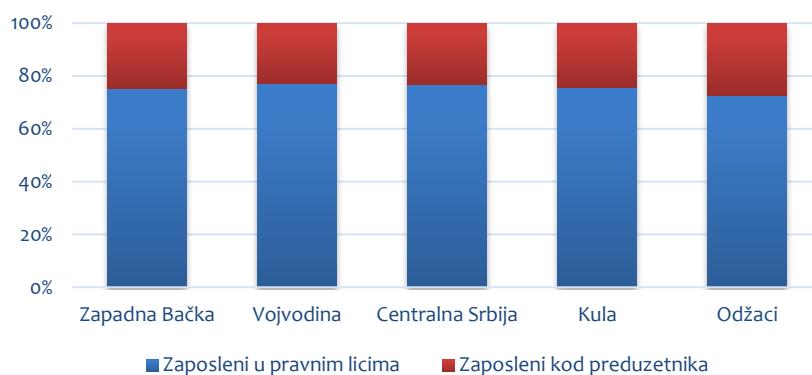
Graf 43: Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima

Broj zaposlenih na 1,000 stanovnika takođe se najviše smanjio u Odžacima od 2007. godine

Ipak, posmatrano u širem kontekstu, broj zaposlenih u Odžacima sa -3% je rastao sporije nego u Zapadnobačkom okrugu (oko -1.5%), Vojvodini (oko 0.5%) i Centralnoj Srbiji (oko 0.3%). U 2013 godini, broj zaposlenih na hiljadu stanovnika u opštini Odžaci iznosio je 164, što je znatno manje od republičkog sa 241, pokrajinskog proseka sa 237 i proseka u Zapadnobačkom okrugu sa 202 zaposlenih na 1000 stanovnika. Procentualno učešće privatnih preduzetnika u ukupnom broju zaposlenih u opštini Odžaci je nešto naglašenije nego u ostalim opštinama okruga, Vojvodine i Srbije. Ovo je primarno posledica smanjivanja broja privrednih subjekata u opštini Odžaci, a ne toliko preduzetničkog pristupa stanovnika. Među postojećim preduzećima, najveći deo je iz oblasti usluga i trgovine, preko 55%. Jačanje preduzetničkih kapaciteta i unapređenje upravljačkih sposobnosti sadašnjih i potencijalnih preduzetnika ostaje prioritet za opštinu. To podrazumeva sveobuhvatni pristup koji uključuje obuku o mogućnostima korišćenja fondova za započinjanje posla, najpovoljnijem pravnom obliku preduzetništva, postupku registracije, poreskim i drugim finansijskim obavezama.

Graf 44: Struktura zaposlenih u posmatranim regionima (2011.)

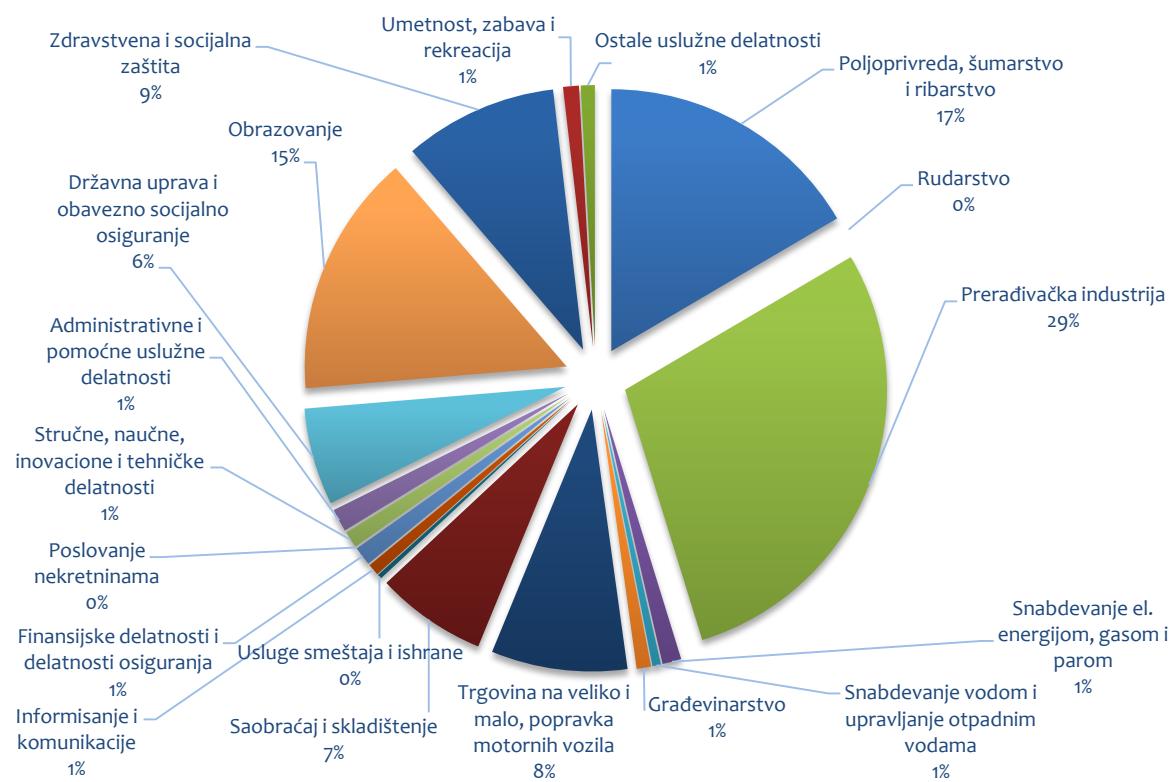

Izvor: Republički zavod za statistiku

Broj zaposlenih u privatnom sektoru je najveći u Odžacima u odnosu na region

Industrija i poljoprivreda su dve osnovne privredne oblasti u kojima je se ostvaruje najviše prihoda i u kojima je zaposleno najviše radno aktivnog stanovništva opštine.

Graf 45: Zaposleni po delatnostima u opštini Odžaci (2011.)

Izvor: Republički zavod za statistiku

Skoro trećina zaposlenih u opštini Odžaci radi u prerađivačkoj industriji

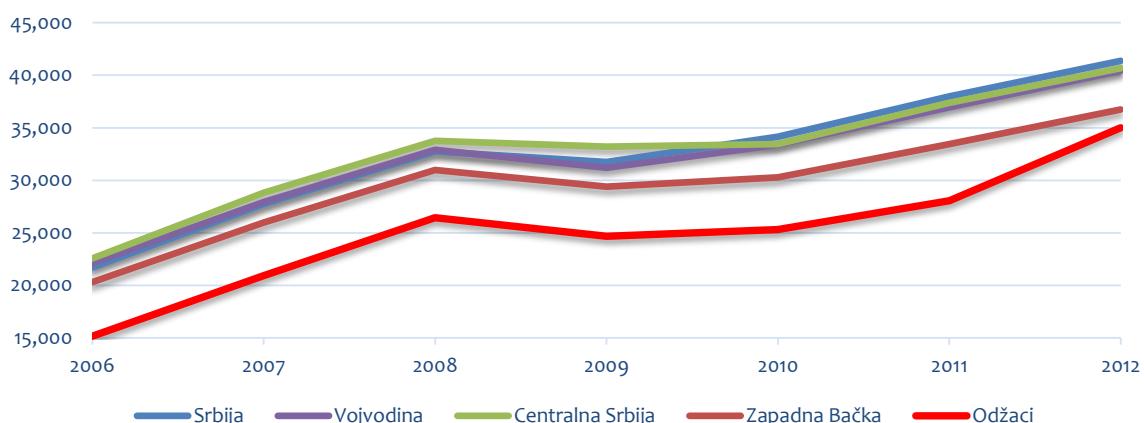
U okviru industrije zastupljene su: hemijska i tekstilna industrija, proizvodnja poljoprivrednih mašina, prerada plastičnih masa, drvna i drvnoprerađivačka industrija i proizvodnja papirne galanterije.

Posmatrano u poređenju sa susednom opštinom Kula, Zapadnobačkim okrugom, Vojvodinom i Srbijom, znatno veći procenat ljudi je zaposlen u prerađivačkoj industriji i poljoprivredi i šumarstvu. Ostale delatnosti su po procentualnoj zastupljenosti na sličnom nivou kao u ostalim delovima zemlje.

Značajan napredak zabeležen je sa rastom prosečnih neto zarada: naime, prosečna neto zarada po zaposlenom u Odžacima je povećana sa 28,063 dinara u 2012 na 34,994 dinara u 2012 godini.

Prosečna neto zarda u opštini Odžaci pokazuje trend rasta i po podacima Regionalne privredne komore Sombor u prvih šest meseci 2013 godine, iznosila je 36,308 dinara. Ovim rastom Odžaci su se gotovo izjednačili sa prosekom zarada na nivou Zapadnobačkog okruga. Ipak, i sa ovim iznosom Odžaci su i dalje ispod proseka neto zarda u Vojvodini (od približno 40,000 dinara) i proseka u Republici Srbiji (približno 42,000 dinara).

Graf 46: Prosečna zarada po zaposlenom u posmatranim regionima

Izvor: Republički zavod za statistiku

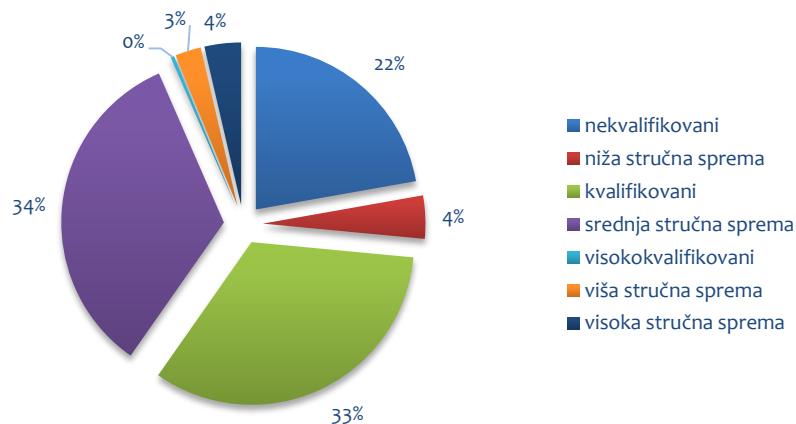
Prosečna zarada po zaposlenom u 2012. godini najviše je porasla u Odžacima

Deficitarna zanimanja su: ovlašćene računovođe, diplomirani farmaceuti sa položenim stručnim ispitom, zavarivači, tesari, zidari, lakireri, radnici tekstilne struke diplomirani defektolozi, socijalni radnici, geodetski inženjeri, građevinski inženjeri, arhitekte, elektroničari, mašinski inženjeri, lekari i stomatolozi.

Nezaposlenost

Prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje u 2013 godini, ukupan broj nezaposlenih lica na teritoriji opštine, koji se nalaze na njihovoj evidenciji, je 4597. Od tog broja 5 lica ima VII -2 stepen stručne spreme, 162 lica je sa VII-1 stepenom, 27 lica sa VI-2 stepenom, 91 lice sa VI-1 stepenom, 16 lica sa V stepenom, 1550 lica sa IV stepenom, 1528 lica sa III stepenom, 197 lica sa II i 1021 sa I stepenom stručne spreme

Graf 47: Struktura nezaposlenih u opštini Kula (2013.)

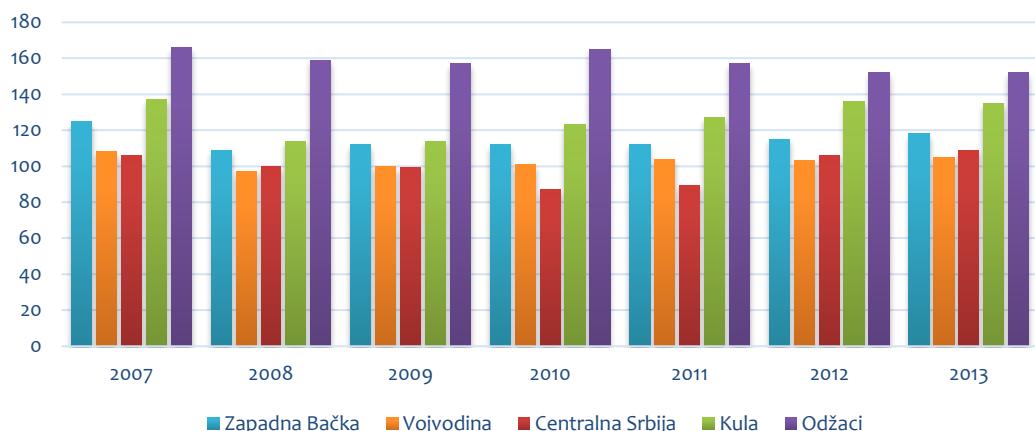
Izvor: Agencija za privredne registre

Najviše nezaposlenih u opštini Odžaci je među licima sa III i IV stepenom stručne spreme

Na evidenciji NSZ nalazi se 621 nezaposleno lice starosti do 30 godina (lica koja prvi put treba da zasnuju radni odnos), od čega je: sa VII-1 stepenom stručne spreme 69 lica, sa VI-2 14 lica, sa VI-1 23 lica, sa III i IV stepenom 977 lica a bez kvalifikacije je 246 lica. Nezaposleni na evidenciji po dužini čekanja posla tj. trajanju nezaposlenosti mogu se rasporediti tako da do jedne godine čeka 1525 lica a više od jedne godine čeka 3072 nezaposlenia lica.

Najugroženije grupe nezaposlenih lica su osobe sa invaliditetom, Romi, izbegla i raseljena lica i korisnici socijalnih davanja.

Graf 48: Nezaposleni na 1,000 stanovnika u posmatranim regionima

Izvor: Republički zavod za statistiku

Najviše nezaposlenih na 1,000 stanovnika ima u opštini Odžaci, iako jedina beleži blagi pad od 2008. godine

Opština Odžaci sa 157 nezaposlenih na hiljadu stanovnika nalazi se značajno iznad republičkog proseka (102 nezaposlena/1000 stanovnika), Vojvodine sa 104, Zapadnobačkog okruga sa 1112, i od susedne opštine Kula, koja ima 127 nezaposlenih na 1000 stanovnika.

Lokalnim akcionim planom zapošljavanja opštine Odžaci za 2013. godinu predviđene su sledeće mere: i) Podsticanje zapošljavanja mladih putem finansiranja zapošljavanja i stručnog osposobljavanja pripravnika za samostalan rad u struci; ii) Organizovanje javnih radova od interesa za Opštinu radi zapošljavanja teže zapošljivih kategorija nezaposlenih lica; iii) Novo zapošljavanje kroz davanje subvencija poslodavcima za otvaranje novih radnih mesta; iv) Samozapošljavanje nezaposlenih lica kroz davanje subvencije za pokretanje sopstvene delatnosti; v) Stručna praksa - radi sticanja praktičnih znanja i veština za samostalan rad u struci bez zasnivanja radnog odnosa i vi) Obuka na zahtev poslodavca

XVII. Privreda u opštini Odžaci

Privredni razvoj opštine Odžaci bazirao se na industriji, za koju je postojala sirovinska osnova u okruženju: tekstilna industrija sa proizvodnjom sintetičkih prediva i proizvoda na bazi ovih prediva, proizvodnja konfekcije, proizvodnja i prerada žitarica, proizvodnja hleba i peciva, prerada mleka i proizvodnja mlečnih proizvoda, proizvodnja stočne hrane (gotovih smeša, premiksa, dehidrirane lucerke i dr.).

Nepovoljno okruženje za ekonomski i privredni razvoj uslovio je kolaps svih velikih privrednih sistema koji su finkcionisali na nivou opštine Odžaci. Dodatni problem, koji je doveo do daljeg pogoršanja situacije u opštini Odžaci su neuspele privatizacije velikih i srednjih preduzeća. Privatizovana preduzeća su ušla u proces restrukturiranja, bez adekvatnih investicionih i razvojnih programa, pa je veći broj radnika ostao bez posla. Jedan deo viška radnika su preuzeila novotvorena mala i srednja preduzeća i individualna poljoprivredna gazdinstva.

Postojeći proizvodni pogoni su postali skladišta i otkupne stanice, te kao takvi nemaju mogućnosti za zapošljavanje visokoobrazovanog kadra.

Pored hemijske industrije, zastupljene su još: mašinska industrija I proizvodnja poljoprivrednih mašina (glavni predstavnik mašinske industrije u Odžacima je "Poljostroj" sa proizvodnjom poljoprivrednih mašina, te mreža zanatskih bravarskih radnji i servisa), prerada plastičnih masa, proizvodnja industrijske

ambalaža, drvna i drvnoprerađivačka industrija i proizvodnja papirne galanterije. Tekstilna industrija je svedena na nekoliko manjih pogona, kao sto su "Bimdi", "Caca", "Diteks", takođe, to uključuje i izradu tepiha i kanapa.

Kada je u pitanju vrsta proizvoda i usluga koji se izvoze, prema dostupnim podacima, najveću vrednost izvoza su zabeležili proizvodi plastične mase i kaučuk i to čak 82% od ukupnog izvoza. Što se tiče ostalih proizvoda značajnije vrednosti izvoza zabeleženi su izvozom proizvoda mlinske industrije, slad, skrob i inulin; zrnavlje, seme i plodovi, industrijsko i lekovito bilje, slama; kotlovi, mašine i uređaji, reaktori i sl.; drvo i proizvodi od drveta i hartije, karton i njihovi proizvodi. Najveći deo izvezene robe od po 17% od ukupnog izvoza otisao je u Sloveniju i Belorusiju. Zatim slede Italija 14%, Poljska 13%, Hrvatska i Rumunija sa po 9%, Makedonija 7% i Bosna i Hercegovina 6% od ukupnog izvoza

Hemijska industrija

Preovlađujuća industrijska proizvodnja u opštini Odžaci je hemijska industrija. Pod šifrom delatnosti 20-proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda u bazi Agencije za privredne registre za čitav Zapadnobački region, nalazi se jedanaest privrednih subjekata. Među ovim preduzećima u skladu sa republičkim propisima o razvrstavanju, dva su registrovana kao velika. To su Hipoland Odžaci u restrukturiranju (u daljem tekstu »Hipol«) i Žitomlinsko preduzeće Žito-media DOO, Kula. Ostali predstavnici hemijske industrije su mahom mali privredni subjekti. Čitav sektor hemije zapošjava relativno mali broj ljudi, negde oko 450.

Analiza proizvoda pomenutih privrednih subjekata pokazuje da je samo Hipol kompanija koja se bavi proizvodnjom hemijskih proizvoda. Dominantnu proizvodnju u Hipol-u čine razni tipovi polipropilena u primarnom obliku, a u novije vreme ova fabrika se bavi kao dopunskom, proizvodnjom tečnih naftnih gasova (TNG).

Firma Hipol je kao akcionarsko društvo (AD) registrovana 31.12.1999; pre toga je bila u statusu Organizacije udruženog rada (OUR). Sredinom 2006 godine Hipol je privatizovan ugovorom između Agencije za privatizaciju I DOO ORKA Ljubljana. Međutim, ovo je bila neuspešna privatizacija, i Ugovor o privatizaciji je raskinut 20.12.2010g. Hipol trenutno posede: akcijski kapital 13.364.000 din, državni kapital 1.490.102.000 din, ostali osnovni kapital 6.570.000 din. Detaljan prikaz Hipola, analiza poslovanja te predlog razojnih mogućnosti za ovo preduzeće dati su u analitičkom dokumentu "Pregled stanja hemijske industrije Zapadnobačkog okruga u periodu 01.01.2009 – 01.01.2013"

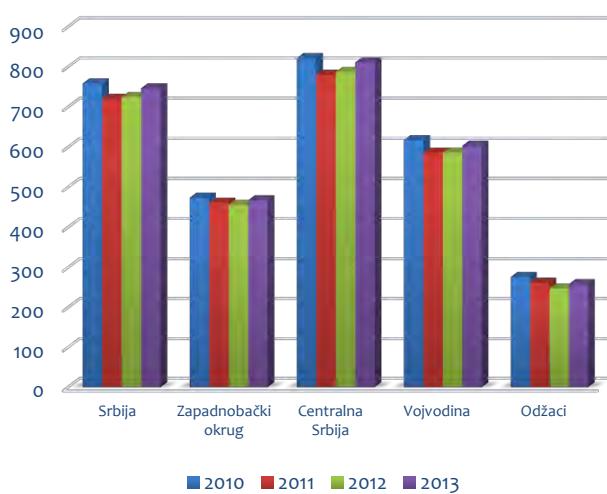
Poljoprivreda

Uzimajući u obzir visinu ostvarenog društvenog proizvoda i narodnog dohotka po pojedinim oblastima, kao i broju stanovnika koje zapošjava, može se zaključiti da je poljoprivreda značajnije zastupljena privredna delatnost od industrije. Najveći broj stanovnika se bavi poljoprivrednom delatnošću, ali bi nosioci razvoja morali biti industrijski subjekti. Takođe, treba imati u vidu i da je poljoprivredna proizvodnja u opštini najvećim delom još uvek zadržana na osnovnim proizvođačkim aktivnostima, bez adekvatno razvijenih prerađivačkih kapaciteta. Značajan broj domaćinstava se bavi poljoprivredom u seoskim naseljima opštine, u formi poljoprivrednih gazdinstava. Detaljan prikaz poljoprivrede dat je u analitičkom dokumentu "Sektorska studije poljoprivrede"

Razvoj malih i srednjih preduzeća

U 2013 godini u opštini Odžaci registrovano je da posluje 258 malih i srednjih preduzeća (privrednih društava). Ovaj broj je značajno ispod proseka u Srbiji i Vojvodini, i najbliži mada i dalje značajno ispod proseka Zapadnobačkog okruga.

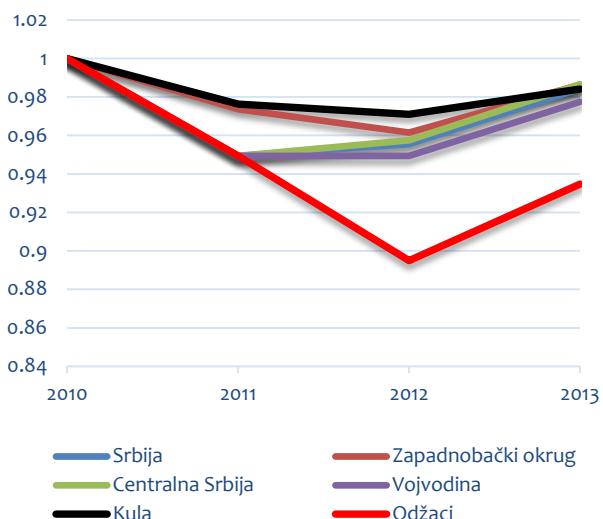
Graf 49: Broj privrednih društava u posmatranim regionima

Izvor: Agencija za privredne registre

Broj privrednih društava u Odžacima je najmanji u odnosu na posmatrane regije

Graf 50: Trend broja privrednih društava u posmatranim regionima

U 2013. godini broj privrednih društava u Odžacima, kao i u ostalim regijama, beleži rast. Ipak, do prošle godine najveći pad zabeležen je u ovoj opštini

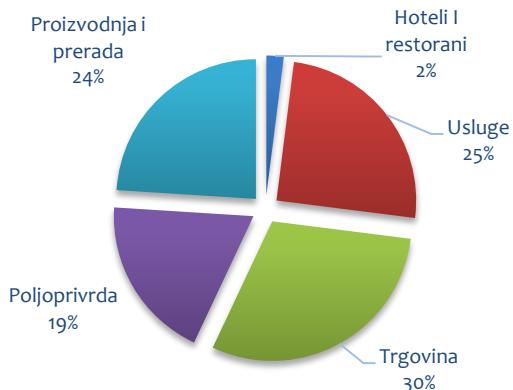
Broj privrednih društava se evidentno smanjio u odnosu na 2005 godinu, kad je na teritoriji opštine funkcionalo njih 589, ali je porastao u odnosu na 2012, kada je registrovano 247.

Takođe, u 2013 godini je zabeležen pozitivan trend u odnosu broja novoosnovanih (12) prema broju ugašenih (samo 2) preduzeća. Na primer u 2011 godini bilo je 17 novoosnovanih i 35 brisanih a u 2012 bilo je 17 novoosnovanih a 28 je obrisano.

Ipak, posmatrano u ukupnom odnosu, broj ugašenih privrednih društava od 2010 do danas je 119, a novoregistrovanih je 60.

Podaci pokazuju da je najveći broj registrovanih privrednih društava aktivan o oblasti trgovine na veliko i malo, oko 30% od ukupnog broja registrovanih preduzeća. Preduzeća koja se bave pružanjem različitih usluga čine 25%, a proizvodnjom i preradom bavi se 24% od ukupnog broja preduzeća koja posluju na teritoriji opštine Odžaci. Poljoprivredom se bavi 19% od ukupnog broja registrovanih, dok je najmanje preduzeća registrovano za delatnost hotela, restorana i ugostiteljskih objekata, samo 2%.

Graf 51: Preduzeća prema delatnostima u opštini Odžaci (2011.)

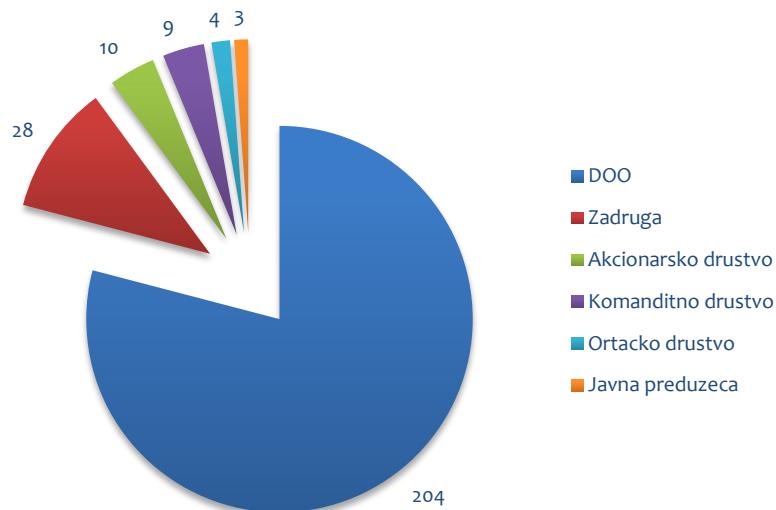

Izvor: Agencija za privredne registre

Najveći broj registrovanih firmi u Odžacima bavi se trgovinom

Posmatrano sa aspekta organizovanja, na teriotiji opštine Odžaci dominiraju D.O.O sa gotovo 80% zastupljenosti, a zatim zadruge sa oko 11%, akcionarska društva sa 4%, komanditna društva sa 3% i ortačka društva sa 2%.

Graf 52: Organizaciona struktura preduzeća u opštini Odžaci

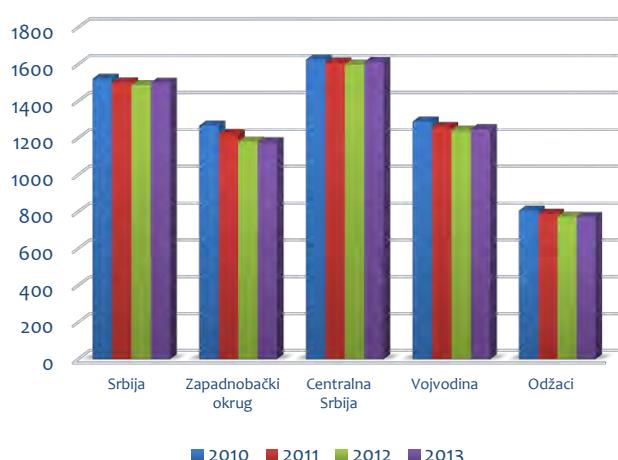
Izvor: Agencija za privredne registre

Skoro 80% privrednih društava u Odžacima registrovano je kao D.O.O

Razvoj preuzetništva

U 2013 godini u opštini Odžaci bilo je registrovano ukupno 771 preuzetnika, čime je trend opadanja u poslednjoj deceniji nastavljen. Naime, u 2005 bilo je 1025, u 2010 je bilo 806, u 2011 je bilo 789, a u 2012 je bilo 782 preuzetnika). Kao glavni uzroci opadanja broja preuzetnika navode se smanjenje ekonomskih aktivnosti i opadanje kupovne moći stanovništva.

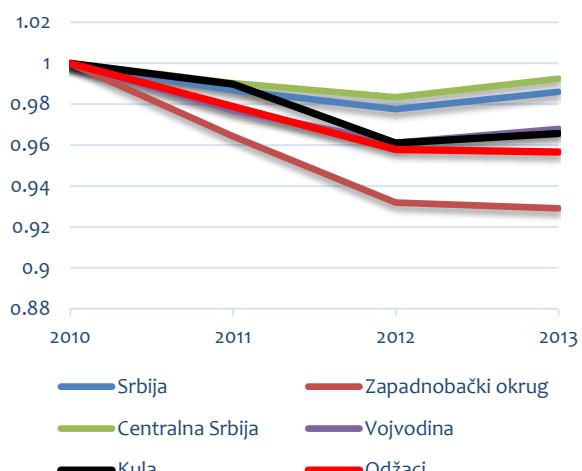
Graf 53: Broj preuzetnika u posmatranim regionima

Izvor: Agencija za privredne registre

U Odžacima je najmanji broj preuzetnika u odnosu na posmatrani

Graf 54: Trend broja preuzetnika u posmatranim regionima

Odžaci, kao i prosečna opština Zapadnobačkog okruga, beleže smanjenje broja preuzetnika u 2013. godini

Od ukupnog broja, gledajući prema vrsti preduzetnika, samo 7 je ortačkih radnji dok ostatak predstavljaju samostalne radnje. Kada je u pitanju delatnost preduzetnika, najviše ih je registrovano za delatnost usluga, 47%, zatim preduzetnici koji se bave trgovinom na veliko i malo koji čine 32%, preduzetnici koji se bave proizvodnjom i preradom sa 20% i 1% preduzetnika se bave delatnošću koja je vezana za poljoprivredu, šumarstvo i ribolov.

Turizam

Glavni turistički resursi opštine Odžaci su Dunav, kanali, jezera „Štrand“, jezero u Bačkom Gračacu, arheološko nalazište Donja Branjevina, Lovište „Kamarište“, brojni sakralni objekti. Broj turista pokazuje veliku fluktuaciju, s tim što postoji kratko zadržavanje turista, uz nisku turističku potrošnju.

Smeštajni kapaciteti na teritoriji opštine Odžaci su: prenoćište „Sloboda“, „Čarda S“, SUR „Kamarište“ i Business Club „Sekikawa“. Do sada je najveći broj noćenja ostvario smeštajni kapacitet Business Club „Sekikawa“.

XVIII. Komunalna i putna infrastruktura u opštini Odžaci

Komunalna infrastruktura

Vodosnabdevanje u opštini Odžaci je suočeno sa teškoćama u smislu kvaliteta i količine vode koja prolazi kroz vodovodni sistem. Veliki su gubici vode u sistemu, a kvalitet i količina vode je ograničavajući faktor za razvoj MSP i industrije koja ima veće potrebe za vodom (papir, kartonaža, prehrambena industrija). U Odžacima se pristupilo izgradnji postrojenja za tretman vode. Izabrana je tehnologija na bazi kvaliteta sirove vode koja se prečišćava kroz postrojenje u zatvorenom sistemu pod pritiskom. Zrađena je projektna dokumentacija za smanjenje tvrdoće vode (kamenca) koja postaje sve veći problem kako građana, tako i na vodovodu zbog začepljenja vodovodnih cevi i kvarova na ventilima i pumpama usled taloženja kamenca.

Odvođenje otpadnih voda je regulisano u Odžacima i naselju Ratkovo. U Odžacima, je izgrađena kanalizaciona mreža, ali se ispušta u otvorenu kanalsku mrežu bez prečišćavanja, dok je u Ratkovu izgrađen prečistač otpadnih voda. Otpadne vode iz naselja se u najvećem obimu evakuišu putem autocisterni i odlažu na neuređena mesta, ili se puštaju direktno u podzemlje putem upojnih bunara.

Javno komunalno preduzeće »Usluga« je zaduženo za sakupljanje, transportovanje i odlaganje čvrstog komunalnog otpada na postojeću gradsku deponiju. Na ovoj deponiji se, pored komunalnog otpada, odlaže i industrijski otpad iz „Hipol-a“, tekstilnih industrija „Lola Ribar“ i „Bimdi“, industrije papira i papirne ambalaže „Mladost“, „Papirus“, industrije mašina i opreme „Poljostroj“ i iz industrije otkupa poljoprivrednih proizvoda „Dijamant“. Površina deponije iznosi oko 6,5 hektara, i locirana je na oko 3km od naseljenog mesta Odžaci, oko 3km od izvora vodosnabdevanja, 5km od centra grada. Međutim, ova deponija ne ne ispunjava zahteve u pogledu osnovne infrastrukture i nema upotrebnu dozvolu.

Snabdevanje električnom energijom potrošača obezbeđeno je iz TC 110/35/20 kV „Odžaci“, koja im dva instalisana transformatora od 31,5 MVA i delom iz TC 110/20 kV „Kula“. Postojeće kapacitete elektroenergetske infrastrukture karakteriše neprilagođenost zahtevima stalno rastuće potrošnje. Izgrađenost prenosne i distributivne mreže je zadovoljavajuća u pogledu pokrivenosti prostora, ali ne i u pogledu kapaciteta i tehničkih karakteristika vodova i distributivnih trafo-stanica.

Putna infrastruktura

Geomorfološke i hidrogeološke karakteristike ne predstavljaju ograničavajući faktor za razvoj saobraćajne infrastrukture. Geografski položaj omogućava razvoj svih vidova saobraćajne komunikacije što je preduslov za ekonomski razvoj opštine.

Put M-3 Granica Srbije sa Hrvatskom - Bogojevo-Odžaci-Kula-Srbobran-Kikinda), značajan je jer predstavlja vezu Hrvatske sa autoputem Subotica – Beograd.

Postojeća putna mreža omogućava zadovoljavajući nivo veza opštine Odžaci sa okruženjem i širom teritorijom, ali stanje tih puteva ne pruža zadovoljavajuće eksploatacionalno-tehničke karakteristike i ne obezbeđuje zadovoljavajući nivo saobraćajne usluge i bezbednosti. Mreža lokalnih puteva je nerazvijena, i karakteriše je loše stanje i nedostatak lokalnih puteva između opštinskih naselja.

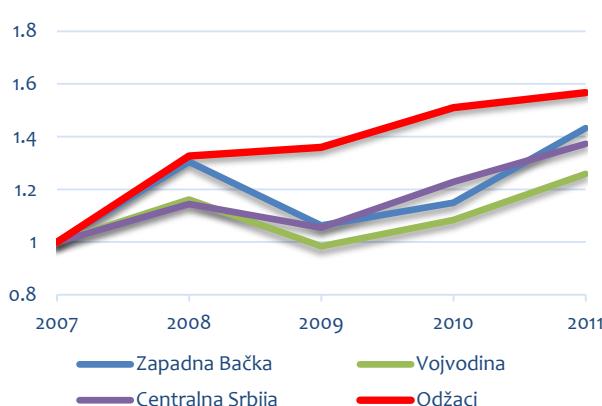
Železnički saobraćaj: železničke pruge koje se koriste su Novi Sad-Bogojevo, Subotica-Bogojevo i Karavukovo-Bač, sa putničkom i robnom otpremom. Očekuje se uspostavljanje železničkog saobraćaja sa Hrvatskom preko Bogojeva s obzirom da je saniran most preko Dunava kod Bogojeva. Železnička pruga od železničke stanice Bogojevo do Luke Bogojevo na Dunavu je van upotrebe za čiju rekonstrukciju je izražen interes zbog razvoja lučkih kapaciteta.

Vodeni saobraćaj: u opštini Odžaci postoje plovni putevi, reka Dunav, kanali Bački Petrovac – Karavukovo, Bećej – Bogojevo i Odžaci – Sombor. Luka „Dunav Bogojevo“, svojim kapacitetima i prostornim mogućnostima za razvoj, dobra su osnova za formiranje robno-transportnog centra.

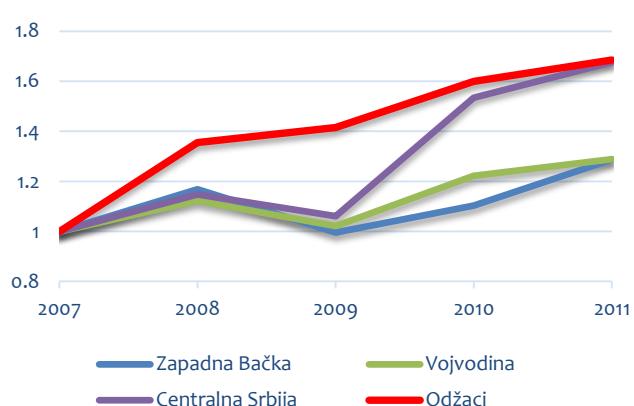
XIX. Finansijska i budžetska sredstva opštine Odžaci

Budžetski prihodi u 2012 godini koji su ostvareni u opštini Odžaci iznosili su 512,412,000 dinara odnosno 16,996 po glavi stanovnika.

Graf 55: Budžetski prihodi u posmatrаниm regionima

Graf 56: Budžetski prihodi po stanovniku u posmatranim regionima

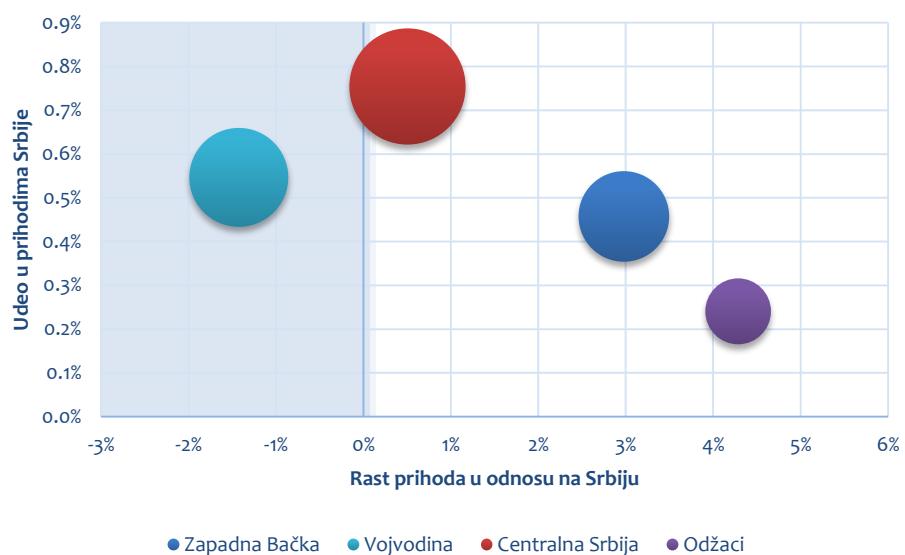
Izvor: Republički zavod za statistiku

U periodu 2007 – 2011 najveće povećanje budžetskih prihoda zabeleženo je u opštini Odžaci

Značajno je napomenuti da se registruje kontinuirani rast budžetskih prihoda, odnosno prihoda po glavi stanovnika.

Uočava se da je rast budžetskih prihoda koji se ostvarene u opštini Odžaci iznad proseka za Republiku Srbiju, Vojvodinu i čitav Zapadnobanatski okrug.

Graf 57: Rast budžetskih prihoda u odnosu na Srbiju u posmatranim regionima

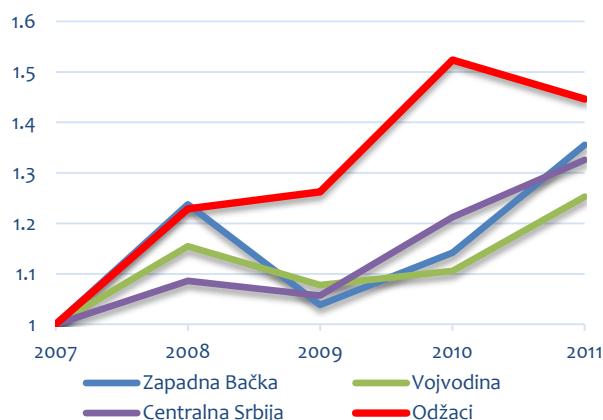

Izvor: Republički zavod za statistiku

Ubedljivo najveći rast, ali i najmanji udeo u budžetskim prihodima Srbije, u odnosu na posmatrani region, beleži opština Odžaci

Analiza budžetskih rashoda pokazuje da je 2012 godine budžetski rashod bio 495,167,000 dinara, što je manje nego prethodnih godina.

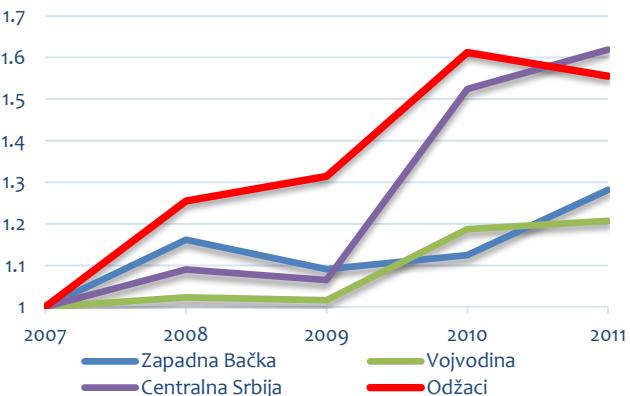
Graf 58: Rast budžetskih rashoda u posmatranim regionima

Izvor: Republički zavod za statistiku

Jedino u Odžacima je zabeležen pad budžetskih rashoda u 2011. godini, ali zahvaljujući naglom rastu do 2010. godine, u posmatranom periodu budžetski rashodi u Odžacima uverljivo su najviše povećani

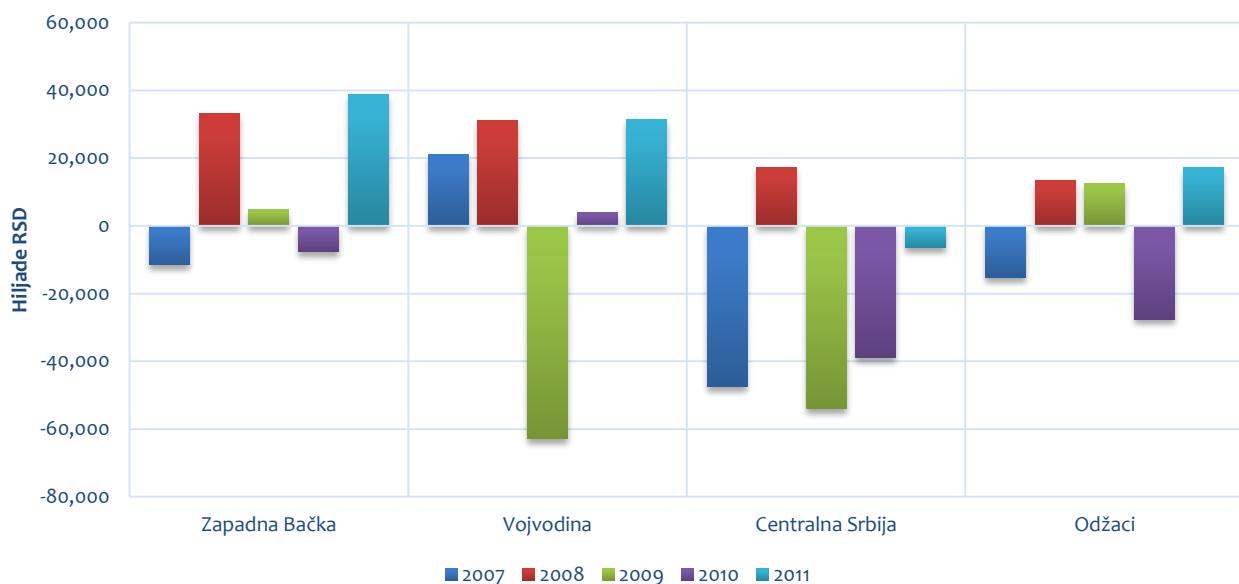
Graf 59: Rast budžetskih rashoda po stanovniku u posmatranim regionima

Do 2010. godine budžetski rashodi po stanovniku najviše su porasli u Odžacima. Zahvaljujući smanjenju koje je usledilo sledeće godine, uz nagli rast u prosečnoj opštini Centralne Srbije, upravo ovaj region beleži najveći rast budžetskih rashoda po stanovniku u periodu od 2007. do 2011. godine

Međutim, posmatrano u odnosu na broj stanovnika, rashodi po glavi stanovnika su neznatno niži od prihoda po glavi stanovnika, i iznose 16,395 dinara. Analiza priliva budžetskih sredstava prema budžetskoj potrošnji pokazuje da je u 2010 godini postojao negativni balans. Budžetski prihodi su se uvećali u odnosu na rashode u 2011 godini, te je ponovo uspostavljen pozitivan odnos.

Graf 60: Profit budžeta u posmatranim regionima (prihod – rashod)

Izvor: Republički zavod za statistiku

Jedino opštine Centralne Srbije u proseku ostvaruju manji profit budžeta od Odžaka

XX. Upravljanje investicijama u opštini Odžaci

U opštini Odžaci u poslednje tri godine desilo se nekoliko značajnih investicija. Kompanija „Magna siting“, prva je velika investicija u opštini Odžaci nakon gotovo trideset godina. „Magna siting“ je jedan od tri najveća proizvođača delova za automobilsku industriju, i čitav proizvodni program je namenjen izvozu. Trenutno je u fabrici zaposleno 150 radnika, a planira se da u sledećem period šestomesečju bude zaposleno još toliko. Puni radni kapacitet fabrike podrazumeva 450 zaposlenih.

U martu 2012. godine, »Greiner Packaging« postaje vlasnik pogona za proizvodnju plastične ambalaže „Hipolplast“ iz sastava Hemijske industrije „Hipol“. Vrednost investicije „Greiner Packaging“ u Odžacima je 8.000.000 €. Greiner Packaging proizvodi ambalažu i proizvode od plastike za prehrambenu i neprehrambenu industriju i ubraja se u najznačajnije proizvođačke ambalaže u Evropi. „Greiner Packaging“d.o.o. trenutno zapošljava 70 radnika, a u naredne tri godine taj broj će biti uvećan za još 80 radnika.

Standard Gas d.o.o. se bavi proizvodnjom i distribucijom tečnog naftnog gasa (Autogas – EN 589) i spada u najveće kompanije u sektoru alternativne energije u jugoistočnoj Evropi. Fabrika proizvodi autogas kroz proces koji oslobađa teške materije, što daje najkvalitetniji Autogas. Ovaj alternativni vid proizvodnje izdvaja Standard Gas od drugih kompanija u regionu. U 2012. godini Standard Gas d.o.o. je u Odžacima započeo izgradnju greenfield investicije čija je vrednost 6.000.000 € i koja će do kraja 2013. godine zaposliti 50 lica.

Upravljanje i podrška investicijama

U opštini Odžaci je uspostavljena Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj, koja je prvi nivo komunikacije sa investitorima i potencijalnim investitorima. Zaposleni u ovoj Kancelariji kao i drugi predstavnici optinskih struktura koji su zaduženi za lokalni ekonomski razvoj su prošli kroz brojne obuke u cilju pospešivanja lokalnog ekonomskog razvoja.

Pored podrške koju investitori dobijaju od Vlade Republike Srbije i Izvršnog veća Vojvodine, opština Odžaci je usvojila niz mera. Naime, za zainteresovane investitore je predviđena mogućnost umanjenja troškova za uređenje građevinskog zemljišta i to:

- Za investicione programe kojim se zapošljava do 10 radnika na neodređeno vreme, umanjenje iznosi 35%
- Za investicione programe kojim se zapošljava više od 10, a manje od 50 radnika na neodređeno vreme, umanjenje iznosi 70%
- Za investicione programe kojim se zapošljava više od 50, a manje od 100 radnika na neodređeno vreme, umanjenje iznosi 85%
- Za investicione programe kojim se zapošljava više od 100 radnika na neodređeno vreme, umanjenje iznosi 99%

U slučaju plaćanja naknade jednokratnom uplatom u celosti, u roku dod 15 dana od dana obračuna, a najkasnije danom zaključenja ugovora, investitor ima pravo na umanjenje naknade za 20%, bez obzira na namenu objekta.

XXI. Prioritetne oblasti za investicije za opštine Kula i Odžaci

Prioritetne oblasti za investicije u opština Kula i Odžaci su:

- poljoprivreda (uključujući proizvodnju, preradu i plasman)
- obnovljivi izvori energije (uključujući analize mogućnosti za proizvodnju i korišćenje)
- industrija, sa posebnim fokusom na automobilsku industriju

U cilju ostvarenja investicija u pomenutim sektorima, opštine Kula i Odžaci treba da sprovedu niz aktivnosti i projekata, koji su predstavljeni u daljem tekstu. To su tzv. nezavisni projekti od kojih svaki po sebi predstavlja značajnu investiconu mogućnost. Projekti su grupisani u celine koje su u skladu sa prioritetnim oblastima za investicije.

1. Podrška privlačenju investicija: razvoj i unapređenje poljoprivrede

1.1. Proces zaštite proizvoda na osnovu geografskog porekla i brendiranje

U poslednjih nekoliko decenija značajno se povećava tražnja kupaca za proizvodima koji su specifični ili zbog toga što su jedinstveni ili zato što su proizvedeni na način koji garantuje i više od osnovnih standarda o bezbednosti proizvoda (organska ili integralna proizvodnja) ili sa zaštićenom geografskom oznakom porekla. Zbog toga poljoprivrednici širom sveta pokušavaju da dobiju dodatne vrednosti iz svojih proizvoda brendiranjem. Koristi koje se ostvaruju ovom aktivnošću su brojne, ne samo za poljoprivrednike, nego i za region i ogledaju se u:

- Zaštiti imena,
- Mogućnosti da se proizvođačima pruži bolji konkurenčki položaj na tržištu koje je preplavljen proizvodima generičke i masovne proizvodnje,
- Ispunjenu potražnje potrošača i proizvođača koji tragaju za kvalitetom i autentičnošću,
- Omogućavanju daljeg razvoja seoskih sredina kroz davanje dodatne vrednosti tradicionalnom umeću.

Evropska Komisija je 2006. godine omogućila da i Srbija može da uživa koristi od evropskih regulativa koje se odnose na zaštitu geografskih oznaka (EU regulative 2100/92 o o zaštićenim oznakama porekla kao i EU regulativi o kontroli i sertifikaciji broj 450/11) i time nam dala šansu za nastup na njihovom tržištu. Međutim, da bi se ova šansa iskoristila nije samo potrebno da imamo proizvode, koje neosporno imamo, nego je potreban i naporan rad na razumevanju geografske zaštite, implementaciji, organizovanju sistema kontrole, promociji i ostalim aktivnostima koje treba da omoguće da već u prepristupnom periodu, a naročito po pristupanju Srbije EU maksimalno iskoristimo ponuđenu šansu. Takođe, povezivanjem sa ostalim sektorima i aktivnostima (kao što je ugostiteljstvo ili turizam) ostvaruje se dodatna vrednost, a samim tim i bolji položaj poljoprivrednika i regiona.

Projekat 1.1. Proces zaštite geografskog porekla i brendiranja

Opis projekta:

Proces zaštite geografskog porekla i brendiranja mora biti iniciran od strane lokalnih zajednica i proizvođača, jer oni najbolje znaju koji su proizvodi karakteristični za njihov region i koji proizvodi mogu dobiti geograsku zaštitu.

Zakonom o Zaštiti intelektualne svojine, usvojenim 2006. Godine, po prvi put se u našoj legislativi uvodi zaštita proizvoda zasnovana na evropskom modelu - a to je razlikovanje dve oznake. Proizvod sa tradicionalnim imenom (kajmak, gruvana paprika, Bermet vino...) koje je dobro poznato kroz dugotrajnu upotrebu i koje se ne koristi u drugim oblastima, može se svrstati u jednu od dve grupe oznaka:

1. Zaštićena oznaka porekla (Protected Designation of Origin – PDO), koja podrazumeva da:
 - Su sve faze proizvodnje i prerade se odvijaju isključivo u određenoj geografskoj oblasti;
 - Kvalitet ili karakteristike proizvoda su uglavnom nastale usled geografske sredine, uključujući prirodni i ljudski faktor.
2. Zaštićena geografska oznaka (Geographical Indication - GI), koja podrazumeva da:
 - Bar jedna faza proizvodnje i prerade se odvija u određenoj geografskoj oblasti.
 - Deo kvaliteta ili neka od karakteristika proizvoda su uglavnom nastali usled geografske sredine, uključujući prirodni i ljudski faktor

Zaštićene oznake porekla i geografske oznake su zajednička svojina. Svi proizvođači u okviru zaštićene sredine, koji prihvataju da proizvode pod uslovima propisanim u pravilniku, imaju pravo da budu registrovani kao „ovlašćeni korisnici“.

U Evropi su najčešći slučajevi da se proces zaštite pokreće od strane regije ili lokalne zajednice, jer, pored stvaranja mogućnosti za razvoj lokalne ekonomije, postiže se i promocija samog regiona i imena regiona.

Vrlo je teško imati toliko specifičan proizvod, koji se odnosi samo na jednu opština. Zato je regionalni pristup poželjan tokom uvođenja zaštite.

Zaštićena oznaka porekla ili zaštićena geografska oznaka može da ima velikog uticaja na razvoj oblasti (ugled oblasti, seoski turizam, zaposlenje...). Uloga opštine ili regije u procesu geografske zaštite može da bude značajna i ona se prvenstveno odnosi na:

- Podršku procesu registracije
- Animaciju i savetovanje lokalnih proizvođača kao i pružanje podrške udruživanju
- Prevenciju zloupotrebe
- Promociju koncepta proizvođačima i potrošačima i promociju proizvoda

Aktivnosti:

Aktivnosti u okviru projekta organizovane su u tri šira i povezana seta:

i) Identifikacija mogućih proizvoda u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu koji bi mogli da budu zaštićeni na osnovu geografskog porekla

- Analiza situacije
- Odabir specifičnih predlozi za brendiranje uz obrazloženje

ii) Podrška pri uvođenju, registraciji i kontroli procesa zaštite GI i PDO

- Registrovati udruženje: prema zakonu, prijavu mogu podneti pojedinci, udruženja proizvođača, udruženja potrošača, opštine, itd. Međutim, iskustvo u drugim zemljama je pokazalo da je najbolji mogući način podnošenja prijave u ime jedne grupe proizvođača, koja bi bila dovoljno reprezentativna za ukupnu proizvodnju u toj oblasti. Ova grupa treba da obuhvati sve učesnike u lancu proizvodnje: sirovina, prerada, prodaja. Zato, prvi korak je stvaranje ovakve grupe koju je najbolje registrovati kao udruženje.

- Napraviti pravilnik: Pravilnik (Code of Practice) objašnjava šta je predmet zaštite i kako se on pravi ili proizvodi. Važno je da pravilnik bude izrađen od stane samih proizvođača. Pravilnik treba da obuhvata:

- Istorijat i posebne odlike proizvoda: podnosioci prijave treba da dokažu da postoji prava veza između proizvoda i regije.
- Jasnu definiciju geografske oblasti: ova definicija treba da bude dovoljno obazriva da ne isključi proizvođače koji imaju pravu i staru tradiciju ali koji su van administrativne granice oblasti.
- Poreklo sirovine: za zaštićenu oznaku porekla, celokupna proizvodnja sirovine treba da bude iz date oblasti. Treba isto da se opiše metod proizvodnje sirovine.

Projekat 1.1. Proces zaštite geografskog porekla i brendiranja

- Precizni opis proizvoda i načina proizvodnje: zaštićene oznake porekla i geografske oznake ne podrazumevaju punu standardizaciju proizvoda. Pravilnik može da zadrži izvesnu fleksibilnost i razlike od jednog do drugog proizvođača.
- Internu kontrolu procedure: udruženje treba da definiše načine kontrole zaštićene oznake
- Logotip/etiketu

- Registrovati proizvod: Sadržaj pravilnika će odrediti da li će proizvod biti registrovan kao zaštićena geografska oznaka ili zaštićena oznaka porekla. Prijava se podnosi Zavodu za intelektualnu svojinu

- Ovlastiti korisnike: Svi korisnici koji su voljni da koriste oznaku i poštuju pravilnik su po Zakonu obavezni da podnesu prijavu za korišćenje Zavodu za intelektualnu svojinu. Ova prijava može biti pojedinačna, ali i grupna

- Organizovati kontrolu: Kontrola je ključni momenat za kredibilitet geografske oznake prema domaćim i svetskim pravilima. Proces proizvodnje bi trebalo da bude pod redovnom kontrolom spoljne i sertifikovane organizacije, pri čemu bi udruženje trebalo da uspostavi proceduru unutrašnje kontrole.

iii) promocija zaštićenih i proizvoda specifičnih za region

Očekivani rezultati:

Identifikovani i predloženi proizvodi iz opštine Kule i Odžaci i Zapadnobačkog okruga koje bi trebalo da budu zaštićeni po osnovu geografskog porekla

Proces zaštite geografskog porekla i brendiranja sproveden za odabrane proizvode

Ciljne grupe:

Poljoprivredni proizvođači u opštinama Kula, Odžaci i u Zapadnobačkom okrugu

Investitori

Indikatori:

Proizvodi odabrani za zaštitu na osnovu geografskog porekla

Broj novoregistrovanih poljoprivrednih brendova

Bruto prihod ostvaren kroz proizvodnju i prodaju zaštićenih i brendiranih proizvoda

Potencijalni partneri:

Opštine Odžaci, Sombor, Kula i Apatin, Ministarstvo poljoprivrede, Vlada Republike Srbije, Izvršno veće Vojvodine, investitori, postojeća preduzeća

Rizici:

Proces zaštite proizvoda na osnovu geografskog porekla i brendiranje može da traje dugo, što može da utiče na uključenost i podršku zainteresovanih strana na raznim nivoima (posebno lokalnom)

Monitoring i evaluacija:

Projektни tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izveštaj o realizaciji. Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelariju za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci biće podrška u implementaciji.

Period implementacije:

Identifikacija i odabir proizvoda: 12 meseci

Zaštita i brendiranje: u zavisnosti od broja proizvoda- oko 2 godine

Promocija: kontinuirano

Budžet:

visina budžeta zavisiće od investitora i ugovorenih poslova

1.2. Podrška udruživanju poljoprivrednih proizvođača i formiranju zadruga (kao element jačanja proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta u poljoprivredi)

U poljoprivredi opština Kula i Odžaci i Zapadnobačkog okruga, gde najveću proizvodnu snagu predstavljaju mali proizvođači, udruživanje u zadruge i udruženja je od izuzetne važnosti. Brojne su prednosti koje poljoprivrednici ostvaruju udruživanjem:

- i) unapređuju svoju proizvodnju kroz snižavanje troškova proizvodnje (jeftinija nabavka) i unapređuju kvalitet, čuvanje i pakovanje;
- ii) bolje i lakše prodaju svoje proizvode, jer imaju kontinuiraniji pristup tržištima i mogućnost bolje promocije svojih proizvoda;
- iii) ostvaruju lakši pristup kreditima, donacijama i savetima
- iv) lakše ostvaruju svoja prava kod ministarstva i prerađivača

Međutim, proces udruživanja nije nimalo lak i potrebno je suočiti se sa brojnim problemima, poput nedostatka startnog kapitala, nespremnosti poljoprivrednika na udruživanje (jer ne prepoznaju korist od udruživanja), nedostatka upravljačkih kapaciteta na svim nivoima zadružnog odlučivanja, poslovanja u tranzicionim uslovima bez izgrađenih tržišnih mehanizama i tržišnom infrastrukturom i sl.

Opštinski interes je da postoje jake zadruge i udruženja u regionu i upravo zato su česti primeri podrške opštine u osnivanju i funkcionisanju udruženja poljoprivrednika. Zato uloga opština postaje sve značajnija u procesu podrške udruživanja poljoprivrednika: ipak, prilikom odlučivanja o podršci udruživanju, bilo u zadruge ili udruženja, treba pažljivo odabrati načine i vreme trajanja podrške.

Projekat 1.2. Podrška udruživanju poljoprivrednih proizvođača i formiranju zadruga

Opis projekta:

Podrška koju opštine Kula i Odžaci, kao i ostale opštine u Zapadnobačkom regionu treba da sprovede je kompleksna i podrazumeva više aspekata:

Edukacija o udruživanju Organizovanje predavanja i sličnih aktivnosti koje imaju za cilj da poljoprivrednicima probude interes i ugrade nova znanja o potrebi i načinima udruživanja. (vidi edukacija o udruživanju).

Finansijska podrška i doniranje udruženja (od strane opštine ili opština): donacija je sigurno najosetljiviji deo u razvoju jedne mlade zadruge ili udruženja. Ova mera za sobom povlači pitanje vlasništva, načina korišćenja, kofinansiranja i ostale probleme koje zadruga, koja nema izgrađenu demokratsku strukturu odlučivanja i iskustvo u funkcionisanju, nije u stanju da prebrodi i obično dolazi do njenog raspada. Štaviše, čest je slučaj da se udruženja i osnivaju samo zarad dobijanja donacije. Upravo zato je jako važno da se, ukoliko se opština odluči za doniranje, to uradi posle pažljive analize. U proteklom periodu napravljano je mnogo grešaka usled pogrešnog doniranja zadruga, koje su zadružnu ideju vratile mnogo godina unazad. Naučene lekcije pokazuju da bi opštine trebalo da postave nekoliko uslova u smislu davanja donacija za osnivanje zadruga. Naime: i) trebalo bi zahtevati kofinansiranje za dobijanje donacije; ii) ne bi trebalo donirati ništa što se tiče unapređenja proizvodnje, nego samo prodaje (uloga zadruge nije da proizvodi, nego da pomaže u nabavci, prodaji i edukaciji) i iii) ne donirati udruženje ili zadrugu koja nema izgrađenu demokratsku strukturu odlučivanja zasnovanu na zadružnim principima.

Dodeljivanje prostorija ili podrška osnivanju Agrobiznis centara kojim upravljaju članovi udruženja. Prostorije, iako mala stavka u budžetu opštine, često imaju veliku ulogu u razvoju zadruge ili udruženja. Postoje primjeri da je upravo posle dodeljivanja prostora od strane opštine u kojem su članovi zadruge prodavali svoje proizvode (voće, povrće, vino, tradicionalne ručno rađene proizvode) ili se okupljali u njima, krenuo njen razvoj. Ovaj podsticaj ima mnogo veći psihološki efekat nego sam novčani koji je potrebno izdvojiti za zakup prostora.

Oslobađanje komunalnih i ostalih opštinskih taksi prilikom izgradnje prerađnih ili skladišnih kapaciteta od strane zadruge. Ukoliko zadruga i zadrugari dostignu nivo da ulažu svoje sredstva u zajedničke skladišne ili prerađne kapacitete, opština treba da im olakša investiciju- ne samo oslobađanjem od određenih taksi, nego i ubrzavanjem postupka dobijanja svih potrebnih saglasnosti - jer investicija, tipa hladnjake, silosa, distributivnog centra vođenog od strane lokalnih poljoprivrednika udruženih u zadrugu mogu u značajnoj meri da utiču na ruralni razvoj opštine.

Projekat 1.2. Podrška udruživanju poljoprivrednih proizvođača i formiranju zadruga

Aktivnosti:

Podrška zadrugarsvu i udruživanju poljoprivrednika podrazumeva veliki broj aktivnosti i različite oblike podrške. Ključne aktivnosti, koje bi se u kratkom periodu mogle sprovesti, a koje će istovremeno imati veliki uticaj na razvoj poljoprivrede i formiranje osnove za dalja ulaganja u poljoprivrednu su:

- Organizovati i sprovesti različite vrste edukacija u cilju promovisanja i podrške udruživanju poljoprivrednika i zadrugarstvu.

Mogući moduli u trening programu mogu biti:

- prednosti zadrugarstva i udruživanja
- zakonski okvir- kako do zadruge
- mogućnosti finansiranja i razvoj poljoprivrede kroz zadrugarstvo

- Obezbediti prostor zadrugama i zadrugarima za rad i prodaju kako u opštini, tako i u većim centrima

- Aktivnosti u cilju obezbeđivanja određenog iznosa bespovratnih sredstava za udruženja i zadruge kroz konkurse na lokalnom i regionalnom nivou, koristeći projektni pristup. Sredstva mogu biti namenjena aktivnostima (edukacija, socijalna komponenta, povezivanje, promovisanje i sl) i unapređenju prodaje.

Očekivani rezultati:

Program obuke za promovisanje i podršku zadrugarstvu u opštinama Kula, Odžaci i Zapadnobačkom okrugu definisan i sproveden

Opštinske mere za jačanje udruženja poljoprivrednika i zadruga definisane i prihvaćene

Unapređeno funkcionisanje zadruga i udruženja poljoprivrednika

Ciljne grupe:

Poljoprivredni proizvođači u opštinama Kula i Odžaci i u Zapadnobačkom okrugu

Investitori

Indikatori:

Broj poljoprivrednika koji su članovi udruženja ili zadruga u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Bruto prihod ostvaren kroz proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda

Potencijalni partneri:

Opštine Odžaci, Sombor, Kula i Apatin, Ministarstvo poljoprivrede, Vlada Republike Srbije, Izvršno veće Vojvodine, investitori, postojeća preduzeća

Rizici:

Poljoprivrednici očekuju brze rezultate od zadruga i udruživanja pa njihov interes vremenom može da se smanji

Udruženja poljoprivrednika i zadruge su posebno osetljive u tzv »periodu inkubacije« odnosno prvih par godina nakon formiranja. U tom periodu je najznačajnije da postoji podrška udruženjima i zadrugama, kako bi se osiguralo njihova održivost i dalji život.

Monitoring i evaluacija:

Projektni tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izveštaj o realizaciji. Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci biće podrška u implementaciji

Period implementacije: 3-5 godina

Budžet:

U zavisnosti od interesovanja i broja zadruga

1.3. Jačanje kapaciteta u poljoprivredi

U osnovi, edukacija poljoprivrednika i nije nadležnost opštine nego savetodavne službe i Ministarstva poljoprivrede. Međutim edukacija jeste efikasan i najbrži način da se unapredi situacija u određenom sektoru. Teško je meriti doprinos određene edukacije, kao i meriti kvalitet svakog trenera ili načina na koji se edukacija vrši. Ali, nekoliko osnovnih pravila bi se trebalo pridržavati u cilju izbegavanja negativnih efekata koje pogrešan ili nestručan savet može da napravi:

- Potrebno je napraviti dugoročan plan edukacije koristeći što je moguće više različitih načina plasiranja informacija (predavanja, individualni rad, demo dani, stručne ekskurzije i sl.)
- Edukacija mora biti zasnovana na potrebama proizvođača a ne edukatora
- Koristiti što je moguće više praktično iskustvo umesto teorijskog pristupa

Projekat 1.3. Jačanje kapaciteta u poljoprivredi u cilju povećanja konkurentnosti sektora

Opis projekta:

Razvoj poljoprivrede je prepoznat kao jedan od strateških prioriteta čitavog Zapadnobačkog okruga i opština Kula i Odžaci. Tokom procesa analize situacije u poljoprivredi, identifikovani su prioritetni sektori za edukaciju. Naglašena je potreba za edukacijom o udruživanju; edukacija o dostupnim merama za podršku poljoprivrednicima; edukacija u cilju uspostavljanja EU standara, edukacija o organskoj proizvodnji, edukacija o ruralnom razvoju.

- Edukacija o udruživanju poljoprivrednih proizvođača: edukacija je sigurno jedna od najvažnijih mera, pored ostalih, kojim opština može da podstiče udruživanje. Ona treba da obuhvati sve aspekte od osnivanja i organizovanja zadruge ili udruženja, pa do upravljanja i marketinga. Česta greška prilikom podrške udruženjima je da se posao smatra obavljenim odmah po osnivanju i registraciji. Naprotiv, posao tada tek treba da počne. Zato je bitno napraviti dugoročni plan podrške udruženjima. Iskustva pokazuju da je, naročito kod edukacije vezane za udruživanje, najbolje koristiti uspešne primere već postojećih udruženja i zadruga (reference na prethodni predloženi projekat).
- Edukacija o merama za podršku poljoprivredi je identifikovana kao oblast u kojem je potrebno edukovati poljoprivrednike. Postoji jasna pozitivna korelacija između broja registrovanih poljoprivrednika i iznosa korišćenih sredstava agrarnog budžeta i dobro organizovane oštinske i ostalih službi za podršku poljoprivrednicima. Ukoliko u opštini ne postoji drugi koji bi pružili ovaj servis onda uloga opštine je u toliko značajna, naročito u pravcu pomoći poljoprivrednicima koji usled svojih ličnih kapaciteta (starosti ili nesposobnosti) ili zbog toga što se nalaze u udaljenijim i izolovanim područjima, nisu u stanju da dobiju ovaj servis.
- Edukacija o standardima koji će čekati poljoprivrednike u procesu priključenja EU (standardi u proizvodnji, marketingu, mogućnostima korišćenja fondova i uslovima koje treba ispuniti za njihove koršćenje, standardima u zaštiti životne okoline, i ostalim) sigurno treba da imaju prioritet u edukacionim programima.
- Edukacija o organskoj proizvodnji jeste šansa za poljoprivrednu Zapadnobačkog okruga i opština Kula i Odžaci i zato je edukacija koja će oharbiti najbolje proizvođače da se postepeno okreću ovoj proizvodnji značajna. Iskustva u uspešnoj organskoj proizvodnji pokazuju da treba da se radi sa najboljim proizvođačima, uz naglašavanje da organska proizvodnja zahteva veća ulaganja, uz striktne standarde kvaliteta i zdravstvene sigurnosti.
- Edukacija o ruralnom razvoju je korisna za poljoprivrednike koji žele da diverzifikuju svoje aktivnosti i korisna kao šansa za ceo region.

Planirane aktivnosti:

- Edukacija poljoprivrednika, zaposlenika u opštinskim službama zaduženim za poljoprivrednu, i ostalih zainteresovanih o prioritetnim temama koristeći različite metode edukacije (predavanja, stručne ekskurzije, izdavanje publikacija, pojedinačan rad stručnjaka sa proizvođačima, organizovanje demonstracionih dana i ostali vidovi edukacije)
- Obuka opštinskih službenika i zaposlenih u Kancelariji za lokalni ekonomski razvoj za korišćenje i apliciranje IPA fondova (Cross border Coopertaion i IPARD)
- Izgradnja mreže demonstracionih gazdinstava različitih proizvodnji (“mreža dobrih primera”) gde je uloga donatora da edukuje i unapredi sistem proizvodnje kroz obezbeđivanje bespovratnih sredstava, a obaveza korisnika da pruži servis ostalim proizvođačima koristeći svoje stečeno znanje.

Očekivani rezultati:

Povećanje kvaliteta ili obima poljoprivredne proizvodnje u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Podizanje konkurentnosti poljoprivrede u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Povećanje broja zaposlenih u poljoprivredi u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Projekat 1.3. Jačanje kapaciteta u poljoprivredi u cilju povećanja konkurentnosti sektora

Ciljne grupe:

Poljoprivrednici, Zaposleni u opštinskim službama zaduženim za poljoprivrednu; zaposleni u Kancelariji za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci, zaposleni u Agenciji za lokalni razvoj opštine Kule, zainteresovani sa tržišta rada

Indikatori:

Povećanje poljoprivredne proizvodnje u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Iznos ulaganje u poljoprivrednu u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Potencijalni partneri:

Poljoprivredne zadruge i poljoprivredna preduzeća, Opštine Kula, Odžaci, Apatin, Vrbas i Sombor, Izvršno veće Vojvodine, Vlada Republike Srbije

Rizici:

Političke promene u opštinskim strukturama mogu dovesti do kašnjenja sa obukama

Monitoring i evaluacija:

Projektni tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izveštaj o realizaciji. Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelariju za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci biće podrška u implementaciji.

Period implementacije:

kontinuirano

Budžet:

30,000- 50,000 evra godišnje

1.4. Korišćenje sirovina iz agrarnog kompleksa za industriju- fokus na hemijskoj industriji

Agrarni kompleks predstavlja značajan resurs za razvoj bazne hemijske industrije. Naime, iz biljne proizvodnje se mogu dobiti brojne sirovine koje se mogu koristiti u hemijskoj industriji (na primer skrob, dekstrin, razni tipovi ulja, proteina i celuloza, agro-celuloza). Opštine Kula i Odžaci i Zapadnobački okrug imaju značajan potencijal za investicije u tom smeru.

Prvi korak bi trebalo da bude utvrđivanje obima tog potencijala, te daljih mogućnosti za investicije.

Projekat 1.4. Analiza mogućnosti za razvoj hemijskog sektora kroz korišćenje sirovina iz agrarnog kompleksa

Opis projekta:

U opštinama Kula i Odžaci kao i na čitavoj teritoriji Zapadno-bačkog upravnog okruga, treba razmišljati intenzivnije na agrarni kompleks kao obnovljivu sirovinsku osnovu za baznu hemiju. Sirovine za baznu hemijsku industriju koje se iz biljne proizvodnje mogu dobiti su skrob, dekstrin, razni tipovi ulja, proteina i celuloza, koji se već u velikoj meri koriste u hemijskoj i prehrambenoj industriji u Vojvodini.

Istovremeno, agro celuloza može biti značajna kao sirovina za papir i viskozu. U zemljama koje imaju problema sa viškom poljoprivrednih proizvoda, deo manje kvalitetnog ili degradiranog zemljišta se koristi za proizvodnju celuloze preko raznih vrsta visoko produktivnih trske. Ta celuloza se kasnije koristi, ili kao obnovljiv emergent u hemijskoj industriji ili kao sirovina, takođe u hemijskoj industriji, za proizvodnju lepila, vlakana, privrednih eksploziva. Na teritoriji opština Kula i Odžaci, odnosno u regionu, bi trebalo analizirati mogućnosti za proizvodnjom i korišćenjem agro-celuloze kao osnove za prozvodnju papira, kao i za druge potrebe.

Sirovine životinjskog porekla (kosti, creva, urin, mleko, koža) predstavljaju resurs koji se ne koristi. Hemijska prerada kostiju je decenijama postojala u Srbiji (lepk za drvo i koštanu brašnu), ali je napuštena zbog zabrane korišćenja koštanog brašna u ishrani životinja. Heparin iz svinjskih creva se hemijskim postupcima dovodi do antikoagulana koji je nezamenljiv u hirurgiji, ali se ta tehnologija svrstava u tehnologije farmaceutske industrije, što nije predmet ove analize. Kao sirovinska osnova za hemijsku industriju se koristi i kravljie mleko i urin (kazein i karbamid), koji se koriste u proizvodnji lepkova za primenu u industriji, a u Srbiju se uvoze.

Planirane aktivnosti:

- Priprema opisa posla za analizu mogućnosti korišćenja sirovina iz agrarnog kompleksa za razvoj hemijske

Projekat 1.4. Analiza mogućnosti za razvoj hemijskog sektora kroz korišćenje sirovina iz agrarnog kompleksa

industrije

- Odabir i angažovanje ekspertskega tima
- Pripremanje sledećih analitičkih dokumenata: i) Studija izvodljivosti za mogućnosti korišćenja agrarnog kompleksa kao obnovljive sirovinske osnove za baznu hemiju; ii) Studije analize troškova i dobiti (cost-benefit analysis) za ulaganje u korišćenje potencijala i razvoj agrarnog setktora kao osnove za baznu hemiju
- Organizovanje javnih tribina i predstavljanje rezultata
- Definisanje detaljnog plana investicija i pripremanje pod-projekata u ovim oblastima

Očekivani rezultati:

Izrada Studije izvodljivosti za mogućnosti korišćenja agrarnog kompleksa kao obnovljive sirovinske osnove za baznu hemiju

Izrada analize troškova i dobiti (cost-benefit analysis) za ulaganje u korišćenje potencijala i razvoj agrarnog setktora kao osnove za baznu hemiju

Ciljne grupe:

Poljoprivredni proizvođači na teritoriji opština Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Preduzeća iz zemlje iz inostranstva (primarno sektor hemije)

Indikatori:

Studija izvodljivosti pripremljena

Studija Analiza troškova i mogućnosti investiranja u razvoj agrarnog sektora kao osnove za baznu hemiju pripremljena

Broj poljoprivrednika koji učestvuju u podršci programima za iskorišćavanje agrarnog sektora za razvoj hemijske industrije

Potencijalni partneri:

Opštine Kula, Odžaci, Vrbas i Sombor, Vlada Republike Srbije, poljoprivredna preduzeća i priovozvođači

Rizici:

Smanjena sredstva za sprovođenje kapitalnih strateških projekata

Monitoring i evaluacija:

Projektни tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izveštaj o realizaciji. Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelariju za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci biće podrška u implementaciji

Period implementacije:

12 meseci

Budžet:

Izrada studije je procenjena na oko 50.000,00 EUR; procena dalje investiranja u razvoj ovog sektora će zavisiti od rezultata studija i analiza

2. Investicije u cilju povećanja mogućnosti za proizvodnju i korišćenje obnovljivih izvora energije

Opštine u Zapadnobačkom okrugu i Vojvodina u celini imaju stratešku prednost koja je uslovljena povoljnom klimom, plodnim zemljištem, dostupnim dovoljnim količinama vode za zalivanje, čime se uz pravilnu eksploraciju i unapređenu tehnologiju, mogu obezbediti značajne količine sirovina za industriju i obnovljiva energija agrarne biomase za održavanje hemijskih procesa.

2.1. Podsticaj proizvodnje energenata iz sekundarne agrarne biomase

Ključna mera koja se može otputiti u periodu od tri godine u smislu privlačenja investicija u energetski zahtevne industrijske oblasti je podsticaj proizvodnje energenata iz sekundarne agrarne biomase. Na primer, u hemijskim procesima je trošak energenta zastupljen sa 5 - 6 % u ukupnim poslovnim rashodima. U konačnom zbiru, jedan utrošeni dinar za emergent direktno generiše 2,5 do 3 dinara nove vrednosti za

zajednicu u kojoj se utroši, i to kroz plate zaposlenih, profit investitora i poreze. U Zapadnobačkom okrugu potencijal samo na peletu od pšenične slame je oko **4.750.967.687 (1.900.387.075 x 2,5)** godišnje. Ovo je **jedina** vidljiva strateška prednost koja se eksplicitno može garantovati budućem investitoru u periodu od više decenija u ZBUO u sektor hemijske industrije

U tom smislu prioritetni projekti su:

Projekat 2.1. Podsticaj proizvodnje energenata iz sekundarne agrarne biomase

Opis projekta:

Agropelet je nova vrsta goriva koje spada u kategoriju biomase toplotne vrednosti na nivou uglja. U poređenju sa sirovom biomasom, agropelet se preferira zbog izrazito manjeg obima (čak 10x). Proizvoden je iz isključivo prirodnih materijala bez aditiva, gde je vezivo prirodno organsko jedinjenje, lignin, sadržan u čelijskoj strukturi biljaka.

Proizvodnja se zasniva na kompresiji suvih biljaka (slama, seno, i slično) usitnjениh na finu frakciju, u granule prečnika 6, 8 i 12 mm i dužine 20 – 40 mm. Ove granule su veoma koncentrovan ogrevni materijal jedinice težine 1,4 kg/dm³ (teže i gušće od drveta). Imaju izuzetne karakteristike, pre svega pri sagorevanju u automatskim kotlovima, jer omogućavaju laku manipulaciju, automatsko doziranje i dugoročnu efikasnost kotla uz minimalne troškove održavanja.

Mogućnost skladištenja, pakovanja i transporta je čak i za male potrošače povoljna i ima značajno niži procenat otpada čvrstih čestica (5-10x u odnosu na ugalj), produkuje manje isparenja i čistiji je. Najbolja je upotreba u kotlovima sa automatizovanim radom i kontrolom sagorevanja, gde efikasnost sagorevanja dostiže čak 90 %. Kaloričnost je slična kao kod mrkog uglja, cena je veoma blizu cene uglja.

U tom smislu, opštine Kula i Odžaci, zajedno sa ostalim opštinama iz zapadnog Banata treba da se fokusiraju na intezivnu proizvodnju agropeleta, te da investitorima omogući koinuirano i održivo snabdevanje energentima po znatno nižim cenama.

Prvi korak u tom smislu će biti detaljna analiza situacije o mogućnostima - sirovinskoj osnovi za proizvodnju agropeleta i obezbedenje i izdavanje lokacija investitorima za proizvodnju agro peleta.

Aktivnosti:

- Analiza situacije (sa fokusom na analizi i proceni sirovinske osnove) za proizvodnju agro-peleta u opštinama Kula i Odžaci kao i u Zapadnobačkom okrugu i Vojvodini
- Promocija mogućnosti i podrške za proizvodnju peleta i agropeleta
- Oprimanje lokacija za izgradnju pogona za proizvodnju agropeleta i peleta
- Otvaranje pogona za proizvodnju agropeleta i peleta
- Korišćenje agropeleta i peleta kao energenata

Očekivani rezultati:

Povećano korišćenje energenata na bazi agrobiomase u indistriji u regionu

Povećana proizvodnja energenata iz sekundarne agrarne biomase (agro peleta i peleta) u opštini Kula i Zapadnobačkom okrugu

Investicije u opštinama Kula i Odžaci i opštinama u Zapadnobačkom okrugu

Ciljne grupe:

Poljoprivredni proizvođači u opštinama Kula i Odžaci i opštinama u Zapadnobačkom okrugu

Postojeće industrije u okrugu, Vojvodini i Srbiji

Investitori

Indikatori:

Proizvodnja energenata iz sekundarne biomase (agro-peleta i peleta) na godišnjem nivou

Bruto prihod ostvaren kroz proizvodnju i korišćenje energenata iz sekundarne agrarne biomase

Potencijalni partneri:

Opštine Odžaci, Sombor, Kula i Apatin, Ministarstvo privrede, Vlada Republike Srbije, Izvršno veće Vojvodine, investitori, postojeća preduzeća

Projekat 2.1. Podsticaj proizvodnje energenata iz sekundarne agrarne biomase

Rizici:

Da u narednih 5 godina cena agropeleta ne dostigne nivo 50% od cene mazuta

Da država zabrani izvoz peleta uopšte. Za ovo postoji niz ozbiljnih agroekoloških i ekonomskih razloga. Jedan od ključnih razloga je gubitak plodnosti zemljišta i stalni porast cene fosfora i kalijuma na svetskom tržištu - podaci Ministartva zaštite životne sredine Nemačke. Oprezne zemlje su već preduzele korake u tom pravcu. Osim toga u izvozu se postiže niža cena za pellet nego na domaćem tržištu

Monitoring i evaluacija:

Projektni tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izveštaj o realizaciji. Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelariju za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci biće podrška u implementaciji

Period implementacije:

kontinuirani

Budžet:

visina budžeta zavisiće od investitora i ugovorenih poslova

2. 2. Analiza mogućnosti i planiranje investicija u energetske biljke

Zapadnobački okrug je pogodan za uzgoj energetskog bilja, koje može dodatno pomoći stvaranju konkurenčne prednosti za ulaganje u ovaj region. Naime, značaj korišćenja energetskog bilja se ogleda kroz mogućnost da se osigura konkurentna cena energenata, te da se omogući prihvatljivost raspoloživih energenta sa aspekta životne sredine.

Odlična biljka za ovaj region može da bude trska miskantus (*misanthus giganteus*), koja se koristi kao biomasa za energetska postrojenja i za kultivaciju degradiranog zemljišta.

Projekat 2.2. Analiza mogućnosti i planiranje investicija u energetske biljke

Opis projekta:

Miskantus je hibrid nastao ukrštanjem šećerne trske i takozvane kineske trske. Ova biljka ima dvostruko veću energetsku vrednost od lignite, i može da bude odlična sirovina za biodizel, ali i da pomogne u rekultivisanju zemljišta koje je čovek uništio svojim delovanjem. Ova biljka može imati prosečan godišnji prirast od 18 do 25 tona celuloze po hektaru uz vek eksplotacije oko 20 godina.

Poređenja radi, godišnji prirast u bukovoj šumi iznosi oko dve tone po hektaru, a hrastove oko tonu i po, što znači da po količini biomase jedan hektar te trske može da zameni 16 hektara posećene bukove šume. Početak komercijalnog uzgoja miskantusa podrazumeva određen vremenski period. Ovaj sterilni hibrid poreklom iz Kine, koji raste tri do četiri metra u visinu razmnožava se vegetativno putem rizoma. Na jednom hektaru je moguće zasaditi 10.000 do 20.000 korenova i svaki košta 15 do 16 evrocenti, što predstavlja značajnu inicijalnu investiciju. Miskantus nakon toga ne zahteva naročite agrotehničke mere, kao što su đubrenje ili oranje, što smanjuje troškove uzgoja.

Eksplotacija može da počne nakon treće godine od sadnje, kada gotovo da prestaju trodškovi ulaganja, osim za sakupljanje biomase. Energetska vrednost miskantusa je 16 megadžula po kilogramu i u zavisnosti da li se ubira na jesen ili u februaru koristi se za dobijanje briketa i pelata, odnosno za biogorivo. Na primer, u opštini Kula miskantus bi mogao da se gaji na devastiranom i zagađenom zemljištu, kao što je Veliki bački kanal. Takođe, moguće je uzgajanje i na površinama koje nisu pogodne za uzgoj hrane ili poljoprivrednom zemljištu koje se ne obrađuje.

Peleti i biogorivo od miskantusa bi moglo da se koristi u fabrikama, ali i kao obnovljiv izvor energije koji bi bio pogodan za manja energetska postrojenja za manje gradove i sela, jer je izračunato da bi za količinu struje od pet megavata u nekim velikom elektranama bilo potrebno 20.000 tona miskantusa, odnosno površina zasada od 1.000 hektara.

Potpisano je pismo o namerama o dunavskom miskantusu između Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Nemačke i Austrije. Namera je da se kroz pretpristupne fondove obezbede sredstva za masovan uzgoj te biljke, odnosno kako bi se izgradila postrojenja koja bi je koristila kao energent. Ovo značajno povećava mogućnosti za korišćenje miskantusa u opštinama Kula i Odžaci.

Projekat 2.2. Analiza mogućnosti i planiranje investicija u energetske biljke

Planirane aktivnosti:

- Priprema opisa posla za analizu mogućnosti uzgajanja i korišćenja energetskih biljaka posebno miskantusa
- Odabir i angažovanje ekspertskega tima
- Pripremanje sledećih analitičkih dokumenata: i) Studija mogućnosti uzgajanja i korišćenja energetskih biljaka kao izvora obnovljive energije ; ii) Studije analize troškova i dobiti (cost-benefit analysis) za ulaganje u energetske biljke (miskantus) u Zapadnobačkom regionu
- Organizovanje javnih tribina i predstavljanje rezultata
- Pripremanje projekata za EU pretpripravne fondove (u partnerstvu sa drugim zemljama Dunavskog sliva)

Očekivani rezultati:

Izrada Studije izvodljivosti za mogućnosti uzgajanja i korišćenja energetskih biljaka kao obnovljivog i jeftinijeg izvora energije

Izrada analize troškova i dobiti (cost-benefit analysis) za uzgajanje energetskih biljaka

Ciljne grupe:

Poljoprivredni proizvođači na teritoriji opština Kula i Odžaci i u Zapadnobačkom okrugu

Elektro-energetska preduzeća

Preduzeća iz zemlje iz inostranstva

Indikatori:

Površina u hektarima devastiranog i nekorišćenog zemljišta pod energetskim biljkama

Godišnja proizvodnja energetskih biljaka i energenata od ovih biljaka

Potencijalni partneri:

Opštine Odžaci, Kula, Vrbas, Apatin i Sombor, Vlada Republike Srbije, poljoprivredna preduzeća i proizvođači

Rizici:

Smanjena sredstva za sprovođenje kapitalnih strateških projekata

Monitoring i evaluacija:

Projektни tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izveštaj o realizaciji. Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelariju za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci biće podrška u implementaciji

Period implementacije:

12 meseci

Budžet:

Izrada studije je procenjena na oko 50.000,00 EUR; procena dalje investiranja u razvoj ovog sektora će zavisiti od rezultata studija i analiza

3. Razvoj poslovne infrastrukture

3.1. Infrastuktorno opremanje radnih zona za investitore

Za dovođenje domaćih i stranih investitora potrebno je raditi na unapređenju infrastrukturnih uslova u područjima koja su namenjena investicijama, takozvanim radnim zonama. Prioritetni investicioni projekti u tom smislu je dalji rad na opremanju radnih zona u obe opštine.

Tabela 6: Projekat 3.1. Priprema radnih zona za investitore

Projekat 3.1.1. Priprema radnih zona za investitore u opštini Kula

Opis projekta:

Radna Zona mora biti građevinski uređen i komunalno opremljen prostor i treba ih dovesti do potpune opremljenosti i to: energetskom infrastrukturom (trafostanice, javna rasveta, električni i drugi priključci), komunalnom infrastrukturom (vodovodne instalacije, voda i kanalizacija, priključak na spoljašnje instalacije i dr.) i

Projekat 3.1.1. Priprema radnih zona za investitore u opštini Kula

saobraćajnom infrastrukturom (pristupni putevi - putevi u zoni, telefonski i drugi priključci i dr.) Potrebno je izraditi potrebnu plansku dokumentaciju za biznis zonu (lokalna studija lokacije koja treba da sadrži procenu uticaja objekata na životnu sredinu).

Zatim, potrebno je obezrediti da svojim „stanarima“ poslovna zona ponudi određene benefite koji mogu biti iskazani kroz: i) oslobođenje plaćanja naknade za komunaano opremanje građevinskog zemljišta; ii) davanje zemljišta u dugoročni zakup; iii) smanjenje stope/ukidanje poreza na nepokretnosti; iv) oslobođenje od poreza na dobit i v) olakšice za zapošljavanje u poslovnim zonama

Najznačajnija i najveća industrijska zona se nalazi na izuzetnoj lokaciji između Kule i Vrbasa, na magistralnom putu M-3, na površini od 85 ha od kojih je 20 ha opremljeno i spremno za investiranje. Pored posebnih pogodnosti potencijalni investitori mogu računati i na dobijanje svih potrebnih dozvola i dokumentacije u odgovarajućem roku.

Opština Kula je u cilju podrške investicijama definisala nekoliko radnih zona koje su delimično opremljene ili se njihovo infrastrukturno opremanje planira. Te zone su:

KULA

Blok 66 – Kula: Prostor obrade obuhvata 85 ha 85 ara i 12 m², od čega je izgrađeno 28 ha 18 ara i 69 m², a neizgrađeno je 57 ha 66 ari i 43 m².

Blok 64, 65 i 66 Kula: Prostor obrade se nalazi na jugoistočnom delu naselja neposredno uz železničku prugu Sombor-Vrbas i zauzima ukupnu površinu od 136 ha 91 ar i 35 m². Najveći deo prostora obrade je neizgrađen, čini ga poljoprivredno zemljište.

Blokovi broj 3, 4, 5 i deo bloka 10 Kula: Prostor obrade se nalazi u severnom delu naselja Kula, zauzima ukupnu površinu od 78 ha 09 ari 15 m². Nove radne površine su organizovane uz postojeću FA Istra za izgradnju privrednih, skladišnih i sličnih objekata.

Blokovi 71, 72 i 73 u Kuli: Blok 71 je namenjen za izgradnju objekata za obavljanje privrednih delatnosti. Privođenje datoј nameni uslovljeno je izradom Urbanističkog projekta. Zemljište je neizgrađeno, i nalazi u privatnom vlasništvu.

CRVENKA

Blok 87 u Crvenki: Površina prostora obrade je 40,04 ha. Zemljište je uglavnom neizgrađeno.

Blok 75 u Crvenki Prostor obrade se nalazi u južnom delu naselja, neposredno uz železničku prugu Sombor-Vrbas zauzima površinu od 17,86 ha. Čitav prostor je saobraćajno povezan.

SIVAC

Blok 73 u Sivcu: Planirano je 19 građevinskih parcela radne zone ukupne površine 13 ha 40 a 14 m² i 13 građevinskih parcela javne namene ukupne površine 19 ha 32 a 51 m²

RUSKI KRSTUR

Urbanistički projekt stočnih farmi u Ruskom Krsturu Prostor obrade obuhvata 46 ha 42 ara 01 m² namenjen je izgradnji stočnih farmi za različite vrste stoke:

Blok 30 u Ruskom Krsturu: Prostor obrade omeđen je sa severozapada i severoistoka granicom građevinskog reona i sa juga glavnom saobraćajnicom M-3 Kula-Bogojevo. Zemljište je vlasništvo 1 maja iz Ruskog Krstura.

Blok 23 u Ruskom Krsturu Prostor obrade je opredeljen za izgradnju objekata privrednih i uslužnih delatnosti. Građevinske parcele za izgradnju objekata uslužnih delatnosti organizovane su neposredno uz magistralni put M-3.

LIPAR

Blok 10 Lipar: Lokacija je južno od bloka G2 od istog je razdvojen planiranim obilaznicom regionalnog puta. Zemljište je vlasništvo delimično na imenu opštine a veći deo privatno vlasništvo, blok nije komunalno opremljen.

KRUŠČIĆ

Pored ovih sadržaja i područje cele katastarske opštine je velika radna zona naselja koja je sa naseljem dobro povezana atarskim putevima a preko njih i sa planiranim mrežom saobraćajnica.

NOVA CRVENKA

Blok 15 Nova Crvenka: planirano je 10 građevinskih parcela za razvijanje proizvodnje, skladišta i drugih sadržaja, kao što su drvnoprerađivački kapaciteti, mini pogoni za preradu i doradu primarnih poljoprivrednih proizvoda.

Aktivnosti:

- Završetak prostorno- planske dokumentacije za detaljnu regulaciju poslovnih zona

Projekat 3.1.1. Priprema radnih zona za investitore u opštini Kula

(za industrijsku zonu između Kule i Vrbasa postoji glavni projekat, tako da će aktivnosti biti usmerene ka završetku građevinskih i infrastrukturnih radova u cilju optimalnog korišćenja)

- Građevinski i infrastrukturni radovi na završetku poslovnih zona
- Dobijanje upotrebnih dozvola i pokretanje poslovanja zona

Očekivani rezultati:

Usvojena i izrađene detaljne lokalne studije za poslovne zone

Radne zone stavljene u funkciju

Poslovni subjekti koriste zonu

Ciljne grupe:

Lokalno stanovništvo; Privredni subjekti; potencijalni investitori (domaći i strani) koji trenutno nisu prisutni u Kuli i regionu

Indikatori:

- Broj preduzetnika i preduzeća u radnim zonama
- Broj zaposlenih u preduzećima koja posluju u radnim zonama
- Usvojen Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma i postupaka za dodelu u zakup prostora zone
- Usvojen Pravilnik o načinu korišćenja prostora zone

Potencijalni partneri:

Ministarstvo privrede; Donatori

Rizici:

Nedovoljna informisanost donatora i smanjene ukupne investicije u Srbiji; Nepostojanje kvalifikovane radne snage

Monitoring i evaluacija:

Osnivanje radne grupe za praćenje projekta, koja će biti sastavljena od predstavnika iz sektora urbanizma, ekološke inspekcije i iz sekretarijata za privredu i finansije.

Period implementacije:

2 godine

Budžet:

1,000.000,000 EUR

Projekat 3.1.2. Priprema radnih zona za investitore u opštini Odžaci

Opis projekta:

Radna Zona mora biti građevinski uređen i komunalno opremljen prostor i to: energetskom infrastrukturom (trafostanice, javna rasveta, električni i drugi priključci), komunalnom infrastrukturom (vodovodne instalacije, voda i kanalizacija, priključak na spoljašnje instalacije i dr.) i saobraćajnom infrastrukturom (pristupni putevi - putevi u zoni, telefonski i drugi priključci i dr.) Potrebno je izraditi potrebnu plansku dokumentaciju za radnu zonu, odnosno, lokalna studija lokacije koja treba da sadrži procenu uticaja objekata na životnu sredinu.

Zatim, potrebno je obezbediti da svojim „stanarima“ poslovna zona ponudi određene benefite koji mogu biti iskazani kroz: i) oslobođenje plaćanja naknade za komulano opremanje građevinskog zemljišta; ii) davanje zemljišta u dugoročni zakup; iii) smanjenje stope/ ukidanje poreza na nepokretnosti; iv) oslobođenje od poreza na dobit i v) olakšice za zapošljavanje u radnoj zoni

Radovi na infrastrukturnom opremanju Radne zone u Odžacima, za koju je Prostornim planom opštine Odžaci predviđeno da se prostire na ukupno 128 ha, su u toku. Takođe, prostornim planom opštine predviđene su i mini radne zone za svako naseljeno mesto.

Radna zona u bloku 46 u Odžacima nalazi se na zemljištu koje u vlasništvu više vlasnika (ZZ Jedinstvo poseduje 78ha a ostatak od 50ha je u privatnom vlasništvu). Na ovoj industrijskoj zoni trenutno su prisutna sledeća preduzeća: HI

Projekat 3.1.2. Priprema radnih zona za investitore u opštini Odžaci

„Hipol“ ad., „Standard gas“ Novi Sad, distributivni centar Odžaci, „RK“ ad, i „Mladost“ doo Odžaci. Na lokaciji su u toku radovi na infrastrukturnom uređenju oko 20ha površine.

Od mini radnih zona predviđenih u svakom naseljenom mestu, jedino je radna zona u Srpskom Miliću kompletno infrastrukturno opremljena i prostire se na 36ha površine obuhvatajući ukupno deset parcela. Lokacija je u privatnom vlasništvu 1/1.

Očekivani rezultati:

Usvojena i izrađena lokalna studija lokacije poslovne zone

Radne zone stavljene u funkciju

Poslovni subjekti koriste zonu

Ciljne grupe: Lokalno stanovništvo; Privredni subjekti; potencijalni investitori (domaći i strani) koji trenutno nisu prisutni u Odžacima i regionu

Indikatori:

- Broj preduzetnika i preduzeća u radnim zonama
- Broj zaposlenih u preduzećima koja posluju u radnim zonama
- Usvojen Pravilnik o utvrđivanju kriterijuma i postupaka za dodelu u zakup prostora zone
- Usvojen Pravilnik o načinu korišćenja prostora zone

Potencijalni partneri:

Vlada Republike Srbije, Izvršno Veće Vojvodine, Donatori

Rizici:

Nedovoljna informisanost donatora i smanjene ukupne investicije u Srbiji; Nepostojanje kvalifikovane radne snage

Monitoring i evaluacija:

Osnivanje radne grupe za praćenje projekta, koja će biti sastavljena od predstavnika iz sektora urbanizma, ekološke inspekcije i iz sekretarijata za privredu i finansije.

Period implementacije:

2 godine

Budžet:

460.000,00 EUR

ii) Osnivanje logističko-distributivnog centra u luci Bogojevo

Kombinacijom različitih vidova transporta, drumskog, železničkog i vodenog, može se ostvariti značajna ušteda u troškovima prevoza robe. Logistički centri su mesta ukrštanja više vidova transporta. Značaj logističkih centara prepoznat je u Mađarskoj gde postoji oko 60 logističkih centara i gde je logistika posebna privredna grana.

Prostornim planom AP Vojvodine predviđena su četiri logistička centra na teritoriji pokrajine. Osim Bogojeva, to su još i Novi Sad, Pančevo i Apatin-Sombor. Blizina važnih panevropskih koridora i graničnog prelaza sa Republikom Hrvatskom, postojeća lučka infrastruktura na Dunavu, drumska i u perspektivi železnička veza Luke Bogojevo, sve su to razlozi zašto postoji interes da se u Bogojevu izgradi intermodalni terminal koji će biti okosnica budućeg logističkog centra.

Projekat 3.2. Izrada studije izvodljivosti (projektne dokumentacije) za logističko-distributivni centar u luci Bogojevo

Opis projekta:

Regionalnim prostornim planom AP Vojvodine, Prostornim planom opštine Odžaci i strateškim razvojnim dokumentima opštine predviđena je izgradnja savremenog logističkog centra u Bogojevu. Budući logistički centar prostiraće se na 180 hektara kod Luke „Dunav Bogojevo“ i predstavljaće razvojnu šansu za opština Odžaci i za

Projekat 3.2. Izrada studije izvodljivosti (projektne dokumentacije) za logističko-distributivni centar u luci Bogojevo

region.

Blizina važnih panevropskih koridora i graničnog prelaza sa Republikom Hrvatskom, postojeća lučka infrastruktura na Dunavu, drumska i u perspektivi železnička veza Luke Bogojevo, čine suštinsku osnovu za izgradnju intermodalnog terminala koji će biti okosnica budućeg logističkog centra. Planovi oko izgradnje logističkog centra u Bogojevu usko su povezani sa razvojnim planovima Luke "Dunav Bogojevo". Luka ima plan da poveća svoje skladišne kapacitete sa 30.000 na 90.000 tona i da ostvari godišnji pretovar robe od 1,5 miliona tona.

Opština Odžaci u tome vidi šansu da iskoristi svoj povoljan geostrateški položaj, a korist od izgradnje intermodalnog terminala ogledala bi se i u privlačenju novih investitora i otvaranju novih radnih mesta.

Prvo korak u tom smislu bi bila izrada studije izvodljivosti i priprema projektne dokumentacije za izgradnju logističko distributivnog centra.

Očekivani rezultati:

Urađena studije izvodljivosti za logističko-distributivni centar Bogojevo

Pripremljena analiza troškova i koristi i analiza uticaja na životnu sredinu

Pripremljena projektna dokumentacija uz detaljan projekat logističkog centra

Ciljne grupe:

Lokalno stanovništvo; Privredni subjekti; Luka Bogojevi

Indikatori:

- Pripremljena studije izvodljivosti i projekta dokumentacija za izgradnju logističko distributivnog centra

Potencijalni partneri:

Opština Odžaci, Investitori, Klaster transporta i logistike Vojvodine i Luka Bogojevo, Izvršno veće Vojvodine, Vlada Srbije- Ministarstvo privrede;

Rizici:

Nedovoljna informisanost donatora i smanjene ukupne investicije u Srbiji;

Monitoring i evaluacija:

Osnivanje radne grupe za praćenje projekta, koja će biti sastavljena od predstavnika iz sektora urbanizma, ekološke inspekcije i iz sekretarijata za privredu i finansije.

Period implementacije:

2 godine

Budžet:

460.000,00 EUR

3.3. Jačanje kapaciteta za lokalni ekonomski razvoj i privlačenje investicija u opštinama Kula i Odžaci

Privlačenje i upravljanje investicijama zahteva postojanje kompetentne grupe zaposlenih u opštinskim strukturama. Istovremeno, potrebno je da donosioci odluka na lokalnom nivou imaju bazično znanje o upravljanju investicijama. U tom svetlu, jačanje kapaciteta lokalnih struktura je od značaja kao preduslov za investicije

Projekat 3.3. Jačanje kapaciteta za privlačenje i upravljanje investicijama u opštinama Kula i Odžaci

Opis projekta:

U cilju privlačenja potencijalnih investitora potrebno je intenzivnije angažovanje oko promocije lokalnih investicionih potencijala mogućim investitorima, povezivanje lokalnih preduzeća sa ino partnerima, koordinacija i organizacija privrednih delegacija. Opštine Kula i Odžaci, odnosno Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelariju za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci i opštinske strukture koje se bave aktivnostima lokalnog ekonomskog razvoja su najznačajnija linija podrške. S tim u vezi neophodno je postojanje kapaciteta među zaposlenima za upravljanje čitavim investicionim ciklusom (privlačenje i sprovođenje investicija).

Prvi korak bi bio uspostavljanje baze podataka potencijalnih investitora. To podrazumeva listu kompanija koje su investirale u region, Vojvodini i Srbiji i koje su aktivne u sektorima značajnim za Kulu, Odžake i Zapadnobački okrug

Projekat 3.3. Jačanje kapaciteta za privlačenje i upravljanje investicijama u opštinama Kula i Odžaci

(a nisu prisutine u zemlji). Istovremeno, opštine treba da rade na pripremi informacija potrebnih za privlačenje investicija, u oblastima od strateškog interesa i sa komparativnim prednostima za investicije.

Upravljanje investicijama podrazumeva angažovanje ekonomskih savetnika, koji će raditi direktno sa opštinskim strukturama na uspostavljanju komunikacije sa potencijalnim investitorima, predstavljanju investicionih mogućnosti te finalnom pregovaranju i ugovaranju investicija. Učenje na konkretnim primerima uz podršku stručnjaka pokazalo se kao najefikasnija i najefektivnija edukativna metoda.

Planirane aktivnosti:

- Pripremiti analizu potreba za obukom među opštinskim strukturama zaduženim za lokalni ekonomski razvoj u opštinama Kula i Odžaci
- Pripremiti listu prioritetnih obuka i detaljan opis potrebnih edukatora
- Angažovati eksperte i osigurati podršku tokom procesa edukacije

Očekivani rezultati:

Unapređeni kapaciteti zaposlenih u lokalnoj samoupravi i drugim privrednim granama značajnim za privlačenje investicija (u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu)

Podizanje konkurentnosti opština Kula i Odžaci i čitavog Zapadnobačkog okruga

Ciljne grupe:

Zaposleni u opštinskim strukturama, nevladine organizacijem, Zaposleni u Agenciji za lokalni ekonomski razvoj opštine Kula i Kancelariji za lokalni ekonomski razvoj, privrednici iz opštine

Indikatori:

Povećanje investicija u opštinama Kula i Odžaci i Zapadnobačkom okrugu

Potencijalni partneri:

Opštine Kula, Odžaci, Apatin, Vrbas I Sombor, Izvršno veće Vojvodine, Vlada Republike Srbije

Rizici:

Političke promene u opštinskim strukturama mogu dovesti do kašnjenja sa obukama i gubitka momentuma u komunikaciji i dogovaranju sa investitorima

Monitoring i evaluacija:

Projektni tim će biti zadužen za monitoring i evaluaciju projekta i koji će na kraju projekta sačiniti Izveštaj o realizaciji. Agenciju za razvoj opštine Kula i Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj opštine Odžaci biće podrška u implementaciji

Period implementacije:

kontinuirano

Budžet:

30,000- 50,000 evra godišnje

Izrada ove publikacije realizovana je uz pomoć Evropske Unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost **SEEDEV DOO** i ni u kom slučaju ne odražava stavove Evropske Unije.

Partners

A. Starčevića 5, 32237 Lovas
Tel: +385 32 525 096
opcina-lovas1@vk.htnet.hr
www.lovas.hr

Trg dr. Franje Tuđmana bb, 32249 Tovarnik
Tel: +385 32 524 944
ured.za.medunarodnu.suradnju@vu.t-com.hr
www.tntl.hr

Trg Nikole Iločkog 13, 32236 Ilok
Tel: +385 32 592 950
gradska-služba-ilok@vu.t-com.hr
www.ilok.hr

Lenjinova 11, 25230 Kula
Tel: +381 25 722 220
rzdrnja@so-kula.com
www.kula.rs

Knez Mihajlova 24, 25250 Odžaci
Tel: +381 25 5 743 211
protokol@odzaci.rs
www.odzaci.rs

A project implemented
by the Municipality of Gradište
Trg hrv. velikana 5, 32273 Gradište
Tel: +385 32 841 270
opcina-gradiste@vk.htnet.hr
www.gradiste.hr

A project implemented
by NALED
Makedonska 30/VII, 11000 Belgrade
Tel: +381 11 337 3063
naled@naled-serbia.org
www.naled-serbia.org

Delegation of
the European Union
to the Republic of Croatia
Trg žrtava fašizma 6,
10000 Zagreb
Tel: +385 1 4896 500
Fax: +385 1 4896 555

Delegation of
the European Union
to the Republic of Serbia
Avenija 19a, Vladimira Popovića 40/V,
11070 New Belgrade
Tel: +381 11 3083 200
Fax: +381 11 3083 201

